

ΧΡΗΣΤΟΥ Μ. ΕΝΙΣΛΕΙΔΟΥ

Πτυχιούχου Θεολογίας, Καθηγητοῦ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ε Γ Κ Ε Κ Ρ Ι Μ Ε Ν Ή

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ'—καὶ νῦν τῆς Δ'—
τάξεως τῶν Γυμνασίων καὶ τῆς ἀντιστοίχου τῶν λοιπῶν
Σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 1.000

ΕΚΔΟΤΗΣ Α. Ι. ΡΑΛΛΗΣ & ΣΙΑ—ΑΘΗΝΑΙ· ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 6

1938

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

~~τηλεοπτικής ψηφοφορίας των πολιτών~~
μέχρι σήμερα στην Ελλάδα
βάσισται στην απόφαση

ΧΡΗΣΤΟΥ Μ. ΕΝΙΣΛΕΙΔΟΥ

Πτυχιούχου Θεολογίας, Καθηγητοῦ

42303.

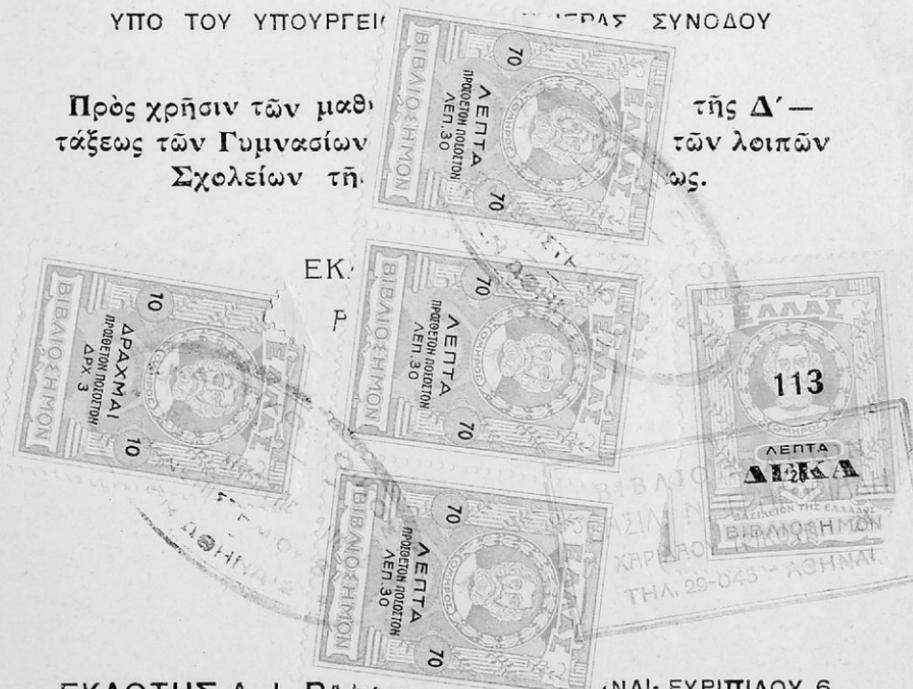
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΠΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθίας
τάξεως τῶν Γυμνασίων
Σχολείων τῆς

τῆς Δ' —
τῶν λοιπῶν
ως.

ΕΚΔΟΤΗΣ Α. Ι. ΡΑΛΛΗΣ ... ΝΑΙ - ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 6

1938

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αθήνησι τῇ 18 Αύγουστου 1933

Αριθ. Πρωτ. 1702
Διεκ. 1217

ΠΡΟΣ

Τὸν κ. ΧΡ. Μ. ΕΝΙΣΛΕΙΔΗΝ

Καθηγητὴν Θρησκευτικῶν

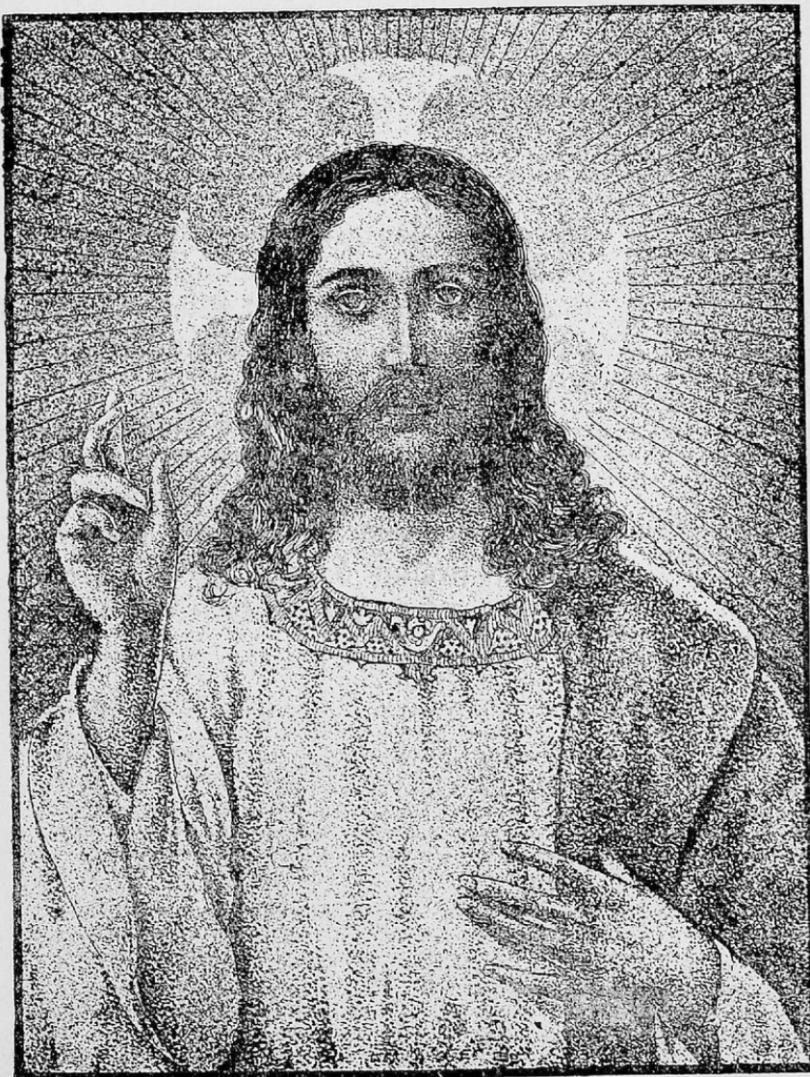
Καρπενῆσιον

Λαδόντες ὅπ' ὅψιν τὴν ἀπὸ 20 Ἰουλίου ἐν. ἔτ. αἰτησιν ὑμῶν,
δι' ἣς ὑπεδάλλετε τῇ Ιερᾷ Συνόδῳ πρὸς ἔγκρισιν τὴν ὡφ' ὑμῶν
πονηθεῖσαν Ἐκκλησίας τοῦ Ιερού Λατρείας τοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ
τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων, γνωρίζομεν
ὑμῖν ὅτι, διεξελθόντες ἡμεῖς αὐτοὶ τὸ πάνημα ὑμῶν τούτο, εὔρο-
μεν ἄξια διορθώσεως τὰ ἐν τῷ συγγειώμενῷ σημειώματι κατηγορού-
μενα σημεῖα, ὅτι δέ, πλὴν τούτων, οὐδὲν ἔτερον περιέχει τὸ δι-
δούλιον ὑμῶν, ἀπόδον πρός τε τὰ δόγματα καὶ τὴν Ιεράν Παρά-
δοσιν τῆς Ορθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

† Ο Αθηγῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος

Ο Αρχιγραμματεὺς
Αρχιμ. Γερμανὸς Ρουμπάνης

Πᾶν γγήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγρα-
φέως.

Ο ιδρυτής τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

«Ζωγράφοι μὲν σανίσι καὶ τοίχοις τὰς παλαιὰς ἐγγράφοντες ἱστορίας, τέρψιν μὲν τοῖς ὁρῶσι προσφέρουσι, τῶν δὲ γεγραμμένων τὴν μνήμην ἐπὶ πλεῖστον ἀνθοῦσαν φυλάττουσιν.

Λογογράφοι δὲ ἀντὶ μὲν σανίδων τοῖς βίσελοις, ἀντὶ δὲ χρωμάτων τοῖς τῶν λόγων ἄνθεσι κεχρημένοι, διαρκεστέραν καὶ μονιμωτέραν τῶν πεπραγμένων ποιοῦσι τὴν μνήμην· ὅ γαρ χρόνος λωθᾶται τῶν ζωγράφων τὴν τέχνην.

(Θεοδώρητος)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΝΝΟΙΑ—ΟΡΙΣΜΟΣ—ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

‘Η Ἐκκλησιαστικὴ Ἰστορία εἶναι ἡ Ἰστορία τῆς Ἐκκλησίας.

‘Η λέξις ἐκκλησία ἔχει δύο σημασίας α') φιλολογικὴν καὶ β') θρησκευτικήν. Ἡ ἐκκλησία φιλολογικῶς παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα ἐκκλησία λόγῳ καὶ σημαίνει πρόσκλησιν ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Εἰς τὴν σημασίαν αὐτὴν λέγεται ἐκκλησία τοῦ δήμου, ἐκκλησία τῶν Ἀθηναίων κλπ.

Θρησκευτικῶς δὲ ἡ λέξις σημαίνει:

α') τὴν συνάθροισιν τῶν Χριστιανῶν.

β') τὸν τόπον τῆς συναθροίσεως τούτων.

γ') τὸ σύνολον τῶν εἰς Χριστὸν ὡς τὸν Σωτῆρά των πιστεύοντων, καὶ

δ') τὸν παγκόσμιον ὄργανισμόν, τὸν ἀρχηγὸν μὲν τὸν Χριστὸν, ἔχοντα μέλη δὲ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. Αὕτη ὀνομάζεται Χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἥτιοι ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι δὲ ὄργανισμὸς θρησκευτικὸς καὶ ἡθικός, σκοπὸν ᔁχων τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν ἀγιασμὸν τοῦ ἀνθρώπου.

“Οθεν ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία εἶναι κοινωνία ἀνθρώπων, ἡ ὅποια ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν, ζῇ ἔκτοτε ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὄργανισμὸς καὶ ἔξωτερικῶς ἀναπτύσσεται σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία αὕτη ᔁχει ἵστορίαν, ἥτις ὀνομάζεται εἴτε Ἐκκλησία αὐτη ᔁχει ἵστορίαν, εἴτε Ἰστορία τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Αὕτην προτίθεται νὰ διδάξῃ καὶ τὸ παρὸν βιτελίον.

‘Η Ἐκκλησιαστικὴ δὲ Ἰστορία ἔχει σκοπὸν νὰ ἐκθέσῃ ὅλον τὸν θέσην τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον, ἡτοι τὴν ἰδρυσιν, ἔξαπλωσιν καὶ αὔξησιν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν διατύπωσιν καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς θείας λατρείας, τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἥθων, καθὼς καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. “Ενεκα τούτου διαιρεῖται εἰς δύο μεγάλα μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος, ὃπου ἐκτίθεται ἡ Ἰστορία τῆς ἡνωμένης μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ τὸ δεύτερον, ἐνθα ἡ Ἰστορία τῆς διηρημένης εἰς πολλὰς Ἐκκλησίας μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. “Ἐκαστον δὲ τῶν μερῶν τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς μικρότερα τμῆματα, ὃπως θὰ ἴδωμεν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΝΕΑ ΠΡΩΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΗΝΩΜΕΝΗΣ ΜΙΑΣ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α) Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

‘Η Χριστιανική ’Εκκλησία ίδρυθη τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 33 μ. Χ., ἥτοι πεντήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐκ νεκρῶν τριημέρου ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ ἔνδεκα μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, διὰ μαθητής Ματθαῖος, διὰ διονυσίου, διὰ κλήρου κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ ’Ιούδα τοῦ ’Ισκαριώτου καὶ «συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἔνδεκα ἀποστόλων», ἡ Μαρία, ἡ μήτηρ τοῦ ’Ιησοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, εύρισκοντο συνηθροισμένοι εἰς τὸν ἐν ’Ιερουσαλήμ οἶκον, ἐκεῖ δὲ ἐπερίμεναν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πράγματι περὶ τὴν θηνῶραν τῆς πρωΐας ἡκούσθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥχος διευθυνόμενος εἰς τὸν οἶκον, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί. Τὸ “Ἄγιον Πνεῦμα κατῆλθε καὶ ὡς εἶδος πυρίνων γλωσσῶν ἐκάθησε ἐφ’ ἓνα ἔκαστον τῶν μαθητῶν καὶ ἐπληρώθησαν ἄπαντες Πνεύματος Ἅγιου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλοῦν εἰς ξένας γλώσσας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, δπως τὸ Πνεῦμα ἐφώτιζεν αὐτοὺς νὰ διμιλοῦν.

Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἅγιου Πνεύματος — Πεντηκοστὴ 33 Μ. Χ.

Οι κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐντόπιοι καὶ ξένοι οἱ ἔλθοντες εἰς τὴν ἁρπήν, ὅταν ἥκουσαν τὸν ἥχον, ἔτρεξαν καὶ μὲ μεγάλην ἔκπληξιν εἶδον τοὺς μαθητὰς νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεὸν εἰς ξένας γλώσσας· τινὲς δὲ καὶ περιέπαιζον αὐτούς, λέγοντες ὅτι εἶναι μεθυσμένοι.

Τότε ὁ Πέτρος ὀμίλησε πρὸς αὐτούς καὶ τοὺς ἔξήγηγησε τί εἶναι αὐτό, τὸ ὄποιον χλέπουν καὶ ἀκούοιν. Εἶναι ἔκεινο, εἶπε, τὸ ὄποιον ἐπροφήτευσεν ὁ προφήτης Ἰω̄λ. Τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα κατῆλθε καὶ ἐφώτισε τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ὁ Χριστός, εἶπε, τὸν ὄποιον σεῖς μὲν ἔσταυρώσατε, ὁ Θεὸς δὲ ἀνέστησεν, αὐτὸς μᾶς ἔστειλε τὸ Πνεῦμα, τὸ ὄποιον βλέπετε καὶ ἀκούετε.

‘Ο λόγος τοῦ Πέτρου ἔκαμε τοὺς ἀκροατάς του νὰ μετανοήσουν καὶ κατὰ σύστασιν αὐτοῦ ἐστὶ απ τὸ θησαν τὴν ἡμέραν ἔκεινην περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας Ἰουδαίοι καὶ ἔγιναν Χριστιανοί. Τοιουτοτρόπως ἰδρύθη ἡ Χριστιανικὴ Ἑκκλησία.

‘Απολυτίκιον. «Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφουςτοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἄγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας Φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Η ΠΡΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οι πρῶτοι χριστιανοί ἀπετέλεσαν μίαν κοινότητα τότε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἡ ὄποια ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἑκκλησία. Αὐτῆς ἡ γούμενοι, κυθερνήται δηλαδή, ἥσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ μάλιστα οἱ τρεῖς, Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι, μέλη δὲ πάντες οἱ μετανοήσαντες καὶ βαπτισθέντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὀνομαζόμενοι μαθηταί, καὶ μεταξύ των ἀδελφῶν.

Οι πάντες ἥκουον μὲν μεγάλον σεβασμὸν τὰ κηρύγματα τῶν Ἀποστόλων, προσηγόριζοντο εἰς τὸν Θεόν, συχνάζοντες εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, τὸ ἐσπέρας, καὶ τελοῦντες τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἰς τοὺς εὐκτηρίους

ο ἵκος μετελάμβανον ἔξ αὐτοῦ, σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ Σωτῆρος· «τοῦ τοι ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν».

Αὐτοὶ δὲ οἱ Ἀπόστολοι ἡσχολοῦντο εἰς τὸ κήρυγμα τῆς νέας πίστεως καὶ τὴν φιλαράπειαν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Πέτρος δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τακτικὰ ἀνερχόμενοι εἰς τὸν Ναὸν προσηύχοντο. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος ἐθεράπευσέ ποτε ἕνα ἄνδρα χωλόν, καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐπίστευσαν ἔξ αὐτῶν τότε καὶ ἀνῆλθεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πρώτων Χριστιανῶν εἰς πέντε χιλιάδας. “Ἐνεκα τούτου ὅμως οἱ δύο οὖτε οἱ Ἀπόστολοι, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου, ἀπὸ ὅπου ἄγγελος Κυρίου ἤλευθέρωσεν αὐτούς.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΔΙΑΚΟΝΟΙ. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΔΙΩΓΜΟΣ

Οἱ Χριστιανοὶ ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἐπληθύνοντο, ἔνεκα τούτου δὲ ἦτο δύσκολον πλέον εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν διάκονίαν τῶν τραπεζῶν. Διότι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ μετὰ τὴν μετάληψιν τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐκάθηντο εἰς κοινὰ δεῖπνα κατὰ εὐκτηρίους οἴκους, τὰ ὅποια ἐλέγοντο ἀγάπαι, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀγάπη ἦτο ὁ κύριος σύνδεσμος αὐτῶν. Τότε κατὰ σύστασιν τῶν Ἀποστόλων ἐξελέγησαν ἐπτά ἄνδρες πλήρεις πίστεως καὶ Πνεύματος Ἅγίου, οἱ ὅποιοι ὠνομάσθησαν διάκονοι, διότι ὡς ἔργον εἶχον τὴν διατροφὴν τῶν πτωχῶν καὶ τὴν φροντίδα τῶν κοινῶν δείπνων, δηλαδὴ τὴν διακονίαν τῶν τραπεζῶν. Οὗτοι ἐστάθησαν ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι «προσεύξαμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας». Οἱ δὲ Ἀπόστολοι περιωρίσθησαν εἰς τὸ κύριον ἔργον αὐτῶν, τὸ κήρυγμα καὶ τὴν προσευχὴν.

Μεταξὺ τῶν ἐπτά τούτων διακόνων διεκρίνετο διὰ τὴν πίστιν καὶ τὸν ζῆλον του ὁ Στέφανος, «ποιῶν

‘Ο λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου
(Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην)

τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῷ λαῷ». Τοῦτον ἔδιωξαν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀπολογούμενος δὲ ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἶπεν, «ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους καὶ τὸν Γίον τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ». Τότε οἱ Ἰουδαῖοι ὅρμησαν ἐναντίον του καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἔφερον ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν ἐλιθοθόλησαν αὐτόν. Ὁ δὲ Στέφανος ἀποθνήσκων εἶπε· «Κύριε, συγχώρησε αὐτούς».

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔγινε μέγας διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ διεσπάρησαν τότε εἰς τὰς κώμας τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Σαμαρείας, πλὴν τῶν Ἀποστόλων. Ἀπὸ ἐκεῖ οἱ Χριστιανοὶ διεσπάρησαν εἰς τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Ἀντιόχειαν, ὅπου τὸ πρῶτον οἱ μαρτυροῦσι τὴν νέας θρησκείας ὀνομάσθησαν Χριστιανοί, δονομασία, ἡ ὁποία ἔκτοτε ἐπεκράτη σε καὶ φανερώνει τοὺς ὀπαδούς τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ κατῆλθον κατόπιν καὶ ἔδιδαξαν οἱ Ἀπόστολοι Φίλιππος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης, διδάσκοντες τὸν λόγον μόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὸ πρῶτον, κατόπιν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἕθνικούς. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἴδρυθησαν τότε κατὰ τόπους ἐκκλησίαι. Τοιουτορόπως ὁ ἐπὶ Στεφάνου διωγμὸς ἔγινεν ἡ αἵτια νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον φοβερὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν ἐφάνη νεανίας τις ὀνομαζόμενος Σαῦλος.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

Ο Ἀπόστολος Παῦλος πρὶν γίνη Χριστιανὸς ὄνομάζετο Σαῦλος καὶ Σαούλ. Κατήγετο ἀπὸ τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ἀνῆκεν εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἥτοι Ἐθραῖος ἀλλὰ Ρωμαῖος πολίτης καὶ εἶχε σταλῆ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ σπουδάση τὸν Νόμον. Διδάσκαλός του ἐνταῦθα ἥτοι ὁ μέγας νομοδιδάσκαλος Γαμαλιήλ, κάτοχος τῆς Ἐθραϊκῆς καὶ Ἑλληνικῆς παιδείας. Οὗτος εἰς τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ σχολήν του κατὰ μὲν τὴν πρωΐαν ἔδι-

ΠΕΤΡΟΣ

ΠΑΥΛΟΣ

Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ χορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων

δασκε τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, κατὰ δὲ τὸ ἀπόγευμα τὴν Ἐβραϊκὴν καὶ τὸν Νόμον.

Ο Σαῦλος κατὰ τὸν πρῶτον διωγμὸν τὸν ἐπὶ Στεφάνου ἔφάνη σφοδρὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν. Πινέων δὲ μένεα κατὰ τούτων, διότι τοὺς ἔθεώρει ως αἱρετικοὺς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, καὶ λαθὼν συστατικὰς ἐπιστολὰς ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, ἤρχετο εἰς τὴν Δ α μ α σ κ ὁ ν τῆς Συρίας, διὰ νὰ συλλάβῃ καὶ δεμένους ὁδηγήσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ὅσους Χριστιανοὺς εὕρει ἐκεῖ, ἄνδρας καὶ γυναῖκας. "Οταν δῆμως ἐπλησίασεν εἰς τὴν πόλιν, αἴφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀφ' οὗ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσε φωνήν, ἡ ὁποία ἔλεγε: Σαούλ, Σαούλ, διατὶ μὲ διώκεις; Καὶ εἶπε: Ποῖος εἰσαι, Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπε: Ἐγὼ ἐίμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ διώκεις. Ἀλλὰ σήκω καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ σοῦ ὑποδειχθῇ ἐκεῖ τί πρέπει νὰ πράξῃς.

Οἱ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν ἔμειναν ἔκπληκτοι, διότι ἤκουον μὲν τὴν φωνήν, δὲν ἔθλεπον δῆμως κανένα. Ἐσηκώθη δὲ ὁ Σαῦλος καὶ ὁδηγούμενος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Δαμασκόν, ὅπου ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας μὴ βλέπων, καὶ δὲν ἔφαγεν οὔτε ἔπιε κατ' αὐτάς.

Τὴν τρίτην ἡμέραν παρουσιάσθη εἰς τὸν Σαῦλον Χριστιανός τις ὀνομαζόμενος Ἀνανίας. Οὗτος ἔθεσε τὰς χεῖρας του εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαύλου καὶ ἀμέσως οὗτος ἀνέθλεψεν. Ἀπὸ τότε ὁ Σαῦλος ἔγινεν ὁ θεριότερος ὑπερασπιστὴς καὶ κῆρυξ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὀνυμάσθη Π α ὖ λ ο ἄ σ τ ο λ ο ἄ σ Π α ὖ λ ο ἄ σ. Εἶναι δὲ Ἄ π ὄ σ τ ο λ ο ἄ σ Π α ὖ λ ο ἄ σ.

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Οἱ Ἐβραῖοι τῆς Δαμασκοῦ κατεδίωξαν τὸν Παῦλον οὗτος δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ τὴν Ταρσόν. Εἰς τὴν Ταρσὸν συνηντήθη μὲ τὸν Β α ρ ν ἄ σ α ν, λευτην, χριστιανὸν ἐκ Κύπρου, μὲ τὸν ὁποῖον ἦλθαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν

τῆς Συρίας διὰ νὰ κηρύξουν τὸν Χριστόν.

Κατὰ τὸ ἔτος 45 ὁ Παῦλος ἀνέλαβε μετὰ τοῦ Βαρνάβα τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν μέχρι τοῦ 51. Ἐπεσκέφθη τὴν Κύπρον καὶ τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας μέρη, κηρύττων πανταχοῦ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν πρῶτον μὲν εἰς τοὺς Ἑβραίους, εἶτα δὲ εἰς τοὺς ἔθνικούς, τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ ἴδρυων Χριστιανικὰς Ἑκκλησίας. Οἱ Ἑβραῖοι ὅμως παντοῦ τὸν καταδιώκουν καὶ ζητοῦν νὰ ματαιώσουν τὸ ἔργον του.

Τὸ 52 ὁ Παῦλος ἀνέλαβε τὴν δευτέραν ὄδοιπορίαν ἐπεσκέφθη τὴν ὑπόλοιπον Μ. Ἀσίαν καὶ ἀπὸ τὴν Τρῳάδα διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐνταῦθα ἔδιδαξε τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς Φιλιππησίους, τοὺς Θεσσαλονικεῖς, τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Κορινθίους, ἴδρυων καὶ ἐνῶ Ἑκκλησίας. Κατόπιν ὁ Παῦλος ἀνέλαβε τὴν τρίτην αὐτοῦ ὄδοιπορίαν, ἐπεσκέφθη δὲ ἐκ νέου τὰς αὕτας σχεδὸν πόλεις μέχρι τῆς Κορίνθου. Ἀπὸ τῆς Κορίνθου διὰ μέσου τῆς Ἐφέσου ἥλθεν εἰς τὴν Ἰόπην καὶ ἐκεῖθεν ἀνέβη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἐνταῦθα κατὰ σύστασιν τῶν Ἀποστόλων προσῆλθεν εἰς τὸν Ναὸν νὰ ἐξ αγνισθῇ. Ἄλλα δὲ Ἰουδαϊκὸς λαός, ὁ ὄποιος ἐθεώρει τὸν Παῦλον ἔξωμότην καὶ ἀρνητὴν τῆς Θρησκείας του, τὸν συνέλαβε καὶ ἡθέλησε νὰ τὸν θανατώσῃ ἐπρόφθασεν ὅμως ὁ Ρωμαῖος φρούραρχος τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν ἔσωσεν. Αὐτὸς τὸν ἀπέστειλεν εἰς Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐπὶ δύο ἔτη. Ἀπὸ ἐκεῖ τῇ αἰτήσει του ἀπεστάλη εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ δικασθῇ ἀπὸ τὸν Ἰδιον τὸν Αὐτοκράτορα, ὅπως εἶχε δικαίωμα νὰ ζητήσῃ, ὡς Ρωμαῖος πολίτης.

Εἰς τὴν Ρώμην ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν φυλακὴν περὶ τὰ δύο ἔτη, ἔχων τὴν ἐλευθερίαν νὰ διδάσκῃ τὸν Χριστόν. Μετὰ ὅμως ἡθωώθη καὶ ἀνέλαβε τὴν τετάρτην αὐτοῦ ὄδοιπορίαν. Τότε ἐπεσκέφθη ἐκ νέου τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας, Μακεδονίας καὶ λοιπῆς Ἑλλάδος καὶ ἴδρυσεν ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἡπειρον, τὴν Κρήτην καὶ ἀλλαχοῦ. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου συνήντηθη μὲ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον. Τότε συνέβη ὁ πρῶτος κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τῆς Ρώμης διωγμός, μαζὶ δὲ μὲ τὸν Πέτρον εὗρε θάνατον μαρτυρικὸν ἔκει τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 67 μ. Χ.

Ο Ἀπόστολος Παῦλος, ἐπειδὴ ἐκήρυξε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας, ὠνομάσθη Ἄπόστολος τῶν ἀθνάλων εἰς τὸν ἄθνον.

ΟΙ ΆΛΛΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

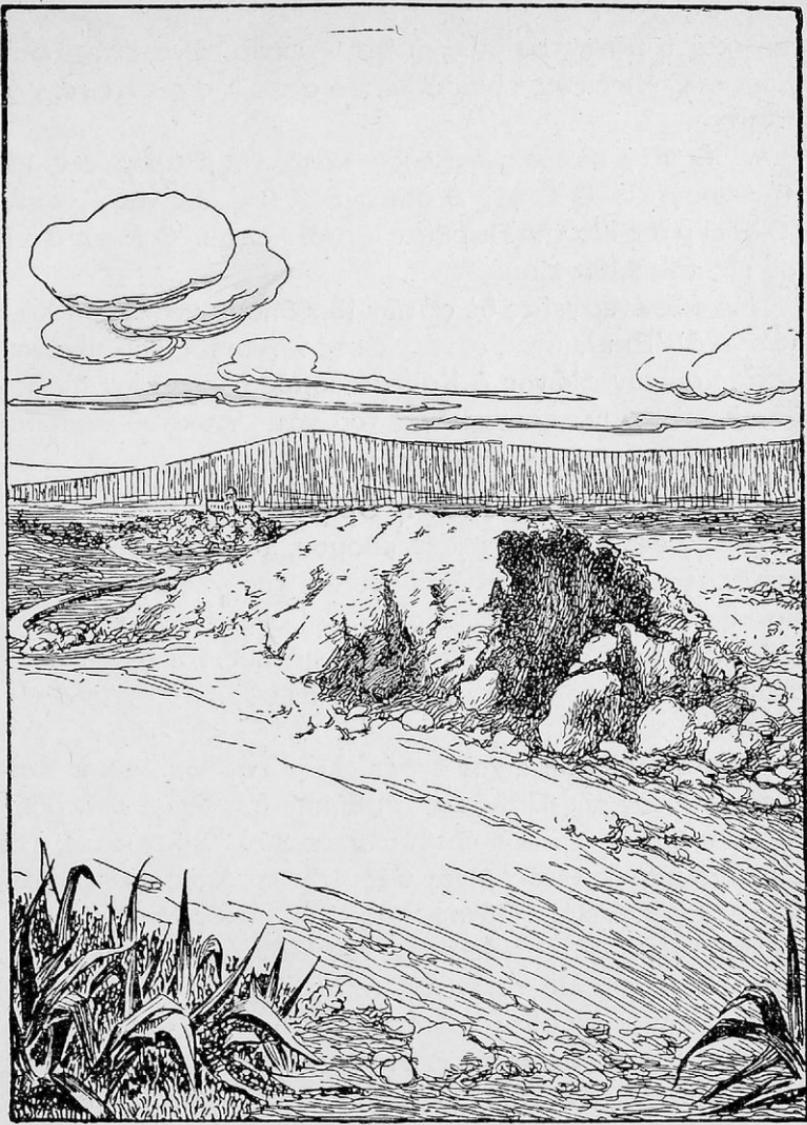
Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἔγιναν ἰδρυταὶ Ἐκκλησιῶν ἀνὰ τὸν κόσμον ὅλον.

Ο Ἅπόστολος Πέτρος ἔδρασε κυρίως εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του ἦλθεν εἰς Ρώμην, ὅπου ἀπέθανε θάνατον σταυρικόν. Οὗτος ὠνομάσθη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Παῦλον, Ἅπόστολος τῆς περιτομῆς, ὡς κηρύξας τὸν Χριστὸν κυρίως εἰς τοὺς Ἐθραίους.

Ο Ἅπόστολος Ἅνδρεας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους χώρας τὴν Σκυθίαν, τὸν Πόντον, τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς Πάτρας τῆς Ἀχαιᾶς κατὰ τὴν Παράδοσιν ἀπέθανε θάνατον σταυρικὸν καὶ αὐτός. Διὰ τοῦτο ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, τιμᾷ τοῦτον σήμερον ὡς πολιούχόν της.

Ο Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ἐθανατώθη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ κατὰ τὸν διωγμόν, τὸν ὃποιον ἔκαμεν ὁ Ἡρώδης Ἀντίππας, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, τὸ ἔτος 44. Τότε πάντες οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔμεινε δὲ μόνον ὁ Ἰάκωβος ὁ λεγόμενος Ἀδελφόθεος, ὡς ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων.

Ο Ἰωάννης δὲ μετά τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του ἦλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον, ὅπου ἔζησε μέχρι τέλους τοῦ βίου του. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, εἰς βαθὺ πλέον γῆρας φθάσας δὲν ἤδυνατο οὔτε νὰ ὅμιλῃ, οὔτε νὰ βαδίζῃ. Διὰ τοῦτο ἐφέρετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ κραββά-

Ο "Αρε ος Πάγος, από τὸ ὄψις τοῦ ὅποίου ὁ Παῦλος
ἔκήρυξε τὸν Χριστὸν ἐν Ἀθῆναις.

του καὶ ἡ μόνη του διδαχὴ ἥτο «τεκνία, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Ὁ Ιωάννης εἶναι ὁ Ἀπόστολος τῆς ἀγάπης.

Ο Φίλιππος ἐκήρυξε, κατὰ τὴν Παράδοσιν, εἰς τὴν Φρυγίαν. Ο Βαρθολομαῖος εἰς τὰς Ἰνδίας. Ο Θωμᾶς εἰς τὴν Παρθίαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ο Ματθαῖος εἰς τὴν Αἴθιοπίαν.

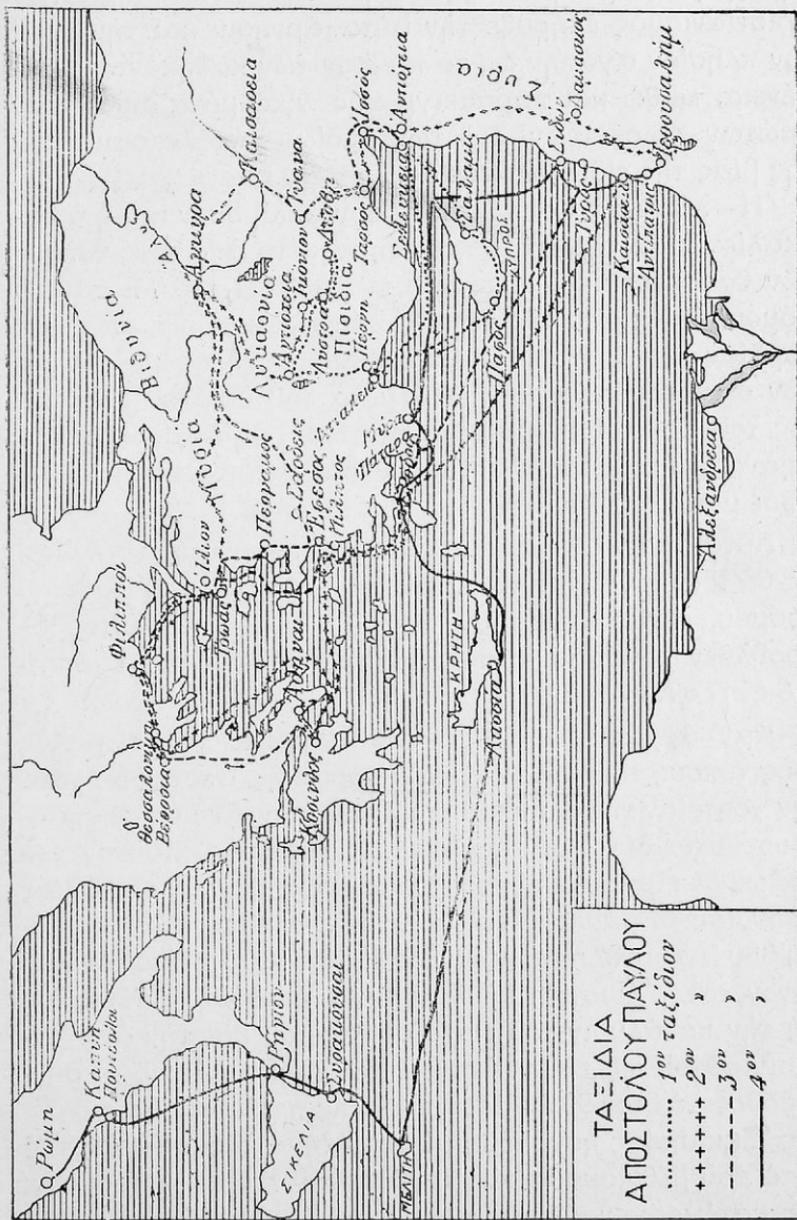
Μὲ τὰς ἐνεργείας δὲ αὐτῶν ἰδρύθησαν πανταχοῦ Χριστιανικαὶ Ἑκκλησίαι, οὕτως ὥστε λήγοντος τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει πλέον διαδοθῆ εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Θρησκεία, ἡ ὅποια μετέβαλε τὴν ὄψιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τοῦ κόσμου τῆς εἰδωλολατρείας. Ἡ ἐμφάνισίς του ἐπὶ τῆς γῆς ἔγινεν ἡ αἰτία τῆς διαιρέσεως τῆς Ἱστορίας εἰς τοὺς πρόκαι τοὺς μετὰ Χριστὸν χρόνους. Τὸ ἄτομον, ἡ οἰκογένεια, ἡ πολιτεία, τὸ πᾶν ὑπέκυψαν εἰς τὴν ἐπήρειαν αὐτοῦ.

Οἱ παλαιοὶ θεοὶ εἶχον ἐνσπείρει μόνον τὸν φόβον. Καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἥτο Θεὸς φοβερός. Ο Θεὸς ὅμως, τὸν ὅποιον λατρεύουν οἱ Χριστιανοί, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, εἶναι Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀπείρου συμπαθείας. Οὗτος χάριν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὸν ἐθυσίασε τὸν Γίὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ. Ἡ πίστις εἰς τὸ ἔργον τοῦτο παρέχει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὸν ἐνταῦθα καὶ τὸν πέραν τοῦ τάφου κόσμον. Διὰ τοῦτο ἐκηρύχθη, ὅτι οἱ ἀνθρωποι εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ, μεταξύ των δὲ ἀδελφῶν.

Απὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων προέκυψε κατὰ πρῶτον ἡ ἴσοτης μεταξύ αὐτῶν. Ἡ δούλεια, ἡ ὅποια εἶχε νομιμοποιηθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ τῶν φιλοσόφων, κατηργήθη, κυριος δὲ καὶ δοῦλος ἐκηρύχθησαν ἀδελφοί. Ἡ ἐλεημοσύνη κατόπιν δὲν ἥτο μεταξύ τῶν Χριστιανῶν ἀπλῆ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προστασία τῶν δυστυχῶν· εἰς τὴν νέαν Θρησκείαν ἀνεκηρύχθη ὡς ἀρετή καὶ ὡς καθῆκον πρὸς τὸν πλησίον. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐκήρυξε τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ὡς τὸ πρῶτον τῶν καθηκόντων. Εὐγένεια, πειθώ καὶ παράδειγμα ἥσαν τὰ μόνα ὅπλα τῶν πρώτων Χριστιανῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπάλαισαν κατὰ τῆς βίας τῆς εἰδωλολατρείας.

Ἡ λατρεία δὲ ἦτο τόσον ἀπλῆ ὅσον καὶ ἡ διδασκαλία. Ἡ σωτηρία δὲν ἦτο ἐξηρτημένη ἀπὸ τοὺς τύπους τῶν Θρησκευτικῶν τελετῶν καὶ μάλιστα τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς τελείας πίστεως καὶ τῆς καθαρᾶς καρδίας τῶν Χριστιανῶν. Θερμὴ προσευχή, ἐξομολόγησις τῶν ἀμαρτημάτων, κοινωνία μετὰ τοῦ ὑψίστου Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ, ἥσαν τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Χριστιανοὶ ἔζήτουν νὰ πλησιάσουν τὴν θεότητα καὶ νὰ ἔνωθῶσι μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

Αὕταὶ ἥσαν αἱ ἀρχαὶ τῆς Νέας Θρησκείας, αἱ ὁποῖαι, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἔσχον τοιαύτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὥστε μετέβαλον τὴν ὄψιν αὐτοῦ, ἐξ αὐτοῦ δὲ προῆλθεν ὁ νεώτερος πολιτισμός, ὁ Χριστιανισμός.

Κατ’ ἀρχὰς ἡ πειλήθη ἡ νέα Θρησκεία νὰ μείνῃ εἰς τοὺς τύπους τῆς παλαιᾶς, τῆς Ἐβραϊκῆς, ὅπότε θὰ ἔχανε τὴν γοητείαν της δλην καὶ τὴν ἐπίδρασιν, ὃν μὴ ἡ ἐνυπάρχουσα θεία δύναμις προελάμβανε τοιοῦτον κίνδυνον· μεγάλως δὲ εἰργάσθη εἰς τοῦτο κατὰ τὰς βουλὰς τῆς Θείας Προνοίας ὁ Παῦλος. Τὸ βαθὺ δηλ. πνεῦμα τοῦ ρηξικελεύθου Ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν, ἔσωσε ταύτην ἀπὸ τὸν κίνδυνον καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐπεδόθη ἀκάθεκτος εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ τὴν ἀναγέννησιν αὐτοῦ εἰς τὸν νεώτερον, τὸν Χριστιανικόν. Ἡ συνελθόνσα τὸ ἔτος 50 ἐν Ἱεροσολύμοις πρώτη Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ἡσχολήθη μὲ τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως της μετὰ τοῦ Ἐθνισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τὰ πορίσματά της κατέγραψεν εἰς τὴν πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀν-

τιοχείας, Συρίας καὶ Κιλικίας ἐπιστολήν.

«Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἑθνῶν, χαίρειν.

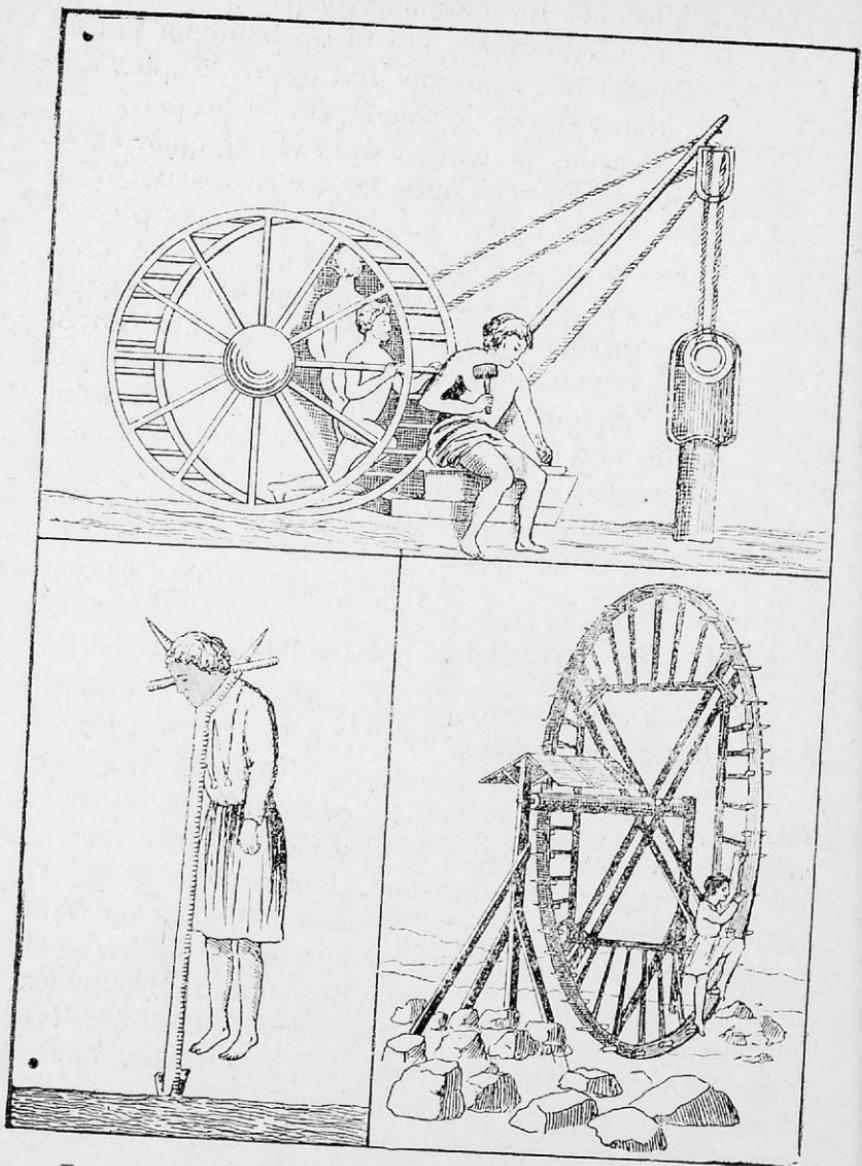
Ἐπειδὴ ἡκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἔξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις δόμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς.... καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά, ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν θάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἔστους εὖ πράξητε.

”Ερρωσθε.. (Πράξεων κεφ. ΙΕ', 24—29).

✓ Η ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων ἔξηκολούθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτῶν, ὅπως ὁ Βαρνάβας, Κλήμης ὁ Ρώμης, ὁ Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, ὁ Παπίας, Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ ἄλλοι, γενικῶς δὲ οἱ πρῶτοι Χριστιανοί. Οὕτως ὥστε ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ὁ Χριστιανισμὸς ἔξηπλώθη εἰς ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ Γ' αἰώνος ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει διαδοθῆ εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολὴν — Μ. Ἀσίαν, Περσίαν, Ἀρμενίαν, Ἀραβίαν — εἰς ὅλην τὴν Ἀφρικὴν—Αἴγυπτον, Καρχηδόνα, Νουμιδίαν, Μαυριτανίαν—, εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην — Ἐλλάδα, Ἰταλίαν, Ἰλλυρίαν, Ἰθηρίαν, Γαλατίαν, Βρεττανίαν, Γερμανίαν.—Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἦσαν Χριστιανοί.

Ἡ τοιαύτη καταπληκτικὴ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ὀφείλεται πρὸ παντὸς εἰς τὴν θείαν δύναμιν αὐτοῦ, ἡ ὅποια ἔκαμε τούςκήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου νὰ εί-

Βασανιστήρια τῶν Χριστιαγῶν γὰρ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν

ναι πλήρεις ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸ ἔργον· κατόπιν δὲ ἔδιδε τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ ὑφίστανται τὰς προσθολὰς ὅλας καὶ τοὺς διωγμούς τῶν ἀνθέτων καὶ νὰ διάγωσι βίον ἡθικώτατον μέσα εἰς τὴν γενετὴν διαφθοράν, ἥ δποία ἐπεκράτει τότε εἰς τὸν κόσμον.

"Επειτα ὑπῆρξαν καὶ εὔμενεῖς τινες περιστάσεις εἰς τὴν ἔξαπλωσιν τῆς νέας Θρησκείας. Τοιαῦται ἡσαν ἴδιως· α') ἥ ἔνωσις ὅλου σχεδὸν τοῦ κόσμου εἰς ἐν Κράτος, τὸ Ρωμαϊκόν· καὶ 6') ἥ γενικὴ καθ' ὅλον τὸν κόσμον διάδοσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Τοιουτοτρόπως ἥ ἐπικοινωνία τότε ἦτο εὔκολος καὶ διὰ τῆς συγκοινωνίας καὶ διὰ τῆς γλώσσης.

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

'Ο Χριστιανισμὸς κατὰ τὴν διάδοσίν του εὗρε καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀντιδράσεις. Αὗται προέρχονται α) ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ 6) ἀπὸ τοὺς ἔθνικούς. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ προσεπάθησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ δυσφημήσουν τὸν Χριστιανισμόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ διώξουν αὐτόν.

Οἱ Ἰουδαῖοι, καίτοι τὸ κράτος αὐτῶν συνετρίθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ δὶς ἥ μητρόπολίς των, ἥ Ἀγία Ἱερουσαλήμ, κατεστράφη ἐκ θεμελίων, ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσαν νὰ διαβάλλουν τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ διώκουν αὐτούς. Τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, τὸν Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον, τὸ ἔτος 62 ἐλιθοβόλησαν. Τὸν κατόπιν ἐπίσκοπον Συμεὼν ἐπίσης ἔθανάτωσαν καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου. Μὴ δυνάμενοι δὲ κατόπιν νὰ ἀντιδράσουν ἀμέσως, ἤρχισαν νὰ συκοφαντοῦν τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, διότι ἔθεώρουν αὐτὴν ως ἀνίερον Ἰουδαϊσμόν, ἐσκανδαλίζοντο δὲ ἀκούοντες τὸ κήρυγμα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Μεσσίου.

Οἱ Ἐθνικοὶ προσέβαλον τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἔδιωξαν αὐτόν. 'Η προσθολὴ ἔγινεν ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους κυρίων· ἥ δὲ δίωξις ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Οἱ φιλόσοφοι, θεωροῦντες τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεοῦ ως μωρίαν, ἔχαρακτήριζον τοὺς Χριστιανούς ως μωρούς, ἀθέους, ἥλιολάτρας, ἀνηθίκους καὶ κακούς ἀνθρώπους. 'Ο Τάκι-

τος, ὁ Μᾶρκος Αὐρήλιος, ὁ Λουκιανὸς καὶ ἄλλοι εἰς τὰ συγγράματά των ἔσκωψαν τὸν Χριστιανισμόν.

Καὶ ὁ λαὸς δέ, βλέπων τοὺς Χριστιανούς νὰ μὴ ἔχουν ναούς, ἐθεώρει αὐτοὺς ἀθέους. Ὁμοίως, μὴ συχνάζοντας εἰς τὰ θέατρα καὶ ἵπποδρόμια, τοὺς ἐθεώρει μισανθρώπους, συνερχομένους δὲ εἰς μυστικὴν προσευχὴν τοὺς ἐθεώρει συνωμότας καὶ ἀναρχικούς. Τέλος ἀκούων ὅτι ἔκει τρώγουν τὸ σῶμα καὶ πίνουν τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἐθεώρει ὡς ἐγκληματίας καὶ ἐναγεῖς. Διὰ τοῦτο, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς θεομηνίας, τοὺς Χριστιανούς ἐθεώρουν ὅλοι ὡς ὑπαιτίους τούτων. "Ἐπειτα καὶ οἱ ἐκ τῶν ναῶν ἀποζῶντες ἱερεῖς, τεχνῖται, διάκονοι, ἱερόδουλοι κλπ., ἐπειδὴ ἐζημιώνοντο ἐκ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατεδίωξαν αὐτόν.

Αλλὰ τοὺς σφοδροτέρους κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμούς ἤγειρεν αὐτὸ τὸ ἐπίσημον Ρωμαϊκὸν κράτος καὶ οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες. Διότι οἱ Χριστιανοὶ κυρίως ἤρνοντο νὰ θεοποιήσουν αὐτούς, διὸ ἐθεωροῦντο ὡς ἐπαναστάται καὶ ἀναρχικοί.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ

Θά φανῇ βέβαια παράδοξον τὸ ὅτι τόσον εὔγενη διδάγματα εἶχον συναντήσει τοσαύτας δυσχερείας εἰς τὴν κοινωνίαν, ἡ ὁποία ἐτίμα τοὺς φιλοσόφους. Πολὺ ὅμως παραδοξότερον φαίνεται ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἤδυνήθη νὰ θριαμβεύῃ κατὰ τῶν φοβερῶν δυνάμεων, αἵτινες συνησπίσθησαν πρὸς καταπολέμησίν του. Οἱ Αὐτοκράτορες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἄρχοντες ἤνείχοντο πᾶσαν θρησκείαν, προέγραφαν ὅμως τὴν Χριστιανικήν. Οἱ Χριστιανοὶ εἶχον κηρυχθῆ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἔχθροὶ τῆς πολιτείας, τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κράτους, ὅχι διότι οὗτοι ἦσαν πράγματι τοιοῦτοι, ἀλλὰ διότι δὲν μετεῖχον εἰς τὴν λατρείαν τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας καὶ δὲν ἐλάτερυν ὡς θεὸν τὸν Αὐτοκράτορα.

"Ενεκα τούτου κατηγγέλλοντο ὑπὸ ἴδιωτῶν, ἐσύροντο πρὸ τῶν ἀρχῶν, κατεδικάζοντο εἰς θάνατον μαρτυρικὸν καὶ ἐρρίπτοντο εἰς τὸ ἀμφιθέατρον ὡς βορὰ τῶν ἀγρίων

θηρίων, πρός ἀγρίαν χαράν τῶν θεατῶν, οἱ δόποιοι ἐνόμιζον τοιουτοτρόπως ὅτι προσφέρουν λατρείαν εἰς τοὺς θεούς των. Οἱ διωγμοὶ οὗτοι εἶναι πολλοὶ τὸν ἀριθμόν, Ἐκ τούτων οἱ σπουδαιότεροι εἶναι δέκα καὶ ἐκ τούτων πάλιν οἱ σφοδρότεροι τρεῖς· ὁ ἐπὶ Νέρωνος, ὁ ἐπὶ Δεκίου

Ο ΝΕΡΩΝ

Οἱ Χριστιανοὶ τὸν ὠνόμασαν Ἀντίχριστον.

καὶ ὁ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Διήρκεσαν δὲ μέχρι τοῦ ἔτους 312, μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ δόποίου ὁ Χριστιανισμὸς εῦρε τὸν προστάτην του. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῶν 300 ἑτῶν χιλιάδες ὅλαι Χριστιανῶν εῦρον θάνατον μαρτυρικόν.

Τὰ βασανιστήρια, εἰς τὰ δόποια ὑπεβάλλοντο οὗτοι διὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστόν, ἥσαν ποικίλα καὶ φοβερά.

Αναγινώσκων τις ταῦτα εἰς τοὺς διαφόρους θίους τῶν Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας φρίττει καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ αἰσθημα θαυμασμοῦ διὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐγκαρτέρησιν τῶν ἀνθρώπων τούτων εἰς τὴν Πίστιν. Ὁ σταυρός, ἡ πυρά, αἱ μάστιγες, ὁ ἀκρωτηριασμός, τὸ καὶ οἱ ἔλαιον, οἱ σκόλοπες, οἱ λογχισμοί, οἱ τὰς σάρκας τέμνοντες ὅνυχες, αἱ φυλακίσεις, αἱ νηστεῖαι, αἱ στερήσεις κλπ., ἥσαν τὰ συνηθέστερα τῶν βασανιστηρίων.

Κατὰ τοὺς διωγμοὺς τούτους ἀπέθανον θάνατον μαρτυρικὸν καὶ οἱ ἔξῆς μεγάλοι Χριστιανοὶ ἄγιοι· πάντες σχεδὸν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ τούτων, ὅπως ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, ὁ Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος, ὁ Ιουστίνος, ὁ Σμύρνης Πολύκαρπος, ὁ Κυπριανός, ὁ Δημήτριος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὁ ἄγιος Γεώργιος, ἡ Περπέτουα καὶ ἡ Φελίτσιτας καὶ πλῆθος ἄλλων μαρτύρων τῆς Πίστεως, τοὺς ὅποιους ἡ Ἐκκλησία κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀγίων της.

Κατὰ τοὺς διωγμοὺς τέλος τούτους οἱ Χριστιανοὶ ἔμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν ἔδειξαν ὑπεράνθρωπον θάρρος· τοῦτο ἐπροξένησε κατάπληξιν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς διώκτας καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς βασανιστὰς καὶ τοὺς δημίους ἀκόμη· καὶ μάλιστα πολλοὶ ἐκ τούτων ἐκήρυττον ἔαυτοὺς Χριστιανοὺς καὶ συναπέθνησκον καὶ αὐτοὶ ὡς μάρτυρες ἔνεκα τούτου. Ὁ παλαιὸς δῆμος κόσμος παρ' ὅλην τὴν θίαν ταύτην δὲν κατώρθωσε νὰ καταθάλῃ τὸν Χριστιανισμόν. Τοιουτοτρόπως ἡ Νέα Θρησκεία, καίτοι ἐδιώχθη καὶ ἐσυκοφαντήθη ἐπὶ τόσους αἰῶνας, κατώρθωσε νὰ νικήσῃ εἰς τὸ τέλος καὶ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδρυτοῦ της καὶ τῶν ὀπαδῶν της στερεωθεῖσα ἐθριάμβευσε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν καὶ ἀπεδείχθη θεία ὄντως Θρησκεία.

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο Μέγας Κωνσταντίνος ἦτο υἱὸς τῆς Χριστιανῆς Ἐλένης καὶ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ, ὁ ὅποιος ἦτο Καίσαρ τῆς Γαλατίας, Ἰσπανίας καὶ Βρεττανίας. Ο πατέρος, ὅπως καὶ αὐτὸς κατ' ἀρχάς, ἦτο εἰδωλολάτρης, ηύνοουν δῆμος καὶ οἱ δύο τὸν Χριστιανισμόν. Μετὰ τὸν θά-

Ο Μέγας Κωνσταντίνος

νατον τοῦ πατρός του ἔγινεν αὐτὸς Καΐσαρ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, εἴτα δὲ τὰ στρατεύματά του τὸν ἀνεκήρυξαν Αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης. Συγχρόνως ὅμως ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἀνεκήρυξε αὐτοκράτορα τὸν Μαξέντιον. Διὰ τοῦτο ὁ Κωνσταντίνος τὸ 312 ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοῦτον καὶ μὲ τὸν γαμβρόν του Λικίνιον ἐμοιράσθησαν τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος.

Κατὰ τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Μαξεντίου μέλλων ὁ Κωνσταντίνος νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τούτου, ἐδίστασεν ἔλαθεν ὅμως θάρρος ἀπὸ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὅποιον εἶδεν, εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς λέξεις ἐν τούτῳ νίκᾳ, καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Χριστόν, δοτις παρουσιάσθη εἰς τὸν ὕπνον του καὶ τὸν προέτρεψε νὰ κατασκευάσῃ Λάθαρον μὲ τὸ χριστιανικὸν μονόγραμμα ἐπ' αὐτοῦ. Τοιουτοτρό-

πως ὁ Κωνσταντίνος ἀνέθεσε τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν δύναμίν του ἐστήριξεν εἰς τοὺς πολυπληθεῖς χριστιανοὺς στρατιώτας του καὶ ἐνίκησε. Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον καταπάσσει οἱ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διαγμοί, ὁ Κωνσταντίνος μετὰ τοῦ Λικινίου εξέδωκαν τὸ περίφημον

Τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον ὁ Κωνσταντίνος ἔθεσεν εἰς τὰ λάθαρα τοῦ στρατοῦ του. Διάταγμα τῷ Μεδιολάνῳ, διὰ τοῦ ὅποιου ἐτέθη τέρμα εἰς τοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοὺς καὶ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἀνεκηρύχθη θρησκεία ἐλεύθερα· μέσα εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος.

Τοῦ Διατάγματος τούτου διετηρήθη τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα.

«Ἡμεῖς, Κωνσταντίνος καὶ Λικίνιος, Αὔγουστοι..., ἀπεφασίσαμεν νὰ χορηγήσωμεν εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ εἰς δόλους τοὺς ἄλλους τὴν ἐλευθερίαν, η οποίη θήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

θερίαν νὰ ἔξασκοῦν τὴν θρησκείαν, τὴν ὅποιαν προτιμοῦν, ἵνα ὁ Θεός, ὁ ὅποιος ἐδρεύει ἐν τῷ οὐρανῷ, εἶναι Ἱλεως καὶ εὑμενῆς καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς πάντας δοσοὶ ζοῦν εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἡμῶν. Ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ἄριστον καὶ λογικώτατον σύστημα νὰ μὴ ἀρνηθῶμεν εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ὑπηκόων μας, εἴτε εἶναι χριστιανός, εἴτε ἀνήκει εἰς ἄλλο θρήσκευμα, τὸ δικαίωμα νὰ ἀκολουθῇ τὴν θρησκείαν τῆς ἀρεσκείας του. Τοιουτοτρόπως ἡ ‘Ψύστη Θεότης, τὴν ὅποιαν ἔκαστος ἔξ ήμων θὰ τιμᾷ ἔκτοτε ἐλευθέρως, θὰ δυνηθῇ νὰ χορηγήσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν εὔνοιάν της. Εἶναι ἀξιον τοῦ αἰῶνος, καθ’ ὃν ζῶμεν, ἀρμόζει εἰς τὴν γαλήνην, τὴν ὅποιαν ἀπολαύει ἡ Αὐτοκρατορία, ἡ ἐλευθερία νὰ εἶναι πλήρης διὰ πάντας τοὺς ὑπηκόους μας νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν τῆς ἐκλογῆς των καὶ οὐδεμία θρησκεία νὰ στερήται τῶν ὀφειλομένων πρὸς αὐτὴν τιμῶν».

‘Ο Λικίνιος δῆν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἀνατολήν, δῆπου εύρισκετο, ἥρχισε νὰ διεγείρῃ τὸν Ἐθνισμὸν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. ‘Ενεκτι τούτου ἔγινε πόλεμος μεταξύ των. ‘Ο Κωνσταντῖνος ἐνίκησε καὶ ἔγινε μόνος αὐτοκράτωρ ὅλου τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. ‘Ο θρίαμβος αὐτὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο θρίαμβος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. ‘Απὸ τότε ὁ Χριστιανισμὸς θριαμβεύει, ἐν ὃ ὁ Ἐθνισμὸς καταδιώκεται καὶ φθίνει.

‘Η τελικὴ μάχη Κωνσταντίνου καὶ Λικινίου ἐδόθη εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν τὸ 323. ‘Ο Λικίνιος προσεφώνησε τὸν στρατόν του καλῶν αὐτὸν νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῶν θεῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. ‘Ο Κωνσταντῖνος ἐστήριξε τὰς ἐλπίδας του ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν. Οὕτω ἡ μάχη ἦτο ἀγών μεταξύ δύο θρησκειῶν, μεταξύ τῶν δύο ἀντιθέτων κοινωνιῶν, μεταξύ τοῦ ἀρχαίου εἰδωλολατρικοῦ κόσμου καὶ τοῦ νέου τοῦ ἀνακαινιζομένου διὰ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. ‘Ο Κωνσταντῖνος ἐνίκησε καὶ δι’ αὐτοῦ ὁ Σταυρὸς. ‘Ο Χριστιανισμὸς πλέον ἀπέβη ἡ ἐπίσημος θρησκεία καὶ

δ Κωνσταντίνος χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ ὡργάνωσε καὶ ἀνέμει-
ξε αὐτὴν μετὰ τοῦ Κράτους.

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

‘Ο Μέγας Κωνσταντίνος ὡς Ρωμαῖος Αὔγουστος διε-
τήρησε τὸν τίτλον τοῦ Μεγίστου Ἀρχιερέως τῶν
εἰδωλολατρῶν καὶ ἀνέβαλε τὸ βόρπτισμα αὐτοῦ μέχρι τέ-
λους τοῦ θίου του. Οὐχ ἦττον ὅμως κατ’ οὓσιαν ἦτο Χρι-
στιανὸς καὶ διὰ τῶν πράξεών του ἐθεώρει τὸν Χριστιανι-
σμὸν ὡς τὴν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

Διὰ σειρᾶς μέτρων, τὰ ὅποια ἔλαβεν ὑπὲρ τῶν Χρι-
στιανῶν, ἐπροστάτευσε ποικιλοτρόπως τὴν Νέαν Θρη-
σκείαν καὶ τοιουτρόπως ἀπροκαλύπτως ὠμοιόγει αὐτὴν
ὡς τὴν ἐπικρατοῦσαν.

Τὸ ἔτος 313 ἐκτὸς τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων
ἐξέδωκε καὶ ἔτερον, διὰ τοῦ ὅποίου ἐπέτρεψε τὴν μετά-
βασιν ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Κα-
τόπιν διὰ διαταγμάτων κατήργησε τὸν διὰ σταυροῦ θά-
νατον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, ἐθέσπι-
σε τὴν ἕορτὴν τῆς Κυριακῆς, ὡς ἡμέօας ἀργίας, καθ’ ἣν
ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ὁ Κύριος, ἐπανίσε τὰς θηριομαχίας, ἐ-
λευθέρωσε τὰ ἀνδράποδα, ἐπέτρεψε τὴν ἀπελευθέρωσιν
τῶν δούλων, ἀπέδωκεν εἰς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας
τὰ ἀφαιρεθέντα κατὰ τοὺς διωγμούς, ἐδέχθη εἰς τὰ στρα-
τιωτικὰ καὶ πολιτικὰ ἀξιώματα Χριστιανούς, παρέσχε τὸ
δίκαιον εἰς τὰς Ἐκκλησίας νὰ δέχωνται κληρονομίας, ἐ-
πλούτισεν αὐτὰς μὲ δωρεάς, ἰδρυσε πολλαχοῦ καὶ μάλι-
στα διὰ τῆς μητρός του ἄγιας Ἐλένης, ναοὺς καὶ τέλος
χάριν τῶν σκοπῶν τούτων καὶ ἄλλων ἵδιως στρατιώτικῶν
καὶ πολιτικῶν μετέφερε τὴν ἔδραν τῆς πρωτευούσης ἀπὸ
τῆς Ρώμης εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸ ὅπιον πρὸς τιμήν
του κατόπιν μετωνομάσθη Κωνσταντινούπολις.

Τὸν Ἐθνισμὸν ὅμως δὲν κατεδίωξεν, ἀλλὰ ἦνέχθη
αὐτόν, ὅπως λέγεται καὶ εἰς τὸ διάταγμα τῶν Μεδιολά-
νων. Μόνον διάσημα κέντρα διαφθορᾶς ἔκλεισεν, οἷα ἡ-
σαν δυνάστης τῆς Ἀφροδίτης τοῦ Λιθανίου, δὲν Ἁλιουπόλει
τῆς Φοινίκης, δὲν τοῦ Ἀσκληπιοῦ εἰς τὴν Κιλικίαν κλπ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ θίου του μετέθη εἰς τὴν Νικομήδειαν τῆς Βιθυνίας, ὅπου κατετάχθη εἰς τὴν τάξιν τῶν κατηχουμένων, εἶτα δὲ ἐδέχθη τὸ θάπτισμα· ἀπέθανε τὴν 21ην Μαΐου τοῦ ἔτους 337, εἰς ἡλικίαν 65 ἔτῶν. Ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς θεούς· ἢ δὲ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα του Ἐλένην ἐτίμησεν ὡς ἵσαπιστόλους καὶ συγκατηρίθμησε μετὰ τῶν ἀγίων της. Κατόπιν οἱ εἰδωλολάτραι ἐπεσώρευσαν ὕθρεις κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ κατηγόρησαν αὐτὸν ὡς ἐγκληματίαν διὰ τὸν δῆθεν φόνον τοῦ Μαρκιανοῦ, καὶ τοῦ Κρίσπου καὶ τῆς Φαύστης, γεγονότα διὰ τὰ ὅποια ἔχει λόγους νὰ ἀμφιβάλλῃ ἡ Ἱστορία. Πάντες δὲ οἱ ἱστορικοὶ ὄμολογοῦν τὴν κοσμοϊστορικὴν σημασίαν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τινες παραδέχονται ὅτι οὗτος ὑπῆρξε τὸ ὅργανον τῆς Θείας Προνοίας πρὸς πραγμάτωσιν τῶν κοσμοϊστορικῶν αὐτῆς θουλῶν. Ὁ Κωνσταντίνος ὀνομάσθη ὑπὸ τῆς Ἱστορίας Μέγας.

Β) ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ

ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐπροστάτευσαν τὸν Χριστιανισμόν, μετὰ ὀλιγωτέρας ὅμως συνέσεως καὶ περισκέψεως αὐτοῖς διότι προστατεύοντες τὸν Χριστιανισμὸν κατεδίωξαν τὸν Ἐθνισμὸν καὶ μάλιστα μετὰ σφοδρότητος. Ἰδίως δὲ Κωνστάντιος ἐκηρύχθη σφοδρὸς πολέμιος τοῦ Ἐθνισμοῦ ἀπαγορεύσας τὰς θυσίας ἐπὶ ποινῇ θανάτου καὶ ἐπιτρέψας τὴν εἰδωλολατρείαν μόνον εἰς τοὺς ἀγρούς.

Ἄλλὰ δὲ θρίαμβος οὗτος τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συντελεσθῇ χωρὶς τὴν ὄργὴν καὶ τὴν ἔξέγερσιν τοῦ Ἐθνισμοῦ. Διὰ τοῦτο, ὅτε εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνῆλθεν δὲ Ιουλιανὸς, φίλος καὶ προστάτης τοῦ Ἐθνισμοῦ, σφοδρὰ ἐξεδηλώθη ἢ ἀντίδρασις. Ἡ παλαιὰ θρησκεία ἐφάνη τότε ἐπικρατοῦσα, αἱ θυσίαι ἀνενεώθησαν, δλη δὲ ἡ Κων.) πολις ἔγινεν ἐνα πάνθεον ἀναριθμήτων εἰδώλων, θωμῶν καὶ ναῶν τῆς εἰδωλολατρεί-

Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης

ας. Διὰ τοῦτο δὲ Ἰουλιανὸς ὀνομάσθη ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς Παραθάτης, διότι παρέθη τὸ θάπτισμα καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ Ἰουλιανός, ἐγνώριζεν ὅτι ἡ νέα θρησκεία ὀφείλει τὸν θρίαμβον τῆς εἰς τὴν ἀνωτέραν ηθικὴν καὶ δογματικὴν διδασκαλίαν της, εἰς τὴν καθαρότητα τῶν ἥθων, εἰς τὰς ἀρετὰς τοῦ κλήρου, εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν φιλοσοφικὴν συγκρότησιν πολλῶν Χριστιανῶν. Διὰ τοῦτο ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς Χριστιανούς τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ φιλοσόφων. Ἐναντίον αὐτοῦ τότε ἔγραψαν δὲ Μέγας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος δὲ Θεολόγος.

Ἡ προσπάθεια ὅμως αὕτη τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦτο ματαία. Ἡ ἔθνικὴ θρησκεία μαζὶ μὲ τοὺς ἀρχαίους θεοὺς εἶχον ἀποθάνει διὰ παντός. Εἶναι χαρακτηριστικὸς δὲ χρησμὸς τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν πρὸς αὐτόν, ὅταν οὗτος ἐπεχείρησε τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ μαντείου τούτου.

«Εἴπατε τῷ θασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά, οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύθην, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγάν λαλέουσαν· ἀπέσθετο καὶ λάλον ὕδωρ».

Διὰ τοῦτο μαζὶ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐσθέσθη καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ Ἐθνισμοῦ, δὲ Χριστιανισμὸς ἔχώρησεν ἀκάθεκτος εἰς τὴν τελικὴν ἐπικράτησίν του. Ὁ Ἰουλιανὸς ἀπέθανε τὸ ἔτος 363 πολεμῶν κατὰ τῶν Περσῶν. Ἀποθνήσκων ὁμολόγησε τὴν δύναμιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἀνεφώνησε «Νενίκηκάς με, Ναζωραῖε!».

Ἀπὸ τοὺς ἄλλους αὐτοκράτορας τῆς Κων) πόλεως τὸν Ἐθνισμὸν ἔδιωξε περισσότερον Θεοδόσιος ὁ Μέγας περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰώνος. Οὗτος ἀπηγόρευσε τὰς θυσίας καὶ τὴν εἰσοδον εἰς τοὺς εἰδωλολατρικούς ναούς καὶ ἔξεδωκε θέσπισμα ἐπιτάσσων τὴν νέαν θρησκείαν εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους του. «Ἐνεκκι τούτου οἱ ἔθνικοὶ ναοὶ ἔμειναν χωρὶς ἵερεῖς, στρατιωτικὰ δὲ ἀποσπάσματα ἐνήργουν τὴν ἔξαφάνισιν παντὸς ἔχνους τῆς εἰδωλολατρείας. Εἰς τὴν κατεδάφισιν τῶν εἰδωλολατρικῶν ἱερῶν ἀνεμίχθη καὶ ὁ χριστιανικὸς λαός, τότε Χ. Ἐγισλείδου. Ἰστορ. Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ἔκδ. Γ' 1938 3 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ δυστυχῶς καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας σοφῶν χριστι-
ανῶν καὶ ἔθνικῶν συνετελέσθη ἡ καταστροφὴ σπουδαίων
ἔργων τῆς τέχνης. ‘Ο λάὸς μάλιστα τῆς Ἀλεξανδρείας
φανατισμένος ἀπὸ τὴν νέαν θρησκείαν ἐθανάτωσε τὴν
περίφημον Νεοπλατωνικὴν φιλόσοφον ‘Υ πατίαν,
γεγονός τὸ ὅποιον ἤγειρε τὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν γνη-
σίων χριστιανῶν—ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β’.

‘Ο ἔθνικὸς ρήτωρ Λιβανῖος καὶ ἄλλοι ἔγραψαν
τότε ἀπολογίας καὶ ἐζήτησαν τὴν κατάπαυσιν τοῦ διώγ-
μοῦ, δπως ἄλλοτε οἱ Χριστιανοὶ Ἀπολογηταί.

Τὸ τελευταῖον πλῆγμα κατὰ τοῦ Ἐθνισμοῦ ἔδωκει
ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός. ‘Ο Ἐθνισμὸς ἀ-
πολέσας τὰ καταφύγιά του, τοὺς ναούς, ὑπεθάλπετο τό-
τε εἰς τὰς διαφόρους φιλοσοφικὰς σχολὰς καὶ
ἄλλων μερῶν, ἀλλὰ κυρίως τῶν Ἀθηνῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰ-
στινιανὸς διέταξε «μηδένα διδάσκειν φισολοφίαν, μηδὲ
νόμισμα ἔξηγεισθαι». Διελύθησαν τότε αἱ σχολαί, οἱ δὲ
ἐν αὐταῖς διδάσκοντες ἐτράπησαν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν
καὶ εὗρον ἄσυλον εἰς τὴν Περσίαν.

Τοιουτορόπως κατελύθη ἡ εἰδωλολατρεία εἰς δλον
τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος. Λήγοντος δὲ τοῦ Θαϊδωνος, εἰδω-
λολάτραι ἐν Ἑλλάδι ἦσαν μόνον οἱ ὀρεσίθιοι Μανιάται,
όσημέραι τείνοντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

Η ΕΠΗΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

‘Ο Χριστιανισμὸς ἔξήσκησε μεγάλην ἐπήρειαν εἰς
τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν πολιτείαν. Ἡ διδασκαλία τοῦ
Εὐαγγελίου περὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ καθήκοντα, τὰ
ὅποια ὁρίζει διὰ τὰ μέλη αὐτῆς, ἐνίσχυσαν τὴν οἰκο-
γένειν, ἡ ὁποία εἶχε διαλυθῆ ἀπὸ τὸν Ἐθνισμόν.
‘Ο γάμος, δός ὁποῖος ἄγει εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς οἰκογε-
νείας, ἐκηρύχθη ἵερὸς ἥθικὸς δεσμός, φέρων μυστηριώδη
χαρακτῆρα· ἡ ἀγνότης τοῦ ἀνδρὸς κατ’ αὐτὸν ἐθεωρήθη
ἀπαραίτητος, δπως καὶ ἡ τῆς γυναικός.

Προσέτι πάντες οἱ ὅροι τῆς γυναικὸς ἐθελτιώ-
θησαν εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν· διότι αὕτη εἶναι ἴ-
ση πρὸς τὸν ἀνδρανὸν τοῦ Θεοῦ. Οἱ δούλοι ε-

Θεωροῦντο ἔλευθεροι εἰς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας, ωστε δὲ Χριστιανισμὸς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶχε πολλοὺς προσηλύτους καὶ μεταξὺ τῶν δούλων.

Απὸ αὐτοὺς δὲ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν ἤρχισεν δὲ Χριστιανισμὸς νὰ ἐπηρεάζῃ καὶ τὴν Νομοθεσίαν καὶ τὸ Δίκαιον καὶ τὴν Ἡθικὴν τῶν Ρωμαίων. Οἱ ἀπλοῦς καὶ πλήρης αὐταπαρνήσεως θίος τῶν χριστιανῶν, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πτωχὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὅλους, ἡ αὐταπάρνησις, μεθ' ἣς οἱ πλούσιοι χριστιανοὶ διέθετον τὸν πλοῦτόν των πρὸς ἀνακούφισιν τῶν δυστυχῶν κλπ., ἐνέπνευσαν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν κοινωνίαν, τὴν σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον, αἰσθήματα φιλανθρωπίας καὶ αὐταπαρνήσεως.

Η Ρωμαϊκὴ κοινωνία ὑπέστη τοιουτορόπως μεταμόρφωσιν παρεσύρθη εἰς τὴν νέαν Πίστιν διὰ τοῦ ζῆλου τῶν δούλων καὶ πρὸ πάντων διὰ τοῦ ἥρωισμοῦ τῶν γυναικῶν. Τέλος αὐτὸς δὲ Κωνσταντῖνος καὶ οἱ διάδοχοί του ἤρχισαν τὰ διδάγματα ταῦτα νὰ εἰσάγουν διὰ νομοθετημάτων εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ οὕτω τὸ Δίκαιον καὶ ἡ Ἡθικὴ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τοῦ εἰδωλολατρικοῦ, περιέλαθον διατάξεις χριστιανικάς, ἐμφορουμένας ἀπὸ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα. Τοιουτορόπως ἡ ἀνθρωπότης ἀνεγεννήθη διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ἐν ᾧ ἡ ἔθνικὴ θρησκεία ἐξέλιπεν, ὁ Χριστιανισμὸς ἐξηπλούτο δόσημέραι εἰς νέους λαούς καὶ εἰς νέας χώρας, ὅπου μέχρι τοῦδε δὲν εἶχε ἀκόμα εἰσαχθῆ καὶ ἐπικρατήσει. Κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς μετὰ τὸν Μ. Κωντίνον καὶ μέχρι τοῦ Σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν, δὲ οὐδὲν διαδίδεται εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην. Κατακτᾶ καθημερινῶς ἔδαφος εἰς τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν μέχρι τῶν Ἰνδῶν καὶ τῆς Κίνας. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν εὑρίσκει σπουδαῖα ἐμπόδια, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς εύρισκονται εἰς πολὺ κατωτέραν ἀνάπτυξιν. Συγχρόνως ἐνταῦθα τὸν Χριστιανισμὸν πολεμοῦν δύο

μεγάλοι ἀντίπαλοι· ὁ Ἰουδαῖος μὲν καὶ ὁ ἄρτι ἀναφανεῖς Μωάμεθ ανισμός.

Ἡ θρησκεία αὐτή, ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Μωάμεθ ὁνομασθεῖσα, ἐφάνη τὸ ἔτος 622 καὶ εἶναι κράμα θρησκευτικῶν ἰδεῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς, τῆς Χριστιανικῆς καὶ τῆς Ἀραβικῆς θρησκείας. Οἱ Μωαμεθανοὶ ὁρμηθέντες ἀπὸ τῆς Ἀραβίας κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἐξηπλώθησαν εἰς τὴν Ἀφρικήν καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διεπεραιώθησαν δὲ καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Λόγῳ δὲ τοῦ ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη ὑποθάλπει τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας καὶ ἐπιτρέπει τὰς σαρκικὰς ἀπολαύσεις, ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν κατωτάτων κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικήν. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς ἔνταῦθα εὑρε σπουδαίαν ἀντίδρασιν.

Εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν περίοδον ταύτην γίνεται ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Γερμανικῶν λαῶν καὶ μάλιστα τῶν Γότθων, καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ὁ τῶν Βουλγάρων. Μετὰ τοὺς Γότθους τὸν Χριστιανισμὸν ἔδειχθησαν οἱ Λογγοθάρδοι, οἱ Βουργούνδιοι, οἱ Βάνδαλοι καὶ οἱ Φράγκοι. Ἐπίσης τὸν Χριστιανισμὸν ἔδειχθησαν τότε οἱ Ἰρλανδοὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι Βρεττανοί, οἱ Ἀγγλοσάξωνες, οἱ Σουηδοί, οἱ Νορθηγοί, οἱ Δανοί καὶ οἱ Ολλανδοί. Τῶν δὲ Σλασικῶν λαῶν ὁ ἐκχριστιανισμὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης λαμβάνει ἀρχήν.

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἡ μία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διηρέθη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Δυτικήν, διότι μεταξὺ αὐτῶν ἐπῆλθε διάστασις γνωμῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν διδασκαλίαν, τὴν λατρείαν καὶ τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ αἴτια τοῦ Σχίσματος εἶναι θαθύτερα· ἔγκεινται εἰς τὴν διαφορὰν τῶν ἀντιλήψεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ιδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν. Ἀφορμὴν δὲ εἰς τοῦτο ἔδωκαν δύο γεγονότα:

α') ἡ ἀνάρρησις εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Φωτίου, καὶ

β') ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων.

α') 'Ο Πατριάρχης Φώτιος.

'Επὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Κων) πόλεως Μιχαὴλ τοῦ Γ' Πατριάρχης ἦτο ὁ Ἰγνάτιος, ὁ δποῖος μὲ τὸ αὐστηρόν του ἥθος καὶ τοὺς τραχεῖς του τρόπους ἥλθεν εἰς ρῆξιν μὲ τὸ Παλάτιον. "Ἐνεκα τούτου ὁ Ἰγνάτιος τὸ ἔτος 857 καθηγέθη καὶ ἐξωρίσθη καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἔγινε Πατριάρχης ὁ Φώτιος.

'Ο Φώτιος κατήγετο ἀπὸ καλὸν γένος, ἦτο ἀξιωμα-

Ο Πατριάρχης Φώτιος.

'Ο Φώτιος εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς μεγάλους ὑπερασπιστὰς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Η σύνεσις καὶ ἡ περίσκεψις αὐτοῦ κατὰ τὸ Σχίσμα ἔσωσε τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς Ἀγατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἐθνισμὸν τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδος. "Ἄγει αὐτοῦ ζήτημα εἶναι δὲ" θὰ ὑπῆρχε σήμερον Ὁρθοδοξία εἰς τὴν Ἀγατολίγην καὶ Ἑγγρυποτέρην ἔθνησμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδην.

τικός τοῦ Παλατίου, εἶχεν ἔξοχα προτερήματα καὶ μεγάλην παιδείαν καὶ ἐφημίζετο διὰ τὸν χαρακτῆρά του. Διὸ τοῦτο ὅλοι ἐτίμων αὐτόν.

Ἐντὸς ἔξη ἡμερῶν διῆλθεν ὅλους τοὺς θαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τὸ 858 ἔχειριτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Κων) πόλεως. Τὸ γεγονός τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ ἔξέθεσε εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης, ὅπως ἥτο συνήθεια, καὶ ἐζήτησε πρέσβεις διὰ τὴν Σύνοδον, ἡ ὅποια συνερχομένη θὰ ἐπεκύρωνε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου.

Ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Ρώμης ἐκάθητο τότε ὁ Πάπας Νικόλαος ὁ Α', ἀνὴρ ἀλαζών καὶ τυραννικός, ὅστις ἐθεώρησε κατάλληλον τὴν περίστασιν διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς βλέψεις τῆς Ρώμης ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπέστειλε λοιπὸν ἀντιπροσώπους καὶ γράμματα, ἔνθα ὁ Νικόλαος κατέκρινε τὴν ἐκλέξασαν τὸν Φωτίον Σύνοδον, ὅτι συνῆλθε χωρὶς τὴν ἄδειάν του καὶ ὅτι ἀνέδειξε τὸν Φωτίον Πατριάρχην ἀπὸ ἀπλοῦν λαϊκόν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ἐλθόντες εἰς τὴν Κων) πολιν εἶδον ὅτι ἔχουν καλῶς τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Φωτίου καὶ εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ 861 ἀνεγνώρισαν τὸν Φωτίον ως κανονικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Νικόλαος ὅμως ὡργίσθη διὰ τοῦτο καὶ τοὺς μὲν δύο ἀντιπροσώπους του ἐτιμώρησε, διὰ Συνόδου δὲ τὸ 863 εἰς τὴν Ρώμην συνελθούσης κατεδίκασε τὸν Φωτίον ως σχισματικόν, ταραξίαν καὶ ὑβριστήν ἀνεγνώρισε δὲ ως κανονικὸν Πατριάρχην τὸν Γιγνάτιον. Εἰς ταῦτα ὁ Φωτίος δὲν ἀπήντησε, διότι ἀντιληφθεὶς τὸ πνεῦμα τοῦ Νικολάου ἀφισε τὸ ζήτημα νὰ ἡσυχάσῃ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου πράττων φρονίμως.

β' Ο ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βούλγαρων
Οἱ Βούλγαροι εἶχον προσέλθη εἰς τὸν Χριστιανισμὸν διὰ τῶν ἐνεργειῶν κυρίως τοῦ Φωτίου. Δύο μοναχοὶ ἀδελφοὶ ἐκ Θεσσαλονίκης, ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, εἶχον κάμει χριστιανούς διὰ μαθητῶν τῶν Μοραβῶν τοὺς Βουλγάρους καὶ τὸν θασιλέα, αὐτῶν Βόγοβλικόν ή Βουλ-

Ιερεῖς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

γαρική δὲ Ἐκκλησία ὑπῆγετο διοικητικῶς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ Βόγορις ὅμως ἐπειδὴ ἐφοβήθη μήπως ή ἐκκλησιαστικὴ ἔξαρτησις ἐκ τῆς Κωνσταντινούπολεως φέρει καὶ τὴν πολιτικὴν τοιαύτην, ἐζήτησε νὰ γίνῃ φίλος τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Νικολάου. Οἱ Νικόλαος τότε ἀπέστειλε δύο ἐπισκόπους καὶ πολλοὺς ἵερεῖς εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Οὗτοι ἔξεδίωξαν ἐκεῖθεν τούς "Ἐλληνας τοιούτους καὶ ἥρχισαν νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὰς καινοτομίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν διδασκαλίαν, τὴν λατρείαν καὶ τὴν διοίκησιν. Ἀπηγόρευσαν τὸν γάμον τῶν κληρικῶν, ἐπέθαλον τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου, προσέθεσαν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως τὴν φράσιν ὅτι τὸ "Αγιον Πνεῦμα ἐκ πρεύτατος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐπέθαλον εἰς τοὺς χριστιανούς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ Ἀγίου Μύρου, ἐθάπτιζον διὰ ραντίσματος, μετελάμβανον τοὺς πιστούς ἀπὸ μόνου τοῦ ἄρτου — σώματος τοῦ Χριστοῦ — μεταχειρίζομενοι ἄρτον ἄζυμον, εἰσήγαγον τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἰς τὴν λατρείαν κλπ.

Τότε ὁ Φωτιος ἤναγκάσθη νὰ καταγγείλῃ τὰς αὐθαιρεσίας ταύτας τῆς Ρώμης καὶ συγκαλεῖ Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 867, ἡ ὁποία καταδικάζει τὰς πράξεις ταύτας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναθεματίζει τὸν Νικόλαον. Τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου ταύτης, φέροντα χιλίας ὑπογραφάς, ἐστάλησαν εἰς Ρώμην.

Ἐπηκολούθησαν γεγονότα τινὰ καὶ συνήλθον δύο μεγάλαι Σύνοδοι ἐν Κωνσταντινούπολει διὰ νὰ διευθετήσουν τὸ ζήτημα. Ἄλλὰ αἱ ὑπερβολικαὶ ἀξιώσεις τῶν Πατρῶν ἐφερον πάντοτε προσκόμματα εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τέλος τὴν 16ην Ιουλίου τοῦ ἔτους 1054, ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου καὶ Πάπα Λέοντος Θ', συνετελέσθη τὸ σχίσμα ὁριστικῶς διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς Δυτικῆς. Ἀνεθεματίσθη δὲ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τῆς Δυτικῆς, διότι αὕτη δὲν ἐδέχετο τὴν προσθήκην εἰς τὸ Σύμβολον «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ», δὲν μετεχειρίζετο

άζυμον ἄρτον εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διότι εἶχεν ἵερεῖς ἐγγάμους καὶ διότι ἀπέκρουε τὴν δεσποτείαν τοῦ Πάπα. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἑκκλησία ἀνταφώνησε τὴν Δυτικὴν καὶ ὁ χωρισμὸς ἐπῆλθεν.

γ') Ἀ πόπειραὶ πρὸς ἔνωσιν

Οἱ Κομνηνοὶ καὶ οἱ Παλαιολόγοι αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως πιεζόμενοι ἀπὸ διαφόρους ἔχθρούς ἔξητησαν κατὰ καιρούς τὴν συνδρομὴν τῆς Δύσεως. Ἀλλὰ οἱ Πάπαι, οἵ δποῖοι τότε ἦσαν παντοδύναμοι εἰς τὴν Δύσιν, πάντοτε προέθαλλον εἰς ἀντάλλαγμα τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑκκλησιῶν διὰ τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἀνατολικῆς εἰς τὴν Δυτικήν. Τὸ ἔτος 1439 ἔγινε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας. Ἀλλὰ τόσον ἐπιέσθησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κων) πόλεως εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα, ὥστε καίτοι ὑπεγράφη ἡ ἔνωσις τῶν Ἑκκλησιῶν, ἐν τούτοις δὲν ἔξετελέσθη, διότι τόσον ὁ κλῆρος δσον καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἦθελησαν μήτε νὰ ἀκούσουν τὸ τοιοῦτον. "Εκτοτε αἱ δύο Ἑκκλησίαι παραμένουν χωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων μέχρι σήμερον.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α) ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙΡΕΤΙΚΟΙ

‘Ο Χριστιανισμὸς δὲν ἐπάλαισε μόνον ἐναντίον ἔξω-
τερικῶν ἔχθρῶν, ἀλλὰ ἡναγκάσθη νὰ διεξαγάγῃ σκληρὸν
ἀγώνα καὶ ἐναντίον ἐπικινδύνων ἐσωτερικῶν τοιούτων,
ὅποιοι ἦσαν οἱ αἱρέται καὶ οἱ ἐπικινδύνων. Ο Χριστιανισμὸς γενό-
μενος ἀντικείμενον ἐρεύνης μεταξὺ διαφόρου μορφώσεως
ἀνθρώπων ὑπέκειτο εἰς παρεξηγήσεις καὶ παρανοήσεις,
αἱρέται διαφοράς των οἰκουμένης μεταξύ την οὐρανού
καὶ της γης. Τόσον ἡ λέξις αἱρέτικός, ὅσον καὶ ἡ αἱρέσεις, εἶναι εἰλημμέναι ἀπὸ τὴν
ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ σημαίνουν οἱ μὲν
τοὺς μὴ παραδεχομένους τὴν ἥντινην Ἑκκλησίαν παραδέχε-
ται διδασκαλίαν, ἡ δὲ τὴν διαφορὰν ἡ τὴν διαφωνίαν
ταύτην.

Διαδοθεὶς δηλαδὴ ὁ Χριστιανισμὸς μεταξὺ τῶν Ἰου-
δαίων κατ’ ἀρχὰς καὶ τῶν Ἐθνικῶν κατόπιν ἐγένετο ἀντι-
κείμενον παρανοήσεως καὶ ἀπὸ τὰς δύο ταύτας θρη-
σκευτικὰς τάξεις καὶ παρεμορφώθη σύμφωνα μὲ τὰς θρη-
σκευτικὰς πεποιθήσεις καὶ τάσεις ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τού-
των. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Ἰστορίαν ἔχομεν
τὰς λεγομένας κατ’ ἀρχὰς:

α') Ἰουδαϊζούσας αἱρέσεις, καὶ τὰς

β') Γνωστικὰς αἱρέσεις.

Ἐπειτα μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν προέκυψαν
διαφωνίαι ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν τῆς διδασκαλίας τῆς
Χριστιανικῆς θρησκείας. Διὸ ἔχομεν καὶ τὰς

γ') Ὀρθολογικὰς αἱρέσεις.

Α) ΑΙ ΙΟΥΔΑΪΖΟΥΣΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

Ἄθιται ἔτειναν νὰ καταστήσουν τὸν Χριστιανισμὸν Ἰ-
ουδαϊκὴν φύσειν, δότε τὸν οὐρανού τὸν πατέρα της φιλοτεῖον ἢ ν καὶ

όλοκληρον τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον ὡς ἀπαραίτητον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Χριστιανοῦ. Οἱ τοιοῦτοι ἔξηκολούθουν νὰ ζῶσιν ὅπως ἔζων καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, τηροῦντες αὐστηρῶς ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου. Εἶχον δὲ τὴν ἀξίωσιν καὶ οἱ ἔξ έθνικῶν προερχόμενοι Χριστιανοὶ νὰ ύποβάλλωνται εἰς τὴν τήρησιν τοῦ Νόμου. Ἐναντίον αὐτῶν ἀντεπεξῆλθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κυρίως, ὁ δποῖος εἰς διαφόρους ἐπιστολὰς—καὶ μάλιστα τὴν πρὸς Γαλάτας—λύει τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀποδεικνύων ὅτι ἀπὸ τοῦ Νόμου μᾶς ἥλευθέρωσεν ὁ Χριστός. Διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο συνῆλθε καὶ ἡ πρώτη Σύνοδος ἐν Ἱερουσαλήμ τὸ 50 μ. Χ.

Β) ΓΝΩΣΤΙΚΑΙ ΑΙΡΕΣΙΕΙΣ

“Οτε ὁ Χριστιανισμὸς ἥρχισε νὰ διαδίδεται μεταξὺ τῶν ἔθνικῶν καὶ νὰ εἰσχωρῇ καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν φιλοσοφικῶν μορφωμένων ἀνθρώπων, τότε ἀνεμείχθη μὲ διαφόρους φιλοσοφικὰς ἴδεας καὶ οὕτω ἀπετελέσθη κράματι χριστιανικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἴδεων, αἱ λεγόμεναι γνωστικαὶ αἱρέσεις. Ὡνομάσθησαν δὲ οὕτω διότι οἱ τοιοῦτοι αἵρετικοὶ ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι κατέχουν τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστιανισμοῦ γνῶσιν.

Κοινὴ ἴδεα ὅλων τούτων τῶν Γνωστικῶν συστημάτων εἶναι ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ πνεύματος καὶ ψληγῆ, φωτὸς καὶ σκότους. Ὑπάρχει Θεὸς τοῦ φωτός καὶ θεὸς τοῦ σκότους, ὅστις εἶναι ὁ Διάθολος. Ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη ὅχι ἀπὸ τὸν Θεὸν τοῦ φωτός, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλον θεὸν κατώτερον, τὸν Δημιουργόν, διὰ τοῦτο καὶ εἶναι ἀτελής, εἶναι ψλικός καὶ ὅχι πνευματικός. Διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ψληγήν καὶ τὸν κάνῃ πνευματικὸν ἐγεννήθη ὁ Χριστός.

Τοιοῦτοι Γνωστικοὶ ἦσαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ Κήρυνθος, ὁ Βασιλείδης, ὁ Οὐαλεντῖνος, εἰς δὲ τὴν Συρίαν ὁ οἱ Σατουρνῖνος, ὁ Βαρδησάνης, ὁ Μαρκίων κλπ.

Γνωστικοὶ αἵρετεις ἦσαν καὶ ὁ Μοντανισμός καὶ Μανιχαῖος μός. Ὁ Μοντανισμός, ὅστις κυρίως ἦτο σχίσμα, ἐδίδασκε καὶ τὸν Χιλιασμόν, ὅτι δηλαδὴ πρὸ τῆς κοινῆς θρησκείας από τὸν Θεόν βασιλεύει τὸν Χριστὸς.

‘Ο Μέγας Ἀθανάσιος.

χίλια ἔτη. 'Ο Χιλιασμὸς διήρκεσε μέχρι τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

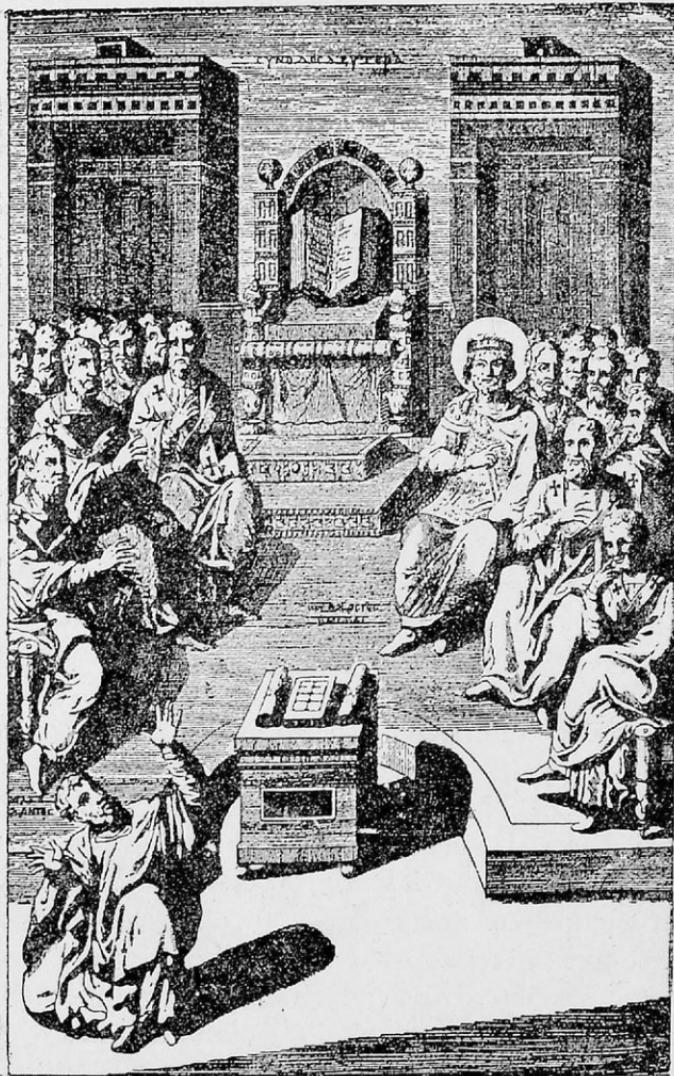
'Η' Εκκλησία ὅμως ἀκολουθοῦσα τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἅγιων αὐτοῦ Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων κηρυχθεῖσαν καὶ παραδοθεῖσαν ὄρθόδοξον διδασκαλίαν κατεδίκασε πάσας τὰς ἴδεας ταύτας ὡς αἱρέσεις καὶ ἀποπλανήσεις ἀπὸ τὸ ὄρθόδοξον τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα.

Γ) ΟΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ

'Ο' Αρειος ἦτο ἀπὸ τοῦ 332 πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Οὗτος ἔδίδασκεν ὅτι «ὅ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦν πρὸ παντὸς χρόνου, ἀλλ' οὐχὶ προαιωνίως, ἦν ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι δὲν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρός, ἀλλ' ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐκτίσθη», ἦτοι ὁ "Αρειος ἤρνεντο ἐντελῶς τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ καὶ ἐθεώρει αὐτὸν ὡς κτίσμα. 'Η διδασκαλία δὲ αὕτη τοῦ Αρείου ἤρχισε νὰ διαδίδεται καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀπέκτησε πολλοὺς διαδούς καὶ τοιουτοτρόπως ἤπειλεντο καὶ ἡ ὄρθοδοξία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἡσυχία τοῦ Κράτους τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ Μ. Κων) τίνος πρὸς τὸ συμφέρον τῆς εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας συνεκάλεσε τὴν Πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τὸ ἔτος 325. Εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν ἔλαθον μέρος 318 πατέρες καὶ διδάσκαλοι ὅλης τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος. Κατὰ τοῦ Αρείου ἐτάχθησαν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἀρχιδιάκονος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ὁ ἄγιος Σπυρίδων, ἐπίσκοπος Τριψυθοῦντος, καὶ ἄλλοι. 'Η Σύνοδος αὕτη κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τοῦ Αρείου καὶ συνέταξε τὸ λεγόμενον Σύμβολον τῆς Νικαιακῆς, ἔνθα διεκηρύσσετο ὅτι «ὅ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, ὅτι ἐγεννήθη καὶ οὐκ ἐποιήθη, ὅτι εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρί», καὶ ἀνεθεματίζοντο οἱ λέγοντες τὸ «ἥν ποτε ὅτε οὐκ ἦν ὁ Χριστός».

Ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ Σύνοδος αὕτη καθώρισε καὶ τὸν χρόνον τῆς ἔօρ-
τῆς τοῦ Πάσχα, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ εἴπωμεν κατωτέρω,
καὶ εἶτα διελύθη.

Ἡ αἵρεσις δύμας τοῦ Ἀρείου δὲν διελύθη εύθὺς ἀμέ-
σως, διότι πολλοὶ ἔγικολούθουν νὰ παραδέχωνται τὰ δι-
δάγματα τοῦ Ἀρείου. Ἐναντίον τούτων, τῶν Ἀρειανῶν,
ἥγωνίσθη κυρίως ὁ Θεόλογος Γρηγόριος.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ

Ἐξηκολούθουν ἀκόμη αἱ ἔριδες μεταξὺ τῶν Ἀρεια-
νῶν καὶ τῶν Ὀρθοδόξων, ὅτε ἐνεφανίσθη καὶ ἄλλη αἵρε-
σις, ἡ τοῦ Μακεδόνου.

Ο Μακεδόνιος (καὶ δόνιος οὗτος ἐπίσκοπος Κων) πόλεως καὶ
παρεδέχετο, δύπως καὶ οἱ Ἀρειανοί, ὅτι καὶ τὸ "Ἄγιον
Πνεῦμα ἦτο κτίσμα τοῦ Θεοῦ." Ελεγε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ
διασώσῃ τὸν μονοθεϊσμὸν τῆς Χριστιανικῆς Θρη-
σκείας, σκεπτόμενος δύπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἀρείος.

Ο Μακεδόνιος μετὰ τὴν καταδίκην τοῦ Ἀρείου εἶχε
παραδεχθῆ τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας, ἀλλὰ ἔδέχετο τώρα
ὅτι τὸ "Άγιον Πνεῦμα δὲν εἶναι Θεός, διότι περὶ αὐτοῦ
δὲν εἶπε τι ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας. Οἱ δόπαδοί του, δνομα-
ζόμενοι Μακεδονιανοί καὶ Πνευματομάχοι, ἥρχισαν νὰ
πληθύνωνται καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἔξαλειφθῆ ἀκόμη ἡ αἵ-
ρεσις τοῦ Ἀρείου ἐντελῶς, συνεκάλεσεν ὁ αὐτοκράτωρ
Θεοδόσιος ὁ Α' τὴν Δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς
τὴν Κων) πολιν ἐξ 150 πατέρων τὸ ἔτος 381 διὰ τὴν λύσιν
τῶν ζητημάτων τούτων. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἀνεκρύ-
χθη ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Αὕτη κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν
τοῦ Μακεδονίου καὶ καθώρισεν ἀκριβέστερον τὸ Σύμβο-
λον τῆς Νικαίας. Τοῦτο διετυπώθη πλέον καὶ διεφυλάχθη
μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἔκκλησίαν ἀκέραιον
ἐν ᾧ ἡ Δυτικὴ τὸ ἐνόθευσε διὰ προσθηκῶν.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

«Πιστεύω εἰς ἔνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιη-
τὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἔνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Γίὸν τοῦ Θεοῦ

τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων' φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, όμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἅγιου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἐνάνθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὓς τῆς θασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα, τὸ Ἀγιον τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

Εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἑκκλησίαν.

«Ομολογῶ ἐν θάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν.
Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰώνος».

Τὸ Σύμβολον τοῦτο — τὸ πιστεύω—ἐπαναλαμβάνεται σήμερον καθημερινῶς εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὅλου κόσμου ἀπὸ τὰ χεῖλη ἑκατομμυρίων ὅλων Χριστιανῶν.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ

«Ο Νεστόριος ἦτο Πατριάρχης Κων) πόλεως ἀπὸ τοῦ ἔτους 428 καὶ ἔγινεν ἀρχηγὸς νέας αἵρεσεως, ἥτις ἐκλήθη Νεστοριανισμός.

Εἰς τὴν Ἑκκλησίαν ἀπὸ πολλοῦ συνεζητεῖτο ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου συγχρόνως, δὲν εἶχον ὅμως καταλήξει αἱ συζητήσεις αὗται εἰς ὀρισμένον πόρισμα. «Αλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπερίσχυεν ὁ Θεὸς Χριστός, διὰ τοῦτο τὴν παρθένον Μαρίαν ὀνόμαζον Θεοτόκον, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐγεννήθη, ἔπαθε, ἐσταυ-

ρώθη Ικλπ., ἀλλοι δὲ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἔχασε τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ προσωπικότητά της, διὰ τοῦτο ἔλεγον τὴν Θεοτόκον Χριστὸν τὸν καὶ δὲν παρεδέχοντο ὅτι ὁ Θεὸς ἐγεννήθη, ἔπαθε κλπ., ἀλλὰ ὁ ἀνθρωπὸς Ἰησοῦς. Τὴν δευτέραν γνώμην εἶχε καὶ ὁ Νεστόριος, ὅστις ἥθελησε νὰ ἐπιθάλῃ ταύτην ώς ὁρθήν.

Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Β' συνεκάλεσε τὴν Τρίτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Ἔφεσσον τὸ ἔτος 431. Ἡ Σύνοδος ἀπετελέσθη ἀπὸ 200 ἐπισκόπους μὲ πρόεδρον τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Κύριλλον. Αὕτη ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Γιὸς καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀληθῶς ἔγινεν ἀνθρωπὸς καὶ ὅτι ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἡνώθησαν πραγματικῶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, διὸ οὗτος εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἀνθρωπὸς, ἥτοι Θεάνθρωπος.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΥΤΥΧΟΥΣ

Ο Εὔτυχὸς ἦτο ἀρχιμανδρίτης τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Οὗτος παρεδέχετο μὲν τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Ἔφεσου, ἀλλὰ ἔλεγεν ὅτι μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῶν δύο τούτων φύσεων προῆλθε μία καὶ ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι πλέον δύμιον μὲ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ώς σῶμα Θεοῦ.

Ἐνεκα τούτου συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Μαρκιανοῦ ἡ Τετάρτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰς τὴν Χαλκηδόνα τὸ ἔτος 451. Αὕτη ἀπετελέσθη ἀπὸ 634 ἐπισκόπους καὶ εἶχε πρόεδρον τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης Λέοντα. Ἡ αἵρεσις αὕτη, ὀνομασθεῖσα Μονοφυσιτισμός, ἥτοι ὁμοία σχεδὸν μὲ τὴν τοῦ Νεστορίου καὶ κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Συνόδου ταύτης, ἥτις διεκήρυξεν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι δύμιος μὲ ἡμᾶς, χωρὶς δυμως ἀμαρτίας, «ἐν δυσὶ φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενος».

Αἱ ἔριδες δύμως δὲν ἔληξαν. Οἱ Μονοφυσῖται δὲν ἀνεγνώρισαν τὰς ἀποφάσεις ταύτας καὶ ἐπειδὴ ἔξη-X. Ἔγισλείδου. Ιστορ. Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ἔκδ. Γ' 1938 4

κολούθουν νὰ ταράσσουν τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ Ἰουστινιανὸς συνεκάλεσε τὴν Πέμπτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Κων) πολιν τὸ ἔτος 553. Αὕτη ἀπετελέσθη ἀπὸ 165 ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου, ἥτις διεκήρυξε τὰ αὐτά.

Ἐκκλησίαι δημοσίες, ὅπως οἱ Ἰακωβῖται τῆς Συρίας, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου, οἱ Ἀρμένιοι κλπ., δὲν παρεδέχθησαν τὰς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων τούτων, ἀπεσχίσθησαν καὶ παραμένουν μέχρι σήμερον πρεσβεύουσαι τὸν Μονοφυσιτισμὸν τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΙΣΜΟΥ

Ἐπειδὴ ἔξηκολούθουν αἱ ἔριδες τῶν Νεστοριανῶν καὶ Εὐτυχιανῶν μονοφυσιτῶν, ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἥθέλησε νὰ συμβιεάσῃ τούτους μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐξευρίσκων μέσην τινὰ λύσιν. Οἱ δπαδοὶ τῆς κινήσεως ταύτης ἐπρόθαλον τότε τὴν φράσιν «δύο μὲν φύσεις ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ μία ἐνέργεια καὶ θέλησις»: ἦτοι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχον αἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ μία μόνον ἐνέργεια ἐπεκράτει καὶ μία θέλησις, ἡ οὐτών, ἡ θεία. Διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν οὗτοι Μονοθεληταί καὶ ἡ αἵρεσίς των Μονοθελητισμός.

Αλλὰ ὁ Μονοθελητισμὸς ἀντὶ νὰ ἡσυχάσῃ τοὺς ἀντιμαχομένους, ἐπεδείνωσε τὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγώνατος συνεκάλεσε τὴν "Εκτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Κων)πολιν τὸ ἔτος 680. Αὕτη ἀπετελέσθη ἀπὸ 289 πατέρας μὲ πρόεδρον τὸν Πατριάρχην Κων)πόλεως Γεώργιον. Κατεδίκασεν αὕτη καὶ τὴν αἵρεσιν ταύτην διδάξασα ὅτι, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ὅπως δύο φύσεις ὑπάρχουν, οὕτω καὶ δύο θεοὶ λέγεται, η θεία καὶ η ἀνθρωπίνη ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως, ἀσυγχύτως. "Ητοι καὶ η Σύνοδος αὕτη διετράνωσεν ὅτι ὁ Χρι-

στὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος
ἄνθρωπος, ἥτοι Θεάνθρωπος.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΩΝ

Ἡ Εἰκόνομαχία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ σφοδροτέρα αἵρεσις, ἡ δοποίᾳ ἐπὶ 120 ἔτη συνεκλόνισε τὴν Ἑκκλησίαν. Αὕτη προῆλθεν ἀπὸ τὴν γενικωτέραν κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ Βυζαντίου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δυναστείας τῶν Ἰσαύρων καὶ ἐξετραχύνθη εἰς βανδαλισμοὺς καὶ βιαιοπραγίας, ὑποδαυλιζομένη ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τούτων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ Ἰσαυροὶ μετερρύθμισαν ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον ὑπὸ πνεῦμα ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἴσοτητος τὴν Νομοθεσίαν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης προσεπάθησαν νὰ ἀναδιοργανώσουν τὴν κοινωνίαν. Διὸ ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν.

Ἀπὸ τὸ Βυζάντιον ἔλιπε τώρα ὁ θρησκευτικὸς ἐνθουσιασμός, ἡ δὲ Πίστις εἶχε περιορισθῆ ἐξωτερικούς τύπους λατρείας καὶ θρησκευτικότητος. Εἰς τὰς ἐικόνας τῶν ἀγίων ἀπέδιδον οἱ ἀνθρωποὶ πραγματικὴν λατρείαν, διποτέ καὶ εἰς τὰ λείψανα τῶν ἀγίων καὶ τὰ ιερὰ κειμήλια. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναστηρίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶχε καταπληκτικῶς αὔξηθῆ πρὸς 60000 τοῦ Βλάστην καὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας. Κληρικοὶ τέλος καὶ λαϊκοὶ ἔχοντες ἀνωτέραν θρησκευτικὴν ἀντίληψιν, ἔζήτουν τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶν τούτων καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς λατρείας. Ἀλλὰ τὴν διόρθωσιν ταύτην ἐπεχείρησαν οἱ ἀρμόδιοι μετὰ φανατισμοῦ καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ ἄκρα, οὕτως ὥστε ἔξήγειραν τὴν ἀντίδρασιν τῆς ἐπισήμου Ἑκκλησίας. Διότι ἡ μεταρρύθμισις ἔλαβε χαρακτῆρα θρησκευτικῆς αἱρέσεως καὶ ἡ Ἑκκλησία ἐπομένως ἡγωνίσθη διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Τῆς εἰκονομαχίας διακρίνομεν δύο περιόδους:

α') τὸν διωγμὸν τῶν εἰκόνων, καὶ

β') τὴν ἀναστήλωσιν αὐτῶν.

α) Ό διωγμός τῶν εἰκόνων.

Τὸ ἔτος 780 ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Γ' διὰ διατάγματος ἀπηγόρευσε τὰς πρὸ τῶν εἰκόνων γονυκλισίας, διέταξε δὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν ναῶν τῶν φορητῶν εἰκόνων καὶ τὴν ἐπίχρυσιν δι' ἀσθέστου τῶν τοιχογραφιῶν. Εἰκόνες τότε, λείψανα ἀγίων, κανδῆλαι κλπ. παραδίδονται εἰς τὸ πῦρ, ἡ θεία λετουργία συντομεύεται, τροπάρια ἀγίων, ἀγρυπνίαι κλπ. ἔξαλειφονται, νηστεῖαι καὶ ἑορταὶ καταργοῦνται καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν τίθεται ὑπὸ κατάργησιν καὶ μεταρρύθμισιν.

Κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτων τοῦ Λέοντος ἔξηγέρθησαν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Οἱ Πατριάρχῃς Ἱεροσολύμων ἀναθεματίζει τοὺς εἰκόνους ἀχούς διὰ Συνόδου, ὁ δὲ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης γράφει πρὸς τὸν Λέοντα δύο ἐπιστολὰς καὶ ἐλέγχει αὐτὸν διὰ ταῦτα, ἀναθεματίζει δὲ καὶ αὐτὸς διὰ Συνόδου τοὺς εἰκονομάχους. Σφοδρότερος ὑπῆρξεν ὁ υἱὸς τοῦ Λέοντος Κωνσταντίνος ὁ Ε', ὁ διὰ τοῦτο ὀνομασθεὶς Κοπρώνυμος. Οὗτος συγκροτεῖ ψευδοσύνοδον καὶ καταργεῖ τὸ ὄνομα ἄγιος, τὴν Θεοτόκον ἀποκαλεῖ Χριστότοκον καὶ κηρύττει κατὰ τῶν μοναχῶν τρομερὸν πόλεμον, διότι οἱ μοναχοὶ ἥσαν οἱ σφοδρότεροι ὑπέρμαχοι τῶν εἰκόνων. Ἰδίως οἱ μοναχοὶ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς καὶ Θεόδωρος Στουδίτης ἀπέβησαν οἱ ἐνθερμότεροι ὑπερασπισταὶ αὐτῶν. Πολλοὶ κατεδιώχθησαν τότε καὶ συλλαμβανόμενοι ἤκρωτηριάζοντο· ἀντὶ δὲ τῶν ἱερῶν εἰκόνων εἰς τοὺς ναούς ἤρχισαν νὰ ζωγραφίζουν δένδρα, τοποθεσίας κλπ.

β) Ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων.

Οἱ διάδοχος τοῦ Κοπρωνύμου Λέων ὁ Δ' ἐφάνη μετριοπαθέστερος εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτου ἡ Εἰρήνη ἡ Αθηναία σύζυγος αὐ-

τοῦ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου Κωνσταντίνου ΣΤ' τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸ ἔτος 787 συνεκάλεσε τὴν Ἐθδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας ἐκ 350 Πατέρων διὰ νὰ δώσῃ μίαν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα τῆς εἰκονομαχίας. Πρόεδρος αὐτῆς ἦτο ὁ Πατριάρχης Κων)- πόλεως Ταράσιος. Μετὰ συζήτησιν αὕτη κατεδίκασε τὴν εἰκονομαχίαν ὡς αἵρεσιν καὶ ἐθέσπισε τὴν προσκύνησιν τῶν ἀγίων ὡς ἀσπασμὸν καὶ τιμὴ τικὴν προσκύνησιν καὶ οὐχὶ λατρείαν. Ὁ σχετικὸς ὅρος ἔχει ὡς ἑξῆς:

‘Ορίζομεν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας παραπλησίως πρὸς τὸν τύπον τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ νὰ ἀνατίθενται αἱ σεπταὶ καὶ ἄγιαι εἰκόνες, αἱ ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδος καὶ ἑτέρας ὕλης, εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, εἰς ιερὰ σκεύη καὶ ἐνδύματα, εἰς τούχους καὶ σανίδας, εἰς οἰκους καὶ δωμάτια, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἥμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης καὶ τῶν τιμίων ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν ἀγίων· διότι δύσον συνεχέστερον διὰ τῆς εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως θλέπουν, τοσοῦτον καὶ οἱ θεώμενοι ταύτας ἔξεγειρονται πρὸς τὴν μνήμην καὶ τὴν ἀπομίμησιν τῶν πρωτοτύπων· καὶ εἰς ταύτας δρίζομεν νὰ ἀπονέμεται ἀσπασμὸς καὶ τιμητικὴ προσκύνησις, ὅχι θέσαια πραγματικὴ λατρεία, ἥτις ἀρμόζει μόνον εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον προσφέρεται τιμὴ εἰς τὸν τύπον τοῦ Τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ εἰς τὰ ἄγια Εὐαγγέλια καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ιερὰ ἀναθήματα, καὶ καὶ προσαγωγὴ φώτων καὶ θυμιαμάτων, δπως καὶ παρ' ἀρχαίοις εὔσεβῶς εἴθισται· διότι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαθαίνει, καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν».

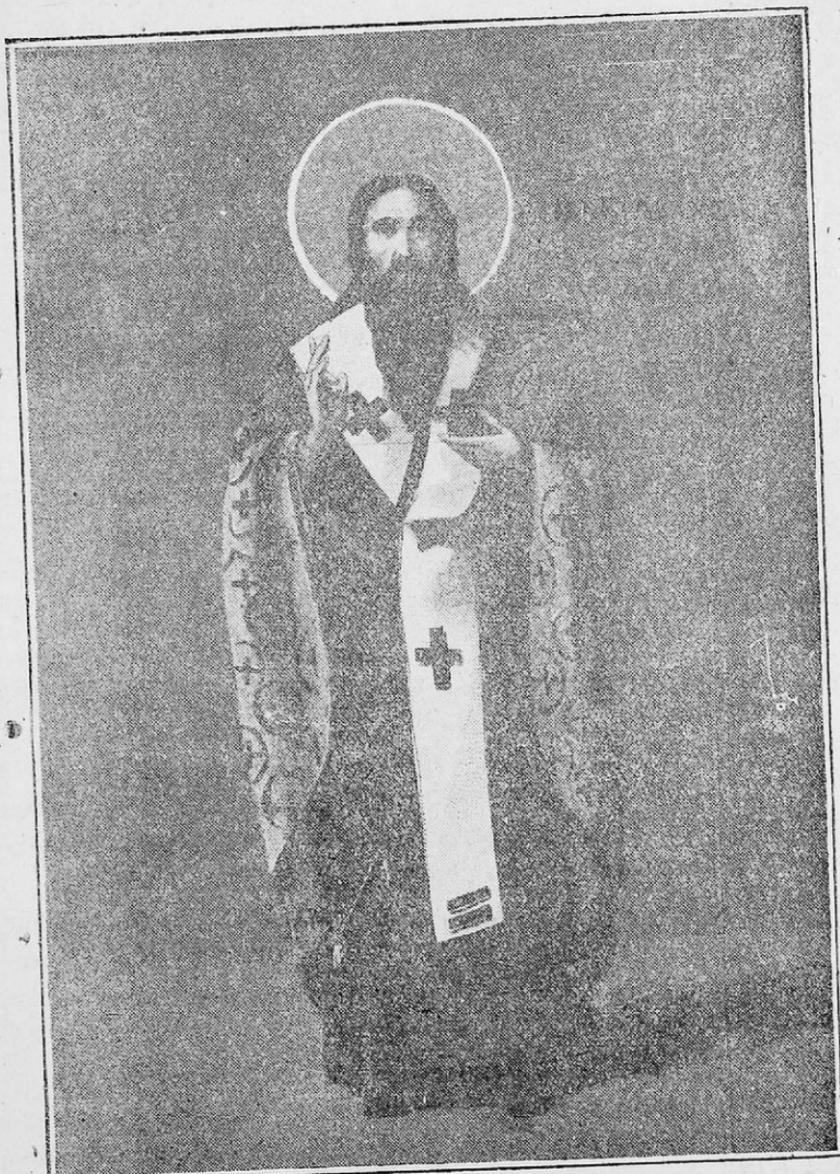
‘Ο Λέων ὅμως ὁ Ἀρμένιος, Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς καὶ ὁ Θεόφιλος ἐκηρύχθησαν καὶ πάλιν κατὰ τῶν εἰκόνων καὶ ἐπανέφερον τὰ παλαιὰ διατάγματα τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων. Ἡ θεοφιλία οὖτις ωρίασθησα διὰ τοπικῆς Συνόδου τὸ ἔτος 843 ἐπανέφερεν εἰς τὴν ἴσχυν τὰς ἀποφάσεις τῆς Ζ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἡ νεοτερή στάση τῆς ἀγίας εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Τότε ὠρίασθη ἡ προσεχής Κυριακή, πρώτη τῶν Νηστειῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, 12 Φεβρουαρίου, νὰ ἑορτάζεται ὡς ὁ θρίαμβος τῆς Ζ’ Ορθοδοξίας, μετεκομίσθησαν δὲ κατ’ αὐτὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐν μεγάλῃ πομπῇ ἀνεστηλώθησαν αἱ εἰκόνες. Τοιουτοτρόπως ἐνικήθη ἡ εἰκονομαχία, αἱ δὲ ιεραὶ εἰκόνες ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως.

Δ') ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚ-
ΚΛΗΣΙΑΣ

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Πάντες οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἐκ-
κλησίας ὀνομάζονται μὲν ἔνα ὄνομα Π α τ ἐ ρ ε ζ. Οὗτοι
εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ λόγου ἐπολέμησαν
πνευματικῶς τὰς αἵρεσεις καὶ τὰ σχίσματα μεταξὺ τῶν
χριστιανῶν ὑπὲρ τοῦ ὄρθοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας.
Καὶ ἄλλοι μὲν ἔξ αὐτῶν ἡρκέσθησαν εἰς τὴν διὰ μόνου
τοῦ λόγου ὑπεράσπισιν τῆς ὄρθοδοξίας, ἄλλοι δὲ ἡγωνί-
σθησαν καὶ ἐκακοπάθησαν δι’ αὐτήν ἄλλοι μὲν ἔξ αὐτῶν
διεκρίθησαν διὰ τὸν ἄγιον καὶ ὅσιόν των Θίον, ἐνῷ ἄλλοι
καὶ ἐμαρτύρησαν διὰ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν.

Οὗτοι εἰς τὰ συγγράμματά των ἔξεθεσαν καὶ διετύπωσαν μὲ σοφίαν τὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ πίστιν, τινὲς δῆμως ἔξ αὐτῶν περιέπεσαν καὶ εἰς κακόδοξίας τινάς. Ἐπὶ τῶν πρώτων ἔθασίσθησαν αἱ κατὰ καιροὺς σύνοδοι τῆς Ἑκκλησίας, ἐν ὦ τὰς κακοδοξίας τῶν δευτέρων ἥλεγχε καὶ ἀπέρριψεν ἡ Ἑκκλησία. Ἔνεκα τούτου ἡ Ἑκκλησιαστικὴ Ἰστορία δσους μὲν ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδοξίας των διέπρεψαν καὶ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἑκκλησίας δύνομά-

Ο Μέγας Βασίλειος.

ζει κυρίως Π α τέρας τῆς Ἐκκλησίας, δόσους δὲ ἐκτὸς τούτων ἔχουν καὶ ἴδιας των γνώμας, μὴ ἐπικυρωθείσας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, δόνομάζει ἀπλῶς Ἐκκλησία σιαστικούς συγγραφεῖς.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς καθ' ἥν ἤκμασαν καὶ τοῦ εἰδους τῶν ἀγώνων καὶ τῶν συγγραμμάτων των δόνομάζονται:

α') Ἀποστολικοὶ Πατέρες.

»') Ἀπολογηταί. Καὶ

γ') Πατέρες—Διδάσκαλοι—Συγγραφεῖς.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

Οὗτοι ἡσαν μαθηταὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἤκμασαν περὶ τὰ τέλη τοῦ Α' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' αἰώνος. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι οἱ ἔξης:

‘Ο Κλήμης Ἰσως ἐπίσκοπος Ρώμης. Ἐχει γράψει δύο ἐπιστολὰς πρὸς Κορινθίους, διὰ τῶν ὧδοιν προτέπει αὐτοὺς εἰς ὁμόνοιαν.

‘Ο Βαρνάβας, συνεργὸς τοῦ Παύλου· ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Κύπρον.

‘Ο Ερμᾶς, δοτις ἔγραψε τὸν Ποιμένα.

‘Ο Ἰγνάτιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου· ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ Τραϊνοῦ καὶ ἔχει γράψει ἐπτὰ ἐπιστολάς.

‘Ο Πολύκαρπος ἐπίσκοπος Σμύρνης, μαθητὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Ἰωάννου· ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου· ἔχει γράψει μίαν ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους.

‘Ο Παπίας ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας καὶ αὐτὸς μαθητὴς τοῦ Ἰωάννου· ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου· ἔχει γράψει τὴν Ἐξήγησιν τῶν Κυριακῶν Λογίων.

Πάντα τὰ συγγράμματα ταῦτα τῶν Ἀποστολικῶν τούτων Πατέρων εἶναι μικρὰ εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ ἔχουν τὸν τύπον ἐπιστολῆς.

Ο Θεολόγος Γρηγόριος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ ΑΠΟΛΟΓΗΤΑΙ

Οι Ἀπολογηταὶ ἔγραψαν συγγράμματα, διὰ τῶν ὁπίων ἀπολογοῦνται τρόπον τινά, ἥτοι ἀναιροῦν τὰς κατηγορίας, τὰς ὅποιας ἀπέδιδον εἰς τοὺς Χριστιανούς οἱ πολέμιοι αὐτῶν παρακαλοῦν δὲ τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορας νὰ μὴ δίδουν πίστιν εἰς τὰς συκοφαντίας ταύτας καὶ οὕτω διώκουν τοὺς χριστιανούς συγχρόνως δὲ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ μὲν Ἐθνισμὸς εἶναι τι τὸ πεπαλαιωμένον, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς προώρισται νὰ ἐπικρατήσῃ. "Ηκμασαν τὸν Β' αἰῶνα. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἔξῆς:

Ο Κοδρᾶτος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἐξ Ἀθηνῶν φιλόσοφος Ἄριστείδης τούτων αἱ ἀπολογίαι δέν ύπάρχουν σήμερον, διότι ἔχαθησαν.

Ο Ιούστινος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς. Ἡτο φιλόσοφος καὶ ἔγινε χριστιανός ύπεστη μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Ρώμην. Ἐχει γράψει δύο ἀπολογίας καὶ ἄλλα συγγράμματα.

Ο Τατιανὸς μαθητὴς τοῦ Ιουστίνου ἔγραψεν ἀπολογητικὸν Λόγον πρὸς Ἐλληνας, ὃπου εὑρίσκονται καὶ γνωστικαὶ ἰδέαι.

Ο Αθηναῖος τὴν πατρίδα, διδάσκαλος καὶ φιλόσοφος. Ἐγραψε τὴν περὶ Χριστιανῶν πρεσβείαν, ὃπου ἀναιρεῖ τὰς κατηγορίας, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ἀθεοὶ καὶ τελοῦν οἱ διποδείσιοι μίξεις καὶ θυέστεια δεῖπνα. Καὶ τέλος.

Ο Ερμείας οὗτος ἔγραψε τὸν Διασυρμὸν τῶν ἔξω φιλοσόφων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ Β' ΚΑΙ Γ' ΑΙΩΝΟΣ

Ο Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. Κατήγετο ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἔδρασεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ὕπηρξε μαθητὴς τοῦ Πανταίου, ὅστις εἶχεν ἴδρυσει εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὴν περίφημον Κατηχητικὴν Σχο-

λήν, σχολήν Χριστιανικήν. Ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ ἔγινε διευθυντής τῆς αὐτῆς σχολῆς τὸ 190. Ἔγραψε τὸν Προτρεπτικὸν πρὸς Ἑλληνας, τὸν Παιδαγωγὸν καὶ τοὺς Στρωμματεῖς. Ἀπέθανε κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Σεπτιμίου Σευήρου.

Οὐρανός μαθητής τοῦ Κλήμεντος ὁ πατήρ του δνομαζόμενος Λεωνίδας, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐγίνε διευθυντής τῆς αὐτῆς σχολῆς καὶ ὑπῆρξεν διπλούγραφώτερος ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, διὰ τοῦτο ὀνομάσθη Χαλκέντερος καὶ Ἀδαμάντιος. Τὰ συγγράμματά του εἶναι ποικίλου περιεχομένου, φιλοσοφικά, ἔξιγητικά, κριτικά, δογματικά, ἀπολογητικὰ κλπ. Καταδιωχθεὶς ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρειαν καὶ ἐδίδαξεν ὡς πρεσβύτερος εἰς τὰς σχολὰς τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Καισαρείας. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον κατὰ τὸν ἐπὶ Δεκίου διωγμὸν τὸ ἔτος 254.

Οὐρανός μαθητής τοῦ Μ. Ἀσίαν καὶ ἔχειροτονήθη ἐπίσκοπος Λουγδούνου. Ἁτο μαθητής τοῦ Παπίου καὶ τοῦ Πολυκάρπου. Ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ Σεπτιμίου Σευήρου τὸ ἔτος 202.

Οὐρανός μαθητής τοῦ Καρχηδόνα τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκεῖ κατέρχασε τὸ δικηγόρος ἀσπασθεὶς τὸν Χριστιανισμὸν ἔγινε πρεσβύτερος καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 220. Ἔγραψεν εἰς τὴν Λατινικήν γλῶσσαν πολλὰ συγγράμματα καὶ θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Οὐρανός μαθητής τοῦ Καρχηδόνος. Ἅσπασθη τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἔγινεν ἐπίσκοπος Καρχηδόνος τὸ ἔτος 248. Υπέστη θάνατον μαρτυρικὸν τὸ ἔτος 258 κατὰ τὸν ἐπὶ Δεδίου διωγμόν.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἤκμασαν κατὰ

Ο "Άγιος Ιωάννης ὁ Χρυσόστολος.

τὴν ἐποχὴν τῶν πνευματικῶν ἀγώνων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν σχισμάτων καὶ τῶν αἱρέσεων. Εἰς αὐτοὺς ὁφείλει ἡ Ἐκκλησία τὴν διατύπωσιν τῶν δογμάτων της καὶ ἐν γένει τὴν Ὀρθοδοξίαν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἔξῆς:

‘Ο Μέγας Ἄστος. Οὗτος ἀνεφάνη ἀπόσταλεὶς ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας, δταν ὁ αἱρετικὸς Ἀρειος ἡπείλη νὰ διαστρέψῃ τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Διὰ τοῦτο ὀνομάσθη πατὴρ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν, ἔχειροτονήθη διάκονος καὶ ὡς τοιοῦτος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Α΄ τῆς Νικαίας Οἰκουμενικὴν Σύνοδον· τὸ ἔτος 328 ἔγινεν ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας καὶ τὸ ἔτος 373 18 Μαΐου ἀπέθανε. Διετέλεσεν ἐπίσκοπος ἐπὶ 45 ἔτη, πεντάκις ἔξωρίσθη καὶ περὶ τὰ 20 ἔτη διέτριψεν εἰς τὴν ἔξορίαν. Αἰτία τῶν δεινοπαθημάτων του τούτων ἦτο ἡ πολεμικότης του κατὰ τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου. Αὐτοκράτορες Ἀρειανοὶ ἔξωρίζον αὐτὸν καὶ αὐτοκράτορες Ὀρθόδοξοι—Αθανασιανοὶ—τὸν ἐπανέφερον ἐν πομπῇ καὶ δόξῃ.

“Εχει γράψει πολλὰ συγγράμματα ἴδιως κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ἐγραψε καὶ Λόγον κατὰ Ἑλλήνων, δπου καταπολεμεῖ τὸν Ἐθνισμόν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ἀκόμη, διὰ τοῦτο καὶ δὲν περιελήφθη εἰς τὴν Ἐορτὴν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ἥτοι τὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

‘Ο Μέγας Βασίλειος. Εἶναι συναγωνιστὴς τοῦ Ἀθανασίου. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Καπαδοκίαν τὸ ἔτος 389 καὶ ὑπὸ τῆς μάμμης αὐτοῦ Μακρίνης καὶ τῆς μητρός του Ἐμμελίας ἔλαβε χριστινικωτάτην παιδευσιν. Ἐσπούδασεν εἰς Ἀθήνας εἰς τὴν ἐκεῖ φιλοσοφικὴν Σχολήν, δπου συνεδέθη διὰ φιλίας μετὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ κατόπιν αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐπεσκέφθη τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ τὸ ἔτος 370 ἔγινεν ἐπίσκοπος Καισαρείας. Ως τοιοῦτος δὲ συνήνωσε τοὺς ἐπισκόπους τῆς Καπαδοκίας

κατὰ τοῦ ἀρειανοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος καὶ συνεκράτησε τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀπέθενε τὸ 379.

Ο Μέγας Βασίλειος διὰ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης ἀνεδείχθη κυρίως ὁ πατήρ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ὁ προστάτης τῶν δυστυχῶν. Εἰς τὴν Καισαρείαν ἴδρυσε νοσοκομεῖον καὶ πτωχοκομεῖον—τὴν Βασιλειάδα—καὶ ἐκεῖ ἐδαπάνα ὅλας του τὰς προσόδους. Ἀνεδείχθη δὲ ὄντως Μέγας καὶ διὰ τὰς ἀρετάς του καὶ διὰ τὰ συγγράμματά του, τὰ ὅποια μᾶς κατέλιπεν. Ή ἡμέρα τοῦ θανάτου του ἡ 1η Ἰανουαρίου ἔορτάζεται μετὰ πάσης μεγάλοπρεπείας καὶ σεθασμοῦ μέχρι σήμερον.

Ο Θεολόγος Γρηγόριος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀριανζόν τῆς Καππαδοκίας τὸ 328 καὶ ἐξεπαιδεύθη χριστιανικῶς ὑπὸ τῆς μητρός του Νόννης. Ἀνώτερα μαθήματα ἤκουσεν εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, Καισαρείας καὶ Ἀλεξανδρείας ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος τὸ 361 εἰς τὴν Ναζιανζόν, τῆς ὅποιας ἐπίσκοπος ἦτο ὁ πατήρ του, διὸ ὀνομάσθη Ναζιανζηνός.

Περὶ τὸ ἔτος 375 προσεκλήθη εἰς τὴν Κων) πολιν, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῆς μικρᾶς ὀρθοδόξου κοινότητος, διότι οἱ Ἀρειανοὶ εἶχον κατακλύσει τὴν πόλιν ὀλόκληρον. Ἐκεῖ ὁ Γρηγόριος ἐξεφώνησε τοὺς περιφήμους περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Λόγου λόγους του, ἔνεκα τῶν ὅποιων ὀνομάσθη Θεολόγος καὶ ἀπέκτησε μεγίστην φήμην. “Ἐνεκα τούτου ὁ ὀρθόδοξος αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἀνεκήρυξεν αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπον Κων) πόλεως τὸ ἔτος 380. Ως τοιοῦτος ὁ Γρηγόριος προήδρευσε τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Δυσαρεστηθεὶς κατόπιν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Νανζιανζόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 390. Ο Γρηγόριος κατέλιπε πλεῖστα συγγράμματα διαφόρου περιεχομένου, ἔξι ὀν πολλὰ ποιήματα.

Ο Άμβρόσιος. Ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Μεδιολάνων χειροτονηθεὶς τὸ ἔτος 374 ἐνήργησε μὲ ἀληθῆ ἀποστολικὸν ζῆλον, ἀνεδείχθη ὑπερασπιστὴς τῶν πτωχῶν

καὶ κῆρυξ τοῦ Εὐ-
αγγελίου μέγας.
Ἐπολέμησε τὸν Ἀ-
ρειανισμὸν καὶ ἤ-
λεγξε τὸν αὐτοκρά-
τορα Θεοδόσιον τὸν
Μέγαν διὰ τὴν σφα-
γὴν πολλῶν Θεσ-
σαλονικέων. "Ε-
γραψε δὲ πολλὰ
συγγράμματα εἰς
τὴν Λατινικήν, διερ-
ρύθμισε τὸν μονα-
χικὸν θίον καὶ τὴν
λατρείαν εἰς τὴν
Δύσιν καὶ ἀπέθανε
τὸ ἔτος 397.

"Ο Ἰωάννης
ὁ Χρυσόστο-
μος. Ἔγεννήθη εἰς
τὴν Ἀντιόχειαν ἐκ
μητρὸς χριστιανῆς,
τῆς Ἀνθούσης,
ἥ ὁποία ἔδωκε χρι-
στιανικὴν ἀνατρο-
φὴν εἰς αὐτόν. Πε-
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
δὲν εἶναι γνωστὸν.
Δὲν ᾔτο χριστιανός.
Ἀντιθέτως εἶναι
γνωστόν, δτι ἡ ἀδελφὴ τοῦ πατρός του, ἡ Σαβινιανή, ᾔτο
χριστιανή. Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ ἔθνικοῦ ρήτορος Λιθα-
νίου καὶ κατόπιν τοῦ Διοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ. Τὸ 386
ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸ κήρυγμα
τοῦ Εὐαγγελίου. Ὡς ρήτωρ διεκρίθη ὅλων τῶν ρητό-
ρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου ὅλοκλήρου ἀπέκτη-
σε μεγίστην φήμην λόγῳ τῆς εὐγλωττίας του. Διὸ τα-

Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός,

ἡ μέλισσα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

χέως ἀνεβιθάσθη εἰςτὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῆς Κων) πόλεως. Λόγῳ δὲ τοῦ αὐστηροῦ ἡθικοῦ χαρακτῆρος του ἥλθεν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὴν ὄργιαζουσαν κοινωνίαν τῆς Κων) πόλεως καὶ μάλιστα μετὰ τῆς αὐτοκρατείρας Εὐδόξιας. Διὰ τοῦτο καὶ ἔξωρίσθη καὶ εἰς τὴν ἔξορίαν ἀπέθανε τὴν 14 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 407. Ἡ Ἐκκλησία ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τὴν ἀρετήν του ὡς ἄγιον καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν του τὸν ὄνομασε Χρυσόστομον. Τὰ συγγράμματά του εἶναι κυρίως λόγοι καὶ ἐρμηνεῖαι εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν.

Οἱ εἱρώνυμοι. "Ἐγινε χριστιανὸς τὸ 360 εἰς τὴν Ρώμην, κατόπιν ἥλθεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ παρέμεινε πολὺν χρόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην· ἐκεῖ ἔμαθε τὴν Ἐθραϊκὴν γλῶσσαν, ἢ όποια τοῦ ἔχρησίμευσε διὰ τὴν μετάφρασιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν· ἢ μετάφρασίς του αὕτη ὄνομάσθη Βούλγατα. "Ἐγραψε πλεῖστα συγγράμματα εἰς τὴν Λατινικὴν. Ἀπέθανε τὸ ἔτος 422.

Οἱ αὐγούστινοι. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν πατέρων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡτο χριστιανός, ἡκολούθησε κατόπιν τὸν Μανιχαϊσμὸν καὶ πάλιν ἔγινεν ὀρθόδοξος. Λόγῳ τῆς εύσεβείας του ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ είτα ἐπίσκοπος Ἰππῶνος τῆς Ἀφρικῆς τὸ ἔτος 396. Ἐπολέμησε τὸν Μανιχαϊσμὸν καὶ Δονατισμὸν καὶ ἥλθεν εἰς θεολογικὰς ἔριδας μετὰ τοῦ Πελάγιου.

Οἱ Πελάγιοι. Ἐφέρονται, ὅτι ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ σωθῇ διὰ τῶν ἴδιων δυνάμεων καὶ ἀνευ τῆς θείας χάριτος· ὁ Αὔγουστῖνος δὲ τὸν ἀντέκρουσε φρονῶν, ὅτι μόνον διὰ τῆς θείας χάριτος σώζεται ὁ ἀνθρώπος. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ πολλὰς συζητήσεις παρεδέχθη ὡς ὀρθὴν τὴν γνώμην τοῦ Αὔγουστίνου. Ἡ ἔρις περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν Δύσιν. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐπ' αὐτοῦ φρονεῖ, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἔξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκ τῆς θείας χάριτος. Οἱ Αὔγουστῖνος ἀπέθανε τὸ ἔτος 430. Κατέλιπε δὲ πολλὰ

συγγράμματα, φιλοσοφικά, πολεμικά, δογματικά, ήθικά, λόγους, ἐπιστολάς κλπ...

‘Ο ’Ι ω ἀ ν ν η σ Δ α μ α σ κ η ν ὄ σ. Κατήγετο ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν καὶ ὀνομάσθη διὰ τὴν εὐγλωττίαν του Χρυσορρόας. Ἡγανίσθη κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ἔγραψε σπουδαῖα συγγράμματα ὑπὲρ τῶν εἰκύνων καὶ ἀπέθη δικαῖον ποιητῆς καὶ μελῳδὸς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀπέθανε τὸ ἔτος 760 ὡς μοναχός. Ἡ ’Οκτώηχος τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἔργον ἴδικόν του.

‘Ο Φώτιος. Ἄνεδείχθη ἀκράδαντος ὑπερασπιστής τῆς ὁρθοδοξίας, πολέμιος τοῦ Παπισμοῦ, ἀπόστολος τῶν Σλαύών καὶ διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπηρε σοφώτατος καὶ πολυγραφώτατος, ἀνέγνωσε δὲ πλεῖστα συγγράμματα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τὰ πορίσματά του κατέγραψεν εἰς τὴν Μυριόβιβλον. Ἀπέθανε τὸ ἔτος 891.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α) ΤΟ ΠΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΣ

Ἐφ' ὅσον ἔζων οἱ Ἀ πόστολοι αὐτοὶ εἶχον τὴν γενικὴν ἐπίθεψιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ἑκάστην δὲ ἐκκλησίαν, τὴν ὅποιαν ἴδρυσεν ἐγκαθίστων προϊσταμένους, ἥ γος μένοντος, ὅπως τοὺς ἔλεγον, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν οὗτοι εἶναι οἱ ἐπίσκοποι, οἵ ὅποιοι ἔξελεγον τοὺς πρεσβύτερους καὶ τοὺς διάκονους.

Ο ἐπίσκοπος ἐθεωρεῖτο διάδοχος τῶν Ἀποστόλων. Βραδύτερον δὲ ἐπίσκοπος τῆς πρωτευούσης καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῶν μεγαλυτέρων κέντρων — Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας κλπ.— ἐλαθόντες την σημασίαν καὶ ως ἐδρεύοντες εἰς τὰς μητροπόλεις ἐκλήθησαν μητροπολῖται καὶ ἀρχιεπίσκοποι. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐμορφώθησαν πολλοὶ μητροπολῖται, ὥλως δὲ ἰδιαίτεροι διάκρισιν ἐλαθόντες οἱ πέντε μεγαλύτεροι ἐξ αὐτῶν, δὲ Ρώμης, δὲ Ἀλεξανδρείας, δὲ Ἀντιοχείας, δὲ Κωνσταντινουπόλεως καὶ δὲ Ἱεροσολύμων. Οἱ μητροπολῖται οὗτοι ὀνομάσθησαν ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἔξαρχοι, ἀπὸ δὲ τοῦ Εἰρηνοῦ Πατριάρχαι. Ο Ρώμης ἐκλήθη Πάπας, δηλαδὴ πατέρ, καὶ δὲ Ἀλεξανδρείας Πάπας καὶ Πατριάρχης. Μεταξὺ δὲ τούτων δὲ Ρώμης ἐθεωρεῖτο πρώτος ἐν Ἰσοις καὶ μετ' αὐτὸν δὲ Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ ἐπίσκοποι, μητροπολῖται κλπ. εἶχον ως ἔργον τὸ κήρυγμα καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τὰ ἔξωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἐρούτζει ὁ αὐτοκράτωρ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐθελαψε πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως παρατηροῦμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν διαφόρων αἵρεσεων καὶ μάλιστα τῆς εἰκονομαχίας. Ο αὐτοκράτωρ δὲ καὶ αἱ διάφοροι Σύνοδοι τῆς Ἐκκλη-

σίας, ἔξεδιδον νόμους ἢ κανόνας, δι' ὃν διωκεῖτο ἡ Ἔκκλησία, οὕτω δὲ ἐμορφώθη τὸ λεγόμενον Κανονικὸν δικαίον. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων, αἵτινες ἀφεώρων τὴν πίστιν, τὰ δόγματα, καὶ τὸ ἥθος, ἐλέγοντο δροῦ.

ΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ο τρόπος τῆς διοικήσεως τῆς Ἔκκλησίας κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν ἦτο ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν. Κατόπιν ὅμως οὗτος ἡρχισε νὰ λαμβάνῃ διάφορον ἔξελιξιν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἔκκλησίαν. Ἐνταῦθα ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ μόνος ἐν τῇ Δύσει διάδοχος τῶν Ἀποστόλων, διότι ἡ Ἔκκλησία τῆς Ρώμης εἶναι ἡ μόνη ἐν τῇ Δύσει ὑπὸ Ἀποστόλων ἐδραιωθεῖσα.

Τοιουτοτρόπως ἐν ὧ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔχομεν πολλὰς ὑπὸ Ἀποστόλων ἰδρυθείσας Ἔκκλησίας, εἰς τὴν Δύσιν μία καὶ μόνη ὑπάρχει, ἡτις καὶ διαδίδει τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης μέρη. "Ἐπειτα ὁ λαὸς τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, τοῦ πάντοτε δημοκρατικοῦ, ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δημοκρατικῶν φρονημάτων, ἐν ὃ τῆς Δύσεως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ πνεύματος, τὸ ὄποιον ἦτο ἀπολυταρχικόν, εἶχε συνηθίσει εἰς τὴν ἀπολυταρχίαν. "Ἐνεκα τούτου εἰς μὲν τὴν Ἀνατολικὴν Ἔκκλησίαν ἐμορφώθη σύστημα διοικήσεως δημοκρατικόν, εἰς δὲ τὴν Δυτικὴν, πολίτευμα ἀπολυταρχικόν, συγκεντρωτικόν.

Σὺν τῷ χρόνῳ αἱ ἴδεαι αῦται ἔλασθον σάρκα καὶ ἐστᾶ καὶ οὕτω ἐκηρύχθη εἰς μὲν τὴν Ἀνατολὴν, ὅτι ἀνωτάτη διοικητικὴ ἔξουσία εἶναι ἡ Σύνοδος τῆς Ἔκκλησίας, σύμφωνα ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων, εἰς δὲ τὴν Δύσιν ὅτι ἀνωτάτη ἀρχὴ εἶναι ὁ Πάπας, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης.

Ἀπὸ τοιαύτας ἴδεας ἐμφορουμένη ἡ Δυτικὴ Ἔκκλησία ἡθέλησε κατὰ τὸν Θαῖδωνα νὰ κυριαρχήσῃ ὅλης τῆς Ἔκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐπῆλθε τὸ Σχίσμα

τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἔκκλησίας. Μέχρις δύμως τοῦ Σχίσματος καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν διατηρεῖται πως τὸ πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, πολλαὶ δὲ τοπικαὶ Σύνοδοι ἔγιναν πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων καὶ αἵρεσεων καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Δύσιν. Μέχρι τοῦ Σχίσματος ὑπεράνω πάντων, ὡς ἀνωτάτῃ ἔξουσίᾳ ἴστατο ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὅποια θεωρεῖται ὡς ὅργανον τοῦ Ἅγιου Πνεύματος διὰ τοῦτο αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς εἶναι ἀλλὰ θεοτοικές.

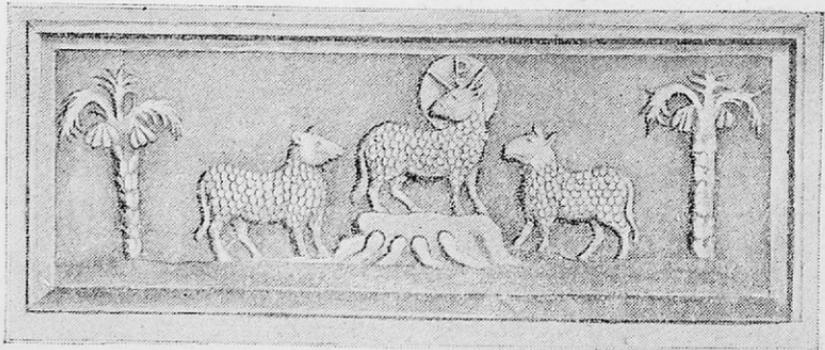
“Ἐνεκα τούτου λέγεται, ὅτι μέχρι τοῦ Σχίσματος ἡ Ἐκκλησία ἦτο μήτη, τούτεστι μίαν ἔχουσα διοίκησιν, διδασκαλίαν, λατρείαν, πρᾶξιν γενικῶς. Ἀπὸ τοῦ Σχίσματος ἡ Δυτικὴ ἀποχωρισθεῖσα λαμβάνει ἄλλην κατεύθυνσιν εἰς τὴν ὅλην πρᾶξιν.

Ἀπὸ τότε ἡ μία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μᾶς παρουσιάζεται διηγημένη εἰς δύο Ἐκκλησίας, τὴν Ἀνατολικήν, τὴν καὶ ὁρθόδοξον καὶ τὴν Δυτικήν, τὴν καὶ Καθολικὴν ὀνομασθεῖσαν.

Β' Η ΛΑΤΡΕΙΑ

Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, Ο ΝΑΟΣ

Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας οἱ Χριστιανοὶ δένεν εἶχον ναούς, διότι ἡ θρησκεία των κατεδιώκετο. Οἱ

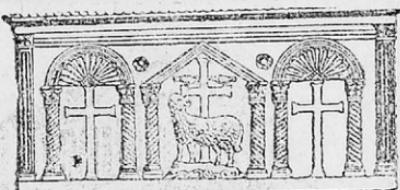
Συμβολικὴ παράστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀπ.Πέτρου καὶ Παύλου πρῶτοι χριστιανοὶ μετέθαινον εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας των σύμφωνα μὲ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

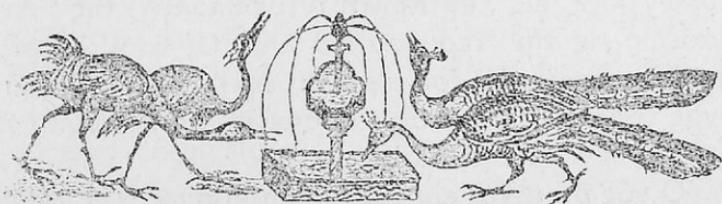
Συνηθροίζοντο ὅμως καὶ εἰς ἴδιαιτέρους οἱ κόμις, ὅπου προσηγόριζοντο καὶ ἐτέλουν τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ εἴτα ἐκάθηντο εἰς κοινὰ δεῖπνα, τὰς ἀγάπας πατέρων τοῦτο ὀνομάσθησαν οἱ οἶκοι οὗτοι εὔκτηροι.

Κατόπιν οἱ χριστιανοὶ ἔξαπλωθέντες ἀπαντάχουν καὶ διωκόμενοι κατέφευγον εἰς μυστικὰ μέρη εἰς σπήλαια καὶ ὅπας τῆς γῆς, εἰς τὰς κατακόμης, εἰς τὰς καταβύθους.

Τούς εὐκτηρίους τούτους οἶκους, ὄνομαζομένους καὶ κυριακά, ἐκόσμουν μὲν διαφόρους συμβολικάς εἰκόνας καὶ παραστάσεις, καὶ τοῦτο διὰ τὸν φόβον τῶν διωγμῶν. Τοιαῦτα σύμβολα ἦσαν ὁ Σταυρός, ἐνθυμίζων τὸν

Συμβολικὴ παράστασις τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀρνίου θυσιασθέντος διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ ἀγθρώπου.

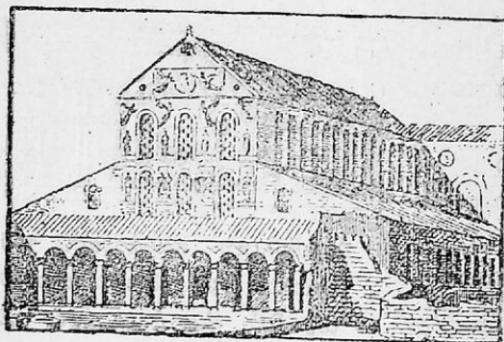

Συμβολικὴ παράστασις τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.

σταυρικὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, ὁ ἰχθύς, τοῦ ὅποίου τὰ στοιχεῖα εἶναι τὰ ἀρχικὰ τοιαῦτα τοῦ ὄντος τοῦ Χριστοῦ—'Ιησοῦς, Χριστός, Θεοῦ, Γεννητήρα, σύμβολον τῆς ἐλπίδος, ὁ ἀμνός καὶ ὁ ποιμήν, σύμβολα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ναῦς, σύμβολον τῆς Ἑκκλησίας κλπ.

Απὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὅμως οἱ Χριστιανοὶ ἡρχίσαν νὰ οἰκοδομοῦν ναούς, πολλοὺς δὲ ἀρχαίους νὰ μετατρέπουν εἰς Χριστιανικούς, ὅπως ἐπὶ τοῦ Θεοδοσίου καὶ 'Ιουστινιανοῦ κλπ. Τότε μετετράπη καὶ ὁ Παρθενών εἰς ναὸν τῆς Παρθένου Μαρίας. Οἱ δὲ νέοι ναοὶ ἐκτίζοντο κα-

τὰ τὸ σχέδιον, τὸν ρυθμόν, τῆς Βασιλικῆς—στοᾶς—τῆς Ρώμης.

Ναός Βασιλικοῦ ρυθμοῦ.

Σοφίας διὰ τοῦτο ὁ ρυθμὸς αὐτὸς λέγεται Βυζαντινός.

Πολλοὺς ναούς καθ' ὅλον τὸ Κράτος ἔδρυσε ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἡ Ἀγία Ἐλένη, ὅπως τὸν πρῶτον τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κλπ, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ κλπ. Οἱ ναοὶ οὗτοι ἥσαν μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἐσωτερικῶς ἔφερον διακόσμησιν καὶ κόνας ἀγίων κλπ. κατασκευασμένας μὲν χρώματα καὶ μὲν ψηφίδας—τὰ μωσαϊκά.—

Ο νὸς διηρεύτο εἰς τρία μέρη κυρίως α') τὸ ἱερὸν ἡ ἄγιον βῆμα, β') τὸν ναόν, ὃπου μένει ὁ λαός καὶ γ') τὸν νάρθηκα, ὃπου μένουν οἱ κατηχούμενοι.

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ. ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐλάτρευον τὸν Θεὸν καθ' ἑκάστην, κυρίως ὅμως τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος πρὸς ἀνάμνησιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τὴν διὰ τοῦτο κληθεῖσαν Κυριακήν. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην συνηθροίζοντο λίαν πρωΐ εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴκους καὶ τοὺς ναούς, διότι περὶ ὅρθρον βαθὺν ἀνέστη. ὁ Χριστός. Ἡ ἡμέρα δὲ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἀντικατέστησε τὸ Σάββατον τῶν Ἐθραίων καὶ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντί-

’Απὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστίνιανοῦ εἰς τὸν ναὸν ἐδόθη τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καὶ πρῶτος τοιούτος ναὸς κατεσκεύασθη εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Νικα πυρποληθεὶς ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ

νου ἔορτάζεται δι' ἀργίας. Όμοιως ἔώρταζον καὶ τὴν Παρασκευὴν ώς ἡμέραν τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου.

Αἱ κυριώτεραι ἔορται τῶν πρώτων χριστιανῶν ἥσαν αἱ ἔξῆς:

Τὸ Πάσχα. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἔώρταζον καὶ τὴν ἐπέτειον τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἄλλοι ἀπέδιδον μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν Σταύρωσιν τοῦ Κυρίου καὶ ἔώρταζον τὸ Πάσχα μαζὶ μὲ τοὺς Ἐθραίους, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἔώρταζον τὸ Πάσχα τῇ ἔξῆς Κυριακῇ. "Ἐνεκα τούτου τὸ πρῶτον Πάσχα ἐλέγετο Σταύρωσις μονή, τὸ δὲ δεύτερον Ἀνάστασις μον.

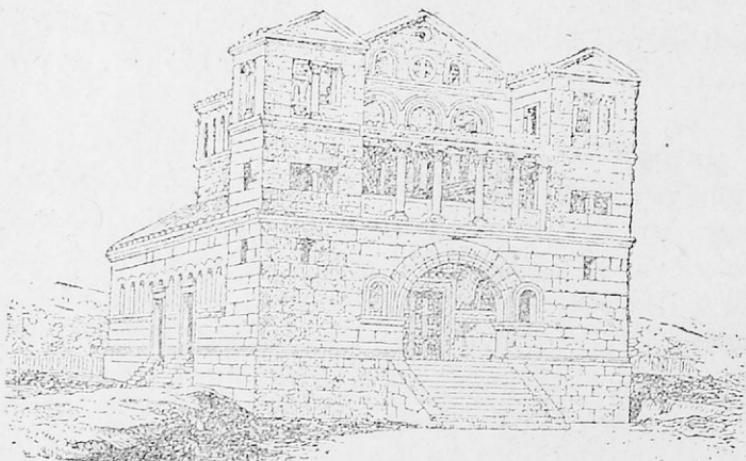
Ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλη σύγχυσις ἐπεκράτει μετάξὺ τῶν χριστιανῶν ως πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἔορτῆς τοῦ Πάσχα. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δὲν ὑπῆρχεν ἐν ᾧ μερολόγιον δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἕκαστος λαὸς εἶχεν ἴδιον του σύστημα χρονολογίας καὶ ἡμερολογίου. Συνέβαινε λοιπὸν νὰ μὴ ἔορτάζεται κατὰ τὴν ἴδιαν ἡμέραν τὸ Πάσχα ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔλυσεν ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὅποια διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐνιαίου ἡμερολογίου ἡναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς ἔξῆς ὁρισμούς: α') τὸ Πάσχα νὰ ἔορτάζεται ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆ, β') νὰ μὴ ἔορτάζεται μαζὶ μὲ τοὺς Ἐθραίους, γ') νὰ ἔορτάζεται μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, ἥτοι μετὰ τὴν 21 Μαρτίου, δ') νὰ ἔορτάζεται τὴν πρώτην Κυριακήν, ἡ ὅποια ἔρχεται μετὰ τὴν Πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν. Ἐαν δὲ συμβῇ τότε νὰ συμπέσῃ καὶ τὸ Ιουδαικὸν Πάσχα, νὰ ἀναθάλλεται ἡ ἔορτὴ διὰ τὴν ἐπομένην Κυριακήν.

Τὴν ἔορτὴν τοῦ Πάσχα ἡκολούθει ἡ τῆς Ἀνάστασις καὶ ἔπεσφράγιζεν ἡ τῆς Πεντηκοστῆς, ἥτις ἐθεωρεῖτο ώς ἡ γενέθλιος τῆς Ἐκκλησίας ἡμέρα. Ἐπίσης οἱ χριστιανοὶ ἔώρταζον καὶ τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὅποιας ἀπέθανον μαρτυρικὸν θάνατον μεγάλοι τῆς Πίστεως μάρτυρες, π. χ. ὁ Πρόδρος Ἰωάννης, ὁ

Διηγήτριος, ὁ Γεώργιος κλπ. Ἐπίσης ἑώρταζον καὶ ἔορτάς τινας τῆς Θεοτόκου.

Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἔορτὴ τῶν Χριστουγέννων δὲν ἑωρτάζετο ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανούς, διότι ἀπέφευγον οὗτοι νὰ ἑωρτάζουν τὰ γενέθλια γενικῶς, ἐπειδὴ τοῦτο ἦτο εἰδωλολατρικὸν ἔθιμον. Ἐώρταζον μόνον τὴν ἡμέραν καθ' ἥν ἐφανερώθη μετὰ τὸ βάπτισμα ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν κόσμον, τὴν δην Ἰανουαρίου, τὰ Θεοφάνεια ἢ Ἐπιφάνεια.

Ναὸς Βασιλικοῦ ρυθμοῦ
(ἐξέλιξις τῆς Τέχνης)

Ἄπὸ τοῦ Δ' ὅμως αἰῶνος εἰς τὴν Δύσιν ἥρχισε νὰ ἑωρτάζεται ἡ ἔορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ τὴν 25ην Δεκεμβρίου, ἀπὸ ἐκεῖ δὲ μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἑωρτάζεται ἡ Περιτομὴ τοῦ Κυρίου, ἥτοι τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ μετὰ 40 ἡ ἔορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἄπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἑωρτάζεται καὶ ἡ ἔορτὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἡ ἔορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος κατὰ τὴν 6ην Αύγουστου ἑωρτάζεται ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος, κατὰ δὲ τὸν Ζ' τοιοῦτον καθιερώθησαν καὶ αἱ ἑορταὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὴν 14ην Σεπτεμβρίου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πόλιτικής

Θρίου, ἡ τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου τὴν 27 Δεκεμβρίου, ἡ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τὴν 21ην Νοεμβρίου κλπ.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

Μέχρι τοῦ ΣΤ' αἰώνος οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶχον τὴν σημερινὴν ἐν χρήσει χρονολογίαν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς εἶχον τὸ χρονολογικὸν σύστημα τῶν Ἑβραιῶν, ἀπὸ τίσεως κόσμου χρονολογοῦντες, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 5508 π. Χ., οἱ δὲ τῆς Δύσεως διετήρησαν τὴν χρονολογίαν ἀπὸ τίσεως Ρώμης μηδὲν ἥτοι ἀπὸ τοῦ 750 π. Χ. Ἡ μερολόγιον εἰς τὴν Δύσιν ἥτοι ἐν χρήσει τὸ Ίουλιανὸν μὲν τούς δώδεκα σημερινοὺς μῆνας· ἡ Ἀνατολὴ ἥρχισε νὰ δέχεται τοῦτο ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ιουστινιανοῦ.

Κατὰ τὸν ΣΤ' ὅμως αἰώνα ὁ μοναχὸς τῆς Δύσεως Διονύσιος διηγεῖται καὶ ἔτοποθέτησε τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἔτος 754 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης, τὸ δὲ ἔτος ἐκεῖνο 1286 ἡ κ. Ρ. ἔθεώρησεν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὡς τὸ 532 ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἥτης ἐνσάρκου οἰκονομίας, δπως λέγει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. "Ἐκτοτε πρώτη ἡ Δυτικὴ καὶ ὑστερα ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἥρχισαν νὰ χρονολογοῦν ἀπὸ Χριστοῦ.

Εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του ὅμως ὁ Διονύσιος περιέπεσεν εἰς λάθος 4—6 ἔτῶν, διότι ὁ Χριστός, δπως ἀπέδειξαν σοφοὶ ἐπιστήμονες, ἐγεννήθη κατὰ μέσον ὅρον τὸ ἔτος 750 ἡ κ. Ρ. καὶ ὅχι τὸ 754. "Ωστε ἡ χρονολογία μας σήμερον εἶναι ἐσφαλμένη κατὰ 4—6 ἔτη.

ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ.—ΑΙ ΤΕΛΕΤΑΙ

Τύπος τῆς λατρείας εἶναι αἱ Ἱεραὶ τελεταί. Αὗται κατὰ μὲν τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους ἦσαν ἀπλαῖ καὶ σύντομοι, ἀπὸ δὲ τοῦ Β' καὶ μάλιστα τοῦ Δ' αἰώνος γίνονται πομποδέστεραι καὶ μεγαλοπρεπέστεραι, λαθοῦσαι πλέον μόνιμον τύπον.

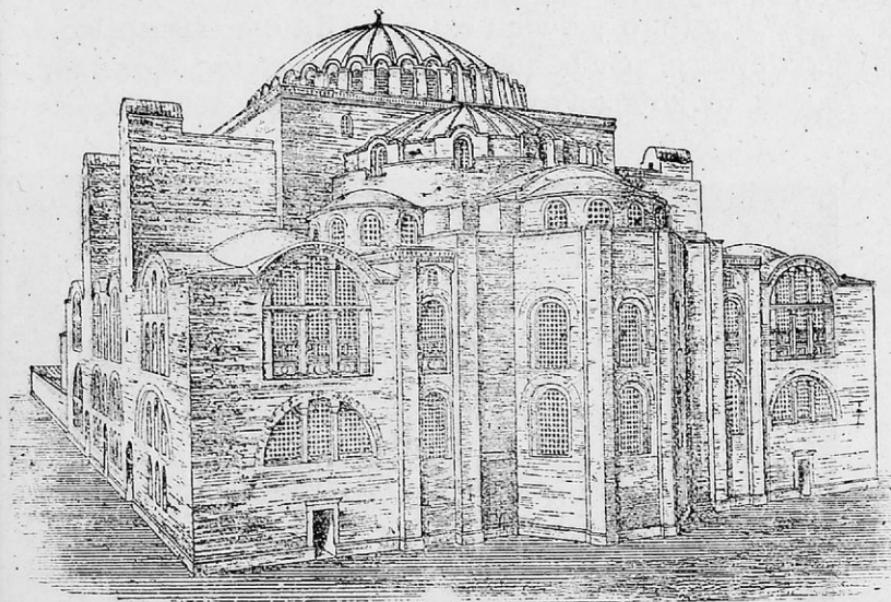
Απὸ δὲ τὰς τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας ἡ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἔλαθεν ἴδιάζουσαν σημασίαν, ἀνεπτύχθη κατὰ τὰ τελούμενα εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν θέατρον καὶ ὡνομάσθη λειτουργίας μᾶς περιγράφει ὁ Ιουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, τὸν τῆς νεωτέρας δὲ αἱ σωζόμεναι λειτουργίαι τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν Ἀνατολικήν, τοῦ Ἀμβροσίου δὲ καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου εἰς τὴν Δυτικήν Ἐκκλησίαν. Κέντρον αὐτῶν δὲ εἶναι ἡ τέλεσις τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ μετάληψις τῶν πιστῶν πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου καὶ ἀναπαράστασιν τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας τοῦ Κυρίου.

Ἐπίσης ἔξέχουσαν θέσιν κατεῖχον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αἱ τελεταὶ τῶν ἄλλων μυστηρίων καὶ ἴδιως τοῦ Βαπτισμοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας ἡ Ἐξομολογία ἦσε ως ἐλάμβανον τὴν ἀφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ ἡτοιμάζοντο οὕτω οἱ χριστιανοὶ διὰ τὴν θείαν μετάληψιν. Διὰ τοῦ Γάμου εὐλογεῖτο ὁ σύνδεσμος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς συμβίωσιν. Διὰ τοῦ Εὐχελείφοντο οἱ ἀσθενεῖς δι’ ἐλαίου πρὸς θεραπείαν σώματος καὶ ψυχῆς, διὰ δὲ τῆς Ἱερωσύνης ἔξελέγοντο οἱ ἄξιοι λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ κληρικοί, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἱεραρχίαν.

Διὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας καὶ μάλιστα διὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἥτις ἐτελεῖτο τὰς ἑορτάς, οἱ διάφοροι ύμνοι γράφοι τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν ὑψηλούς υμνους καὶ ποιήματα. Οἱ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ὁ Σέργιος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Δαμασκηνός, ὁ Κοσμᾶς, ὁ Ἀνδρέας Κρήτης καὶ ἄλλοι εἶναι οἱ ἐμπνευσμένοι ποιηταὶ τῆς Ἐκκλησίας μᾶς. Εἰς τὴν Δύσιν τοιούτοις ἥσαν ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ Γρηγόριος ὁ Διάλογος καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὰς ἱερὰς τελετὰς σπουδαίαν θέσιν κατεῖχε τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

καθώς καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μούσικὴ. Ἡ μουσικὴ πάντοτε υπῆρχεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δπως καὶ ἡ Ζωγραφική. Ὁ Ἀπ. Παῦλος προτρέπει τοὺς χριστιανούς τακτικὰ νὰ «λαλῶσιν ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ὀδαῖς πνευματικαῖς, ἀδοντες καὶ ψάλλοντες τῷ Κυρίῳ».

Εισήγαγε δὲ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἔξελιξίν της τὰ τέσσαρα γένη τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, τὸ δώριον, τὸ φρύγιον, τὸ λύδιον καὶ τὸ μιξολύδιον καὶ μάλιστα

Ναὸς Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ

(ὁ γαδεὶς τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, τὸν δποῖον ἰδρυσεν ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιγ)

πρώτη ἡ Δυτικὴ διὰ τοῦ Ἀμβροσίου. Κατόπιν ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς ἐτακτοποίησε καὶ προσήρμοσε τοὺς ὕμνους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ύπαρχουσαν μουσικὴν καὶ καθώρισε τοὺς δικτῷ ἡ χούσ, ἥτοι τρόπους τοῦ ψάλλειν, καὶ ἀπέτελεσεν οὕτω τὴν Ὁκτώηχον.

Γ') ΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΗΘΗ

Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Τῶν πρώτων Χριστιανῶν ὁ βίος ἦτο ἀπόρροια τῆς ἡθικῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ ἀ γά ση πηγάζουσα φιλανθρωπία μεταξύ των καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πηγάζουσα φιλανθρωπία. Μεταξύ των οἱ χριστιανοὶ ἥσαν Ἰσοι, οὕτε ἔκαμνον διάκρισιν τῶν ξένων, τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν, ὅπως ἔκαμνον οἱ ἔθνικοι.

Οἰκογενειακὸς βίος ἐθεωρεῖτο ὡς ἵερὰ ἔνωσις, τῶν δὲ μελῶν τῆς οἰκογενείας ἥσαν ὄρισμένα τὰ καθήκοντα κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ οἰκογενεί-

Σιερὰ ἀγίων γυναικῶν (ψηφιδωτὸν τῆς Ραθέννης τοῦ ΣΤ' αἰώνος). Είναι εἰκὼν Βυζαντινῆς Ζωγραφικῆς. Αὕτη είναι κατεσκευασμένη μὲν Ψηφιδωτός — Ψηφιδωτὰ — μωσαϊκά. Τοιαυτά Ψηφιδωτὰ ὑπάρχουν σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Θεσσαλίην, τὸν Μιστρά�, τὴν Μ. Δαφνίου, τὴν Μ. Όσιου Λουκᾶ παρὰ τὴν Λεβάδειαν κατέ.

ακοῦ Өίου ἡ Ἐκκλησία μετεχειρίζετο τὰ στέφανα καὶ τοὺς δακτυλίους.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσήγετό τις διὰ τοῦ Βαπτίσματος πρὸ τοῦ Βαπτίσματος οἱ ἄνθρωποι ἐλέγοντο κατηχούμενοι, μετὰ δὲ τὸν βαπτισμὸν ἐλέγοντο πιστοί.

Τὰ πρὸς τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν Κοινωνίαν καθήκοντα τῶν Χριστιανῶν ἥσαν ὄμοιώς ωρισμένα ἡ ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν ἀρχόντων ἥτο τὸ γνώρισμα τούτων. Ὄμοιώς ωρισμένα ἥσαν καὶ τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς λειτουργούς της καθήκοντα τῶν χριστιανῶν. Μόνον εἰς τὰ ζητήματα τῆς πίστεως οἱ Χριστιανοὶ ἥσαν ὑποχρεωμένοι νὰ πειθαρχοῦν εἰς τὸν Θεὸν μᾶλλον, παρὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν ἔγιναν ἡ λυδία λίθος τῆς δοκιμασίας τῆς πίστεως αὐτῶν. Πολλοὶ μὴ ἀντέχοντες εἰς τὰ βασανιστήρια ἤρνοῦντο τὸν Χριστόν, ἄλλοι ὅμως ἐπροτίμων τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Πολλοὶ ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἄρνησίν των μετενόησαν καὶ ἐζήτουν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς αὐτοὺς παρείχετο βέβαια ἡ συγχώρησις, ἀλλὰ προηγουμένως ὑπεβάλλοντο οὕτοι εἰς ποινάς τινας, τὰ λεγόμενα ἐπιτίμησις. Τοιαῦτα ἐπεβάλλοντο καὶ εἰς τοὺς μετανοοῦντας αἵρετικούς καὶ σχισματικούς. Εἰς δὲ τοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν ἐμμένοντας ἐπεβάλλετο ἡ ἀποκοπὴ ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ λεγόμενος ἀφορισμός.

Τῶν ἐπιτιμίων τούτων κατάχρησιν ἔκαμεν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία περὶ τοὺς χρόνους τοῦ Σχίσματος. Αὕτη εἰσήγαγε καὶ τὰς λεγομένας θεοδικίας, τὴν ἐξαγορὰν τῶν ἐπιτιμίων διὰ χρημάτων ἡ ἀφιερωμάτων εἰς τὸν ναὸν καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἡ θεοδικία ἦτο ἡ ἔξῆς: Ἐρρίπτετο π.χ. ὁ κατηγορούμενος εἰς δεξιαμενὴν ὑδατος καὶ ὃν μὲν ἐσώζετο, ἥτο ἀθῶος, ὃν δὲ ἐπνίγετο, ἐθεωρεῖτο ἔνοχος, διότι οὕτω ὁ Θεὸς ἐξέφραζε τὴν κρίσιν αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ κ.τ.τ. Ἡ δὲ ἀπαγόρευσις συνίστατο εἰς τὴν ἀποχήν

ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας τῶν κληρικῶν τῆς χώρας, ἡ ὁ-
ποία ἐκηρύσσετο εἰς ἀπαγόρευσιν.

Αφ' ὃτου ὅμως ἔπαινον οἱ διωγμοὶ καὶ ἡ πολιτεία ἐξε-
χριστιανίσθη, ἥρχισαν νὰ χαλαρώνται τὰ ἥθη μεταξὺ τῶν
χριστιανῶν καὶ νὰ εἰσάγωνται εἰς τὸν χριστιανικὸν θίστην
συνήθειαν καὶ ἔθιμα ἐθνικά καὶ εἰδωλολατρικά. Ο Χρυ-
σόστομος μετὰ δριμύτητος ψέγει τακτικὰ τοὺς χριστια-
νούς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δίδουν πίστιν εἰς δεισιδαιμονίας,
εἰς τοὺς οἰωνούς, τὰς μαγείας κ.τ.τ. Πολλαὶ δὲ συνήθειαί
τῆς ἀρχαίας θρησκείας μετεδόθησαν καὶ ἐπεκράτησαν
μεταξὺ τῶν χριστιανῶν..

Τέλος ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων μεταξὺ τῶν χριστιανῶν
δόσκετο ἐ μοναχικὸς θίστης. Περίφημοι διοργανωταὶ
τοῦ θίστη τούτου ἔγινον ὁ ἐκ Θηβαΐδος τῆς Αιγύπτου
Παῦλος, ἐ Μέγας Ἀντώνιος, ὁ Γιαχώμι-
ος, Συμεὼν ὁ Στυλίτης, ὁ Μέγας Βασί-
λειος, ὁ Βενέδικτος εἰς τὴν Δύσιν καὶ ἄλλοι.

Καὶ αἱ γυναικεῖς διέπρεψαν εἰς τὸν μοναχικὸν θίστην,
ὅπως αἱ Ρωμαίαι Φαθιόλα, ἡ Μαρκέλλα, ἡ Παύλα, ἡ Ἀ-
σέλλα, ἡ Φουρία καὶ ἄλλαι.

Οἱ μοναχοὶ προσεπάθουν νὰ φθάσουν τὸν ὄψιστον θαθ-
μὸν τῆς χριστιανικῆς τελειότητος δι' ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ
τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς παρθενίας, τῆς νη-
στείας καὶ τῆς προσευχῆς.

Πρὸς τόνωσιν τῶν ἥθων τῶν χριστιανῶν καὶ τοῦ θρη-
σκευτικοῦ συναισθήματος καθ' ὅλου καθώρισεν ἡ Ἐκκλη-
σία μας τὰς νηστείας. Τοιαύτη κυρίως ἀπὸ τῶν πρώ-
των ἡμερῶν εἶναι ἡ νηστεία τοῦ Πάσχα, ἡ ὅποια ἀπὸ τοῦ
4ου αἰώνος ἔγινε τεσσαροκονθήμερος. Η νηστεία τῶν χρι-
στουγέννων ὡρίσθη κατὰ τὸν ἔκτον αἰώνα, αἱ δὲ τῶν Ἀ-
γίων Ἀποστόλων κα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἀργό-
τερον. Αἱ διάφοροι δὲ κατὰ καιρούς σύνοδοι καθώρισαν
καὶ τὸ εἶδος τῆς τροφῆς τῶν νηστειῶν τούτων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΜΕΧΡΙ

ΣΗΜΕΡΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΗΡΗΜΕΝΗΣ ΜΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙ-
ΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α') ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

ΕΚΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΛΑΥΩΝ

Οι Σλαύοι είχον άρχισει νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν Χρι-
στιανισμὸν ἀπὸ τῆς πρὸ τοῦ Σχίσματος ἐποχῆς· ἡδη ὅμως
ἀθρόοι προσέρχονται εἰς αὐτὸν διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς
'Ανατολικῆς Ἐκκλησίας.

Πρῶτοι ἔκ τῶν Σλαύων γίνονται χριστιανοὶ οἱ Βούλγαροι.
Πρὸς αὐτοὺς μετέβησαν Μοραθοὶ μαθηταὶ τῶν
δύο ἐκ Θεσσαλονίκης ἀδελφῶν μοναχῶν Μεθοδίου καὶ
Κυρίλλου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωτίου. Ὁ Μεθόδιος
καὶ ὁ Κύριλλος ἐγνώριζον τὴν Σλαυϊκὴν γλῶσσαν καὶ εἰς
αὐτὴν μετέφρασαν τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὰ λειτουργι-
κὰ θιελία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων
Βόγορις προσῆλθεν ἐπισήμως καὶ ἐβαπτίσθη ὀνομασθεὶς
Μιχαήλ, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ ἡκολούθησεν ὁ λαός
του τὸ ἔτος 861.

Πρὸ τούτου οἱ αὐτοὶ εὐαγγελισταὶ μετέδωκαν τὸν
Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Μοραθούς, τοὺς Αθάρους καὶ τοὺς
Βοεμούς. Οἱ Σέρβοι δέ, οἱ Κροάται, οἱ Δαλμάται καὶ ἄλ-
λοι Σλαυικοὶ λαοὶ είχον ἡδη δλίγον πρότερον ἐκχριστια-

νισθῆ. Τοιουτοτρόπως ὀλόκληρος ἢ Βαλκανική χερσονῆσος προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

Ἄπο δὲ τοὺς τοῦ Σλαύους τελευταῖοι ἔγιναν χριστιανοὶ οἱ Ρῶσσοι. Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας αὐτῶν Ὁλγᾶς ἥρχισεν ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν. Αὕτη ἥλθε τὸ 955 εἰς τὴν Κων. πολιν καὶ ἐδέχθη τὸ βαπτισμα μετονομασθεῖσα Ἐλένη. Ἐπὶ τοῦ ἐγγόνου τῆς δὲ Βλαδιμήρου συνετελέσθη ἐντελῶς ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν. Λέγεται δὲ ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἀπέστειλε πρεσβείαν εὐγενῶν Ρωσῶν εἰς διαφόρους χώρας, διὰ νὰ ἐκλέξουν τὴν καλυτέραν διὰ τὸ Ρωσικὸν ἔθνος θρησκείαν. Οὗτοι ἥλθον καὶ εἰς τὴν Κων. πολιν, ὅπου ἐθαύμασαν τὴν λαμπρότητα τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν Ρωσίαν παρέστησαν ταύτην ὡς τὴν μόνην ὄρθιὴν πίστιν· ὁ Βλαδίμηρος ἐθαπτίσθη τότε τὸ ἔτος 988 καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ σύμπας ὁ Ρωσσικὸς λαὸς εἰς τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Ρωσίας. Τῆς πρώτης Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἔδρα διοικήσεως—μητρόπολις—ἦτο τὸ Κίεβον. Μετὰ ἔγινεν ἡ Μόσχα. Οἱ μητροπολῖται τούτων χειροτονούμενοι εἰς τὴν Κων. πολιν ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν Ρωσίαν.

Τὰς Σλαυικὰς ταύτας Ἐκκλησίας πάσας διώκει ἡ Ἐκκλησία Κ) πόλεως κατ' ἀρχάς, εἴδομεν δὲ δὲ ὅτι ἡ ἀνάμιξις κατόπιν τῆς Δυτικῆς εἰς τὰ τῆς Βουλγαρικῆς ἐπέφερε τὸ Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Ἡ ἀλώσις τῆς Κων. πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔγινε τὴν 29 Μαΐου 1453 ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ πατριάρχου Ἀναστασίου.

Πρὸ τῆς ἀλώσεως ταύτης οἱ Τούρκοι εἶχον γίνει κύριοι τῆς ὑπολοίπου Ἐλλάδος. Μετὰ ταύτην δὲ ὑπέταξαν τὴν Σερβίαν, τὴν Βοσνίαν καὶ δὲ τὸν τὸν χριστιανικὸν κόσμον τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Οὕτως ὥστε ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὑπέκυψεν εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν. Τὴν κατάρρευσιν αὐτὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου εἶχον προπαρασκευάσει αἱ Σταυροφορίαι καὶ

μάλιστα ἡ ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων κατάληψις καὶ διανομὴ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους κατὰ τὸ ἔτος 1204.

Τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἀπειλούμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ παντοδυνάμου τότε εἰς τὴν Δύσιν Πάπα. Οὗτος ὅμως ὡς ἀντάλλαγμα ἐζήτησε τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὡς κυριάρχου ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Συνεκροτήθη τότε ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας παντοιοτρόπως πιεζόμενοι ἡναγκάσθησαν νὰ ὑπογράψουν διὰ τῆς βίας τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Πάπα καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλ' ὁ λαὸς τῆς Ἀνατολῆς ἐξωργισμένος καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν διαγωγὴν τῶν Σταυροφόρων ἐξηγέρθη καὶ ἀπεκήρυξε τοὺς ὑπογράψαντας· ἡ δὲ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐκήρυξε τὴν Σύνοδον ταύτην ληστρικὴν τὸ ἔτος 1439. Οἱ λαὸς τότε, λέγουν οἱ χρονογράφοι ἐκραύγασεν: «οὕτε τὴν ἔνωσιν, οὕτε βοήθειαν χρήζομεν· ἀπέστω ἀφ' ἡμῶν ἡ τῶν ἀζύμων λατρεία· κρειτότερον γάρ ἐστιν ἵδεῖν ἐν μέσῃ τῇ πόλει φακιόλιον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν λατινικήν».

Β') ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ Η ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινούπολης τῆς Ρωσικῆς, εὑρέθη ὑπὸ ξένους καὶ ἀλλοθρήσκους κατακτητάς. Οἱ Μωάμεθ ὅμως ὁ Β' ὁ Πορθητὴς καὶ οἱ κατόπιν Σουλτάνοι, ἐπειδὴ ἡ ἐξόντωσις τῶν ἀλλοθρήσκων, ὅπως διατάσσει τὸ Κοράνιον, ἦτο δυσκολωτάτη καὶ σχεδὸν ἀδύνατος, ἐφέρθησαν μετ' ἐπιεικείας πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Οἱ Μωάμεθ ἀνεγνώρισε τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, περιεποιήθη τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνέδειξε Πατριάρχην τὸν Γεργυιόν Σχολάριον, τὸν ὃποιον ἐκήρυξεν ἀρχηγὸν τοῦ "Ἐθνους τῶν Χριστιανῶν τῶν ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει, ἦτοι Ἐθνάρχην, καὶ παρεχώρησεν εἰς τοὺς Χριστιανούς τούτους πολλὰ προνόμια.

"Αλλοι ὅμως Σουλτάνοι, καὶ μάλιστα ὁ Σελήμος Α' κατὰ τὸ ἔτος 1520, δὲν ἀνεγνώρισαν τὰ προνόμια ταῦτα Χ. Ἐγισλείδου Ἰστορία Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ἐκδοσιςΓ. 1938 ἢ Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ ἐδίωξαν τοὺς Χριστιανούς, μετατρέψαντες πολλοὺς Χριστιανικοὺς νυοὺς εἰς τζαμία. Φοβερὸν δὲ πλῆγμα κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἡ πέθη τὸ λεγόμενον πατιδοὺς ζωμα. Οἱ Τούρκοι ἐλάμβανον μικρὰ χριστιανόπαιδα, τὰ δποῖα κατέτασσον εἰς τὰ λεγόμενα τάχγματα τῶν Γιανι-

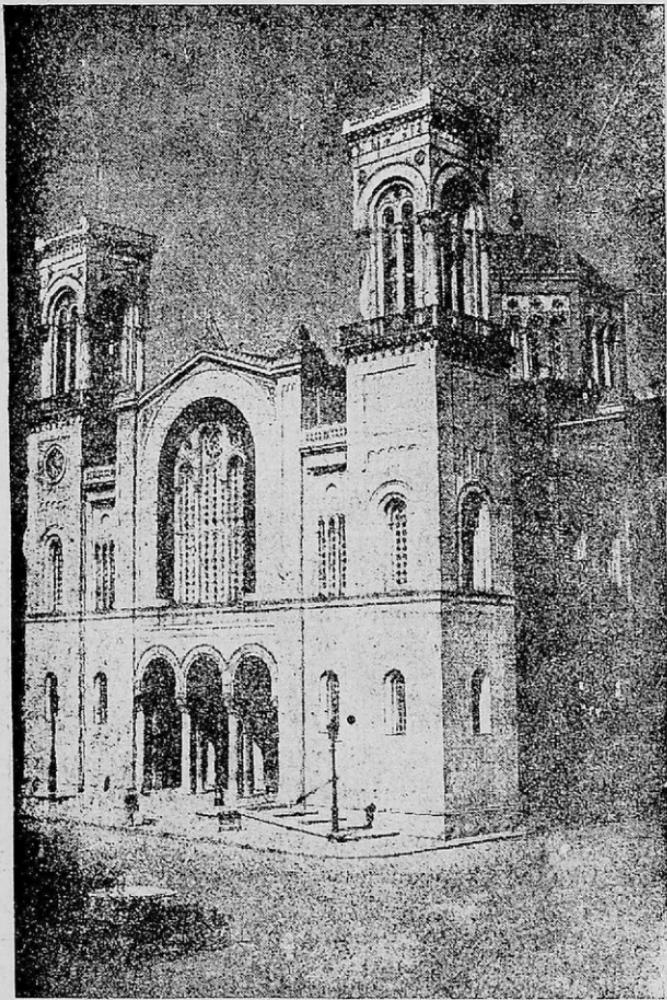

‘Ο ἐν Θεσ) γίνη γαὸς τῷ Προφήτου Ἡλίᾳ μετατραπεὶς εἰς Τζαμὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας.

τ σάρων, ὅπου ἀνέτρεφον μετὰ φανατισμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως ταῦτα οιατὴ τῶν Χριστιανῶν.

‘Η θέσις τῶν ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανῶν ἥρχισε νὰ βελτιώνεται ἀπὸ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ἀπὸ τότε ἥρχισε νὰ παρακμάζῃ ἡ Τουρκία, ἀνεφάνη δὲ ὡς ἴσχυρὸς προστάτης τῶν

Χριστιανῶν τὸ ὁμόδοξον Ρωσικὸν κράτος. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ οἱ Ἑλληνες τοῦ Φαναρίου συνέτειναν τὰ μέγιστα εἰς τὴν θελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν Χριστιανῶν.

Ο Μητροπολιτικὸς γαδὸς τῶν Ἀθηγῶν
(Ο Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου)

Κατὰ τὴν μεγάλην Ἐπανάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους τὸ 1821 ἐπεδεινώθη καὶ πάλιν ἡ κατάστασις τῶν ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανῶν, πολλοὶ δὲ Ἑλληνες Χριστιανοὶ

εῦρον θάνατον μαρτυρικόν, ὅπως ὁ νεομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε'. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἡλευθέρωσε μικρὰν γεωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Ἐξ αὐτῆς δὲ ὄρμώμενοι οἱ "Ἑλληνες κατόπιν ἡλευθέρωσαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἡπειρον, τὴν Κρήτην καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου ἴδρυθη ἡ νεωτέρα Αὔτοκέφαλος Ἐκλησίας.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1830 ἡ Ἑλλάς ἀπετέλεσε κράτος ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ Ἑκκλησίαν ἀνεξάρτητον, δηλαδὴ αὐτοκέφαλον, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς διοικήσεως, τὸ δποῖον εἶχεν ἐπικρατήσει εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑκκλησίαν. Τὸ Πατριαρχεῖον (Κων) πόλεως ἄλλως τε διετέλει ἀκόμη ὑπὸ τὸν Μωαμεθανικὸν ζυγὸν καὶ ἥτο δύσκολος ἡ διοίκησις τῆς Ἑκκλησίας τῆς ἡλευθέρας Ἑλλάδος ὑπ' αὐτοῦ. Διὸ μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ ἔριδας ἡ Ἑκκλησία τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος ἐκηρύχθη Αὔτοκέφαλος τιμητικῶς ὑπαγομένη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς μητρὸς Ἑκκλησίας (Κων) πόλεως τὸ ἔτος 1852. Τότε ἐψηφίσθη ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ βασικαὶ διατάξεις τοῦ δποίου ἰσχύουν μέχρι σήμερον.

Κατὰ τοῦτον ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, ἡτις συνέρχεται κατὰ διετίαν. Ἐντολοδόχος αὐτῆς εἶναι ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελουμένη ἀπὸ δώδεκα ἀρχιερεῖς, ἐκλεγομένους κατ' ἔτος κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, μὲ πρόεδρον τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Τούτων ἐποπτεύει ὁ Κυθερηνητικὸς Ἐπίτροπος. Εἰς τὴν Αὐτοκέφαλον ταύτην Ἑκκλησίαν προσετέθησαν κατὰ καιρούς καὶ αἱ Ἑκκλησίαι τῶν ἀπηλευθερωμένων Ἑλληνικῶν τμημάτων, ὅπως τῆς Θεσσαλίας, Ιονίων νήσων κλπ., ἀπὸ δὲ τοῦ 1929 καὶ αἱ Ἑκκλησίαι τῶν Νέων Χωρῶν Μακεδονίας, Θράκης, Ἡπείρου καὶ τῶν Νήσων.

Διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπεγυμνώθη τοῦτο· λόγῳ δὲ τῶν δημιουργηθεισῶν περιστάσεων ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1922 Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἔχει ἥδη περιέλθει τοῦτο εἰς ὅχι ἀνθηρὰν κατάστασιν. Ὅπερε χρεώθη δὲ ὑπὸ τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης τὸ 1923 νὰ περιορισθῇ εἰς μόνα τὰ θρησκευτικά του καθήκοντα.

ΤΑ ΆΛΛΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Ἐκ τῶν ἄλλων Πατριαρχείων, τῆς Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ εύρισκόμενον εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν εἶναι τὸ τελευταῖον. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἔνεκα ἐσωτερικῶν ἐρίδων ἔχει περιορίσει τὴν δρᾶσίν του, τὸ δὲ τῆς Ἀντιοχείας ἀπὸ πολλοῦ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν ἐν Συρίᾳ Ἀράβων Χριστιανῶν.

ΑΙ ΆΛΛΑΙ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τὴν Ὁρθόδοξον ἀποτελοῦν σήμερον ἡ ἐν διωγμῷ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ρουμανική, ἡ Σερβική, ἡ τῶν ὁρθοδόξων τῆς Αὐστρίας, ἡ ἐν Ἰθηρίᾳ τοῦ Καυκάσου καὶ ἡ σχισματικὴ τῆς Βουλγαρίας. Ἐκ τούτων μόνον ἡ Ρωσσικὴ παρέμεινεν ἐλευθέρα πάντοτε, πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἔσχον τὴν αὐτὴν τύχην μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς. “Οταν δὲ οἱ λαοὶ οὗτοι ἔγιναν κράτη ἀνεξάρτητα ἀπετέλεσαν καὶ Ἐκκλησίας Αὐτοκεφάλους. Αὐτοκέφαλος καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν βίον τῆς ἔμεινε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Σήμερον πάντες οἱ ὁρθόδοξοι ἀνέρχονται εἰς 140 περίπου ἐκατομμύρια.

α') Ἡ ὁρθόδοξος Ρωσικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας μέχρι τοῦ 1588 ὑπῆγετο εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Πατριαρχείου Κων) πόλεως καὶ εἶχε δύο μητροπολίτας τοῦ Κιέθου καὶ τῆς Μόσχας. Τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο διοίκησιν τοῦ Κων) πόλεως .Ιερεμίας δ' Β' ἀνέδειξε τὸν μητροπολίτην Μόσχας Πατριάρχην τῆς Ρωσίας ἀνεξάρτητον τῶν λοιπῶν· τὸ δὲ 1687 μετὰ τού-

του ήνωθη καὶ ὁ μητροπολίτης Κιέθου καὶ οὕτω ἀπετελέσθη ἡ Αύτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας.

Ο Μέγας Πέτρος τῆς Ρωσίας τὸ ἔτος 1722 ὤρισεν ὡς ἀνωτάτην διοίκησιν ταύτης Σύνοδον ἐξ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ἐδρεύουσαν ἐν Πετρουπόλει καὶ ἐπροστάτευσε τὴν Ἐκκλησίαν. Όμοίως ὑπὲρ αὐτῆς ἐμερίμνησε καὶ ἡ Αἰκατερίνη ἡ Β'. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία σήμερον εὑρίσκεται ἐν διωγμῷ διωκομένη ὑπὸ τῶν Μπολσεβίκων.

θ') Ἡ ὀρθόδοξη Σερβικὴ Ἐκκλησία.

Οἱ Σέρβοι κατακτηθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων, διὰ νὰ τύχωσι τῶν προνομίων τῶν ἀπονεμηθέντων εἰς τοὺς ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Κων) πόλεως ὡς ἔθνάρχην χριστιανούς, ἐζήτησαν καὶ ὑπῆρχησαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τούτου τὸ ἔτος 1766, ἐνῷ προηγουμένως ἀπετέλουν Ἐκκλησίαν Αύτοκέφαλον. Ο Πατριάρχης τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἶχε τὴν ἔδραν του εἰς τὸ Ι πέκ. — ὁ Πεκίου. Τὸ 1839 ὅμως ἀνέκτησαν τὴν πολιτικήν των ἀνεξαρτησίαν καὶ ἰδίως τὸ 1878 ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἔγινεν Αύτοκέφαλος. Αὕτη διοικεῖται σήμερον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Βελιγραδίου ὡς προέδρου τῆς Συνόδου ἐκ Σέρβων ἐπισκόπων. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας ὑπῆρχη καὶ ἡ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι τοῦ κατὰ τὸ 1918 ἰδρυθέντος Κράτους τῆς Νοτιοσλαβίας.

γ') Αἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Αὐστρίας.

Καὶ αὗται μέχρι τοῦ 1740 ἀνῆκον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κων) πόλεως. Ἐκτὸτε ἀνακτήσαντες οἱ ὀρθόδοξοι οὕτοι τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἔχωρίσθησαν διοικητικῶς καὶ ἀπετέλεσαν τρεῖς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ὑπὸ τρεῖς ἀρχιεπισκόπους, τὸν τοῦ Κάρλοβιτς, τῆς Ἐρμανστάνδης καὶ τοῦ Τσέρνοβιτς.

δ') Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία Ιθηρίας.

Οἱ ὀρθόδοξοι οὕτοι ἄλλοτε εἶχον Αύτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὑπῆρχησαν εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν.

Από τοῦ 1918 τόσον ἡ Ἐκκλησία αὕτη τῆς Ἰθηρίας ἥ Γεωργίας τοῦ Καυκάσου, δσον καὶ ἡ Ρωσική, εὐρίσκεται ἐν διωγμῷ, δ Πατριάρχης δὲ πασῶν τῶν Ρωσιῶν ὡς καὶ οἱ μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι καὶ σύμπας δ κλῆρος καὶ δ Χριστιανισμὸς ἐν γένει ἐκακοποιήθησαν καὶ ἀπανθρώπως ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν ἐπικρατησάντων ἐπαναστάτων Μπολσεβίκων—Κομμουνιστῶν.

ε') Ἡ ὁρθόδοξος Ρουμανικὴ Ἐκκλησία

Καὶ ἡ Ἐκκλησία αὕτη ὑπῆγετο ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ ἔτος δὲ 1856 καὶ μάλιστα τὸ 1888 ἡ Βλαχία ἔγινεν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν τίτλον Ρουμανία, ἡ δὲ Ἐκκλησία αὕτης Αὐτοκέφαλος ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Βουκουρεστίου τὸ ἔτος 1884.

Κατὰ τὸ 1907 ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἦλθεν εἰς ἔριδας μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διότι αὕτη ἡθέλησε εἰς τὰς ἐν Μακεδονίᾳ Κουτσοβλαχικὰς περιφερείας νὰ ἐγκαταστήσῃ Ρουμάνους ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς.

στ') Ἡ σχισματικὴ ὁρθόδοξος Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία.

Καὶ ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἀνήκει εἰς τὰς ὁρθοδόξους τοιαύτας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἶναι σχισματική, ἢ τοι δὲν ἀναγνωρίζει τὸν τρόπον διοικήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους οἱ Σέρβοι, οἱ Βλάχοι καὶ οἱ Βούλγαροι γενόμενοι ἀνεξάρτητοι εἶχον καὶ ίδιας αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, αἱ δόποιαι ὑπῆγοντο ὑπὸ δύο κατ' ἀρχὰς ἀρχιεπισκόπους, εἴτα δὲ πατριάρχας, τὸν Ἀχριδὸς ἥ Ἀχριδῶν καὶ τὸν Τυρνόβου. Αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ δύμως αὗταις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας διελύθησαν καὶ οἱ ὄρθιοι διοικηταὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κυριτανινούπολεως.

Οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὸ 1860 ἔγιναν κράτος ἀνεξαρτητον. Τέτε δὲ ἀπέκτησαν καὶ Ἐκκλησίαν Αὐτοκέφαλην. Γε ἔτος δύμως 1863 ἀπήτησαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Κων- πόλεως νὰ ἀναγνωρίσῃ οὗτος Βουλγάρους ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ Βούλ-

γαρ ον "Εξαρχον εἰς τὴν Κων) πόλιν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν ἐπιτρέπει δόγδοος κανῶν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὅποιος ἀπαγορεύει εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ ἐπαρχίαν νὰ εἶναι δύο ἐπίσκοποι.

Παρὰ ταῦτα τὸ ἔτος 1872 ιδρύθη ἡ Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία περιλαμβάνουσα τὴν κυρίως Βουλγαρίαν καὶ τοὺς ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ Βουλγάρους. Διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης "Ανθιμος ΣΤ' ἀφώρισε τὸν ἐν Κων) πόλει ἐγκαθιδρυθέντα πρῶτον Βούλγαρον "Ἐξαρχὸν διὰ μεγάλης τοπικῆς Συνόδου, τὴν δὲ Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν ἐκήρυξε σχισματικήν.

ζ') Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας.

Οἱ ὁρθόδοξοι τῆς Ἀλβανίας ὑπήγοντο εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἐσχάτως ὅμως ἡ Ἀλβανία ἔγινε κράτος ἀνεξάρτητον καὶ ἐζήτησε νὰ ἔχῃ καὶ Ἐκκλησίαν Αὐτοκέφαλον. Ταύτην δὲν ἀνεγνώρισε τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως (*).

Γ') ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ & ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΙΣΜΑΤΑ

Ἡ ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δ.ὰ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς διετύπωσε τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ πλέον οὐδεμία ἀμφιβολία ἐν αὐτῇ. Οὐχ ἥττον ὅμως κατὰ καιροὺς ἐφάνησαν τινὲς αἵρετικοί, ὀλλ' αἱ αἵρεσεις αὐτῶν εἶναι ἀσήμαντοι, διὰ τοῦτο δὲν παρέστη ἀνάγκη συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Αἱ διαφοραὶ αὗται ἐλύθησαν ἀπὸ Τοπικὰς Συνόδους. Κυριώταται τῶν αἵρεσεων τούτων εἶναι αἱ ἔξης:

Οἱ Παυλικανοί. Ἡ αἵρεσις αὐτῶν ἥρχισεν ἀπὸ τὸ 657, εἶναι ἄγνωστον διατί ὀνομάσθησαν οὕτω—ἴσως διότι ἐτίμων περισσότερον τὸν Ἀπόστολον Παῦλον—ὅμοιάζει

(*) Τὸ ζήτημα διευθετήθη ἥδη καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας ἀγεγνωρίσθη ἀυτοκέφαλος.

δὲ αὕτη μὲ τὴν τῶν Γνωστικῶν καὶ Μανιχαίων. Ἡ λατρεία
ἰδίως τούτων ἦτο γυμνή, οἱ δὲ ναοὶ χωρὶς εἰκόνας καὶ τε-
λετάς. Διὰ τοῦτο λέγεται, ὅτι ἀπὸ τούτων ἔλαβεν ἀρχὴν
ἡ Εἰκονομαχία. Οὗτοι εἶχον τὸ κέντρον δράσεως εἰς τὴν
Μ. Ἀσίαν καὶ Συρίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐγκατεστάθησαν τινὲς
εἰς τὰς χώρας τοῦ Αἴμου, ὅπου μέχρι σήμερον μόνον τὸ
ὄνομα διατηροῦν.

Τὰ τέκνα τοῦ Ἡλίου. Λέγονται καὶ Ἀθίγ-
γανοι. "Εδρασσαν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ εἶναι λεῖψανα τῶν
ἀρχαίων Ιουδαϊζουσῶν αἵρεσεων.

Οἱ Εὐχῖται. Λέγονται καὶ ἐνθουσιασταὶ καὶ ὄμοι-
άζουν μὲ τοὺς Γνωστικούς καὶ Μανιχαίους.

Ἡ αἱρεσίς τῶν Βογομήλων. Αὕτη προῆλθεν
ἀπὸ τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ χριστιανούς, ἐνεφανίσθη δὲ κατὰ
τὸν ΙΒ' αἰῶνα καὶ ὀνομάσθη οὕτω ἀπὸ τὸ θουλγαρικὸν
Βογομήλ, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸν ἀγαπητὸν
εἰς τὸν Θεόν, ἥτοι τὸν Θεόφιλον. Ἡ διδασκαλία
των ἐστηρίζετο εἰς παλαιοτέρας αἵρεσεις Γνωστικάς κλπ.

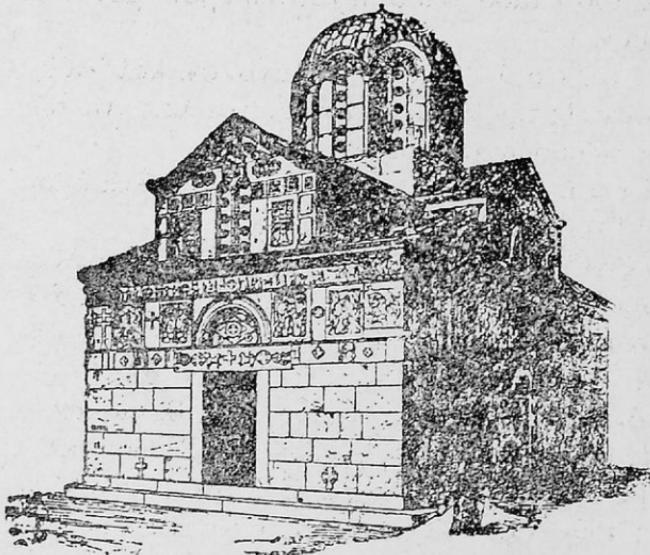
Ἡ αἱρεσίς τῶν Ήσυχαστῶν. Αὕτη προῆλθεν
ἀπὸ μοναχούς τοῦ Ἅγιου Ὀρούς κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα.

Ἡ αἱρεσίς τῶν Ρασκολινίκων. Αὕτη ἐνεφανί-
σθη εἰς τὴν Ρωσίαν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα καὶ προῆλθεν ἀ-
πὸ τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν καὶ τὰς δεισιδαιμονίας
τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ. Ὁ Πατριάρχης Νίκων τὸ ἔτος 1654
διὰ Συνόδου ἥθέλησε νὰ διορθώσῃ τὰ λειτουργικὰ βι-
τελία τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ καθαρίσῃ αὐτὰ ἀπὸ παρει-
σφρύσαντα λάθη καὶ δεισιδαιμονίας, ἀλλ᾽ εὑρέθη πρὸ τοῦ
θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ τοῦ λαοῦ, διὸ ἐπῆλθε τὸ σχίσμα
συγχρόνως καὶ ἡ αἱρεσίς τῶν Ρασκολινίκων, ἥτοι
τῶν στασιαστῶν. Ἡ αἱρεσίς αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς σή-
μερον πολλὰ ἐκατομμύρια ρώσων ἀριθμοῦσα.

Ἡ αἱρεσίς τοῦ Θ. Καΐρη. Ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα κατὰ τὸ 1834 καὶ ὀνομάζεται Θεοσεβισμός.
Εἶναι αἱρεσίς θεοσεβισμός, ἀρνεῖται τὸν Χριστιανισμὸν
καὶ παραδέχεται ἔνα φυσικὸν Θεόν, τὸν ὅποιον δύναται
νὰ γνωρίσῃ μόνον διθεοσεβής. Τὴν αἱρεσιν ταύτην κατε-

δίκασεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ Οἰκουμενικὸν
Πατριαρχεῖον.

Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐτάραξαν ἐσχάτων, καὶ
αἱ κακοδοξίαι τοῦ Ἀν. Λασκαράτου καὶ τοῦ Ἀπ. Μακρά-

‘Ο ἐν Ἀθήναις ναὸς τοῦ Ἀγίου Ἐλευθερίου (παρὰ τὴν Μητρόπολιν)
ναὸς Βυζαντιγοῦ ρυθμοῦ.

κη. Ὁ πρῶτος ἐπολέμησε τὴν Ὁρθοῖνος ἐπηρεασμένος
ἀπὸ τὸν Προτεσταντισμὸν, ὁ δὲ ἄλλος θεωρῶν τὴν Ἐκ-
κλησίαν ώς διαφθαρεῖσαν ἴδρυεν ἴδικήν του τοιαύτην ἐπὶ
τῇ θάσει τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

Τὸ σχῆμα τῶν οὐνιτῶν. Οὖνται ἡτοι Ἐνωτι-
κοὶ εἶναι οἱ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅρθεδοξοι, οἱ ἀναγνωρίσαν-
τες τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα καὶ παραδεχόμενοι τοῦτον ώς
ἀρχηγὸν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Εἶναι “Ἐλληνες καὶ οἱ
κληρικοὶ τῶν φέρουν τὸ ἔνδυμα τῶν Ὁρθοδόξων ιερέων.
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὴν Ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν
Βυζαντινὴν λαμπρύνουν ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς καὶ ὁ

Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος Ε ὁ σ τ ἄ θι ο σ. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἥκμασαν οἱ Γεώργιος Σχολάριος, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς καὶ Κύριλλος ὁ Λούκαρις σπουδαῖοι θεολόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς.

Κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἥκμασεν δ Ἡλίας Μηνιάτης ἄριστος ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ, Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις σπουδαῖος θεολόγος, φιλόλογος, φιλόσοφος καὶ μαθηματικὸς καὶ δ Νικηφόρος Θεοτόκης, δόμοιώς σπουδαῖος θεολόγος.

Κατὰ τὸν ΙΘ' καὶ τὸν Κ' αἰῶνα ἥκμασαν οἱ ἔξῆς θεολόγοι καθηγηταὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, δ Φάρμακίδης, δ Οἰκονόμος, Νικόλαος Δημαλᾶς, Ζῆκος Ρώσης, Ἀναστάσιος Δ. Κυριακός, Κοντογόνης, Ἰγνάτιος Μοσχάκης, Ἐμ. Ζολώτας καὶ οἱ σύγχρονοι Ἰωάννης Μεσολωρᾶς, Χρῆστος Ἀνδροῦτσος, ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, Ν. Λούζαρις, Π. Μπρατσιώτης καὶ ἄλλοι.

Δ') ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ—ΛΑΤΡΕΙΑ—ΗΘΗ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἔξακολουθεῖ νὰ ἐφαρμόζεται μέχρι σήμερον τὸ αὐτὸ ἀποκεντρωτικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Διὸ εἰς ἔκαστον λαόν, ἀποκαθιστάμενον εἰς τὴν πολιτικήν του ἀνεξαρτησίαν, ἡ Ἐκκλησία αὕτη παρεῖχε καὶ παρέχει τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην, ἥτοι ἀναγνωρίζει τὴν Ἐκκλησίαν κάθε νέου κράτους Αὐτοκέφαλον. Πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι ὅρθοδοξοὶ Ἐκκλησίαι διοικοῦνται σήμερον ἐπὶ τῇ unction τοῦ αὐτοῦ Κ α ν ο ν ι κ ο unction Δ i k a i o u κα διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἔξαρτησιν καὶ ἐπίθεψιν τῆς Πολιτείας, σύμφωνα μὲ τὸ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους μορφωθὲν Ἐ κ κ λ η σ i α σ t i k ὁ ν Δ i k a i o n.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ

Καὶ ἡ λατρεία μέχρι σήμερον γίνεται, ὅπως ἀκριβῶς διεμορφώθη κατὰ τοὺς ἐννέα πρώτους αἰῶνας. Μόνον νέαι τινὲς ἔορταὶ προσετέθησαν εἰς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν νέων ἄγιων, καὶ νέοι ὅμνοι καὶ κα-

νόνες ἐγράφησαν ποικίλοντες τὴν Ἱερὰν Ὅμηρον. Υ μνων διαφόρους συλλογάς λειτουργικῶν θιελίων καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ἡ Παρακλητική τῶν Ιερών Κυριακῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικτῶν ἥχων ἡ Ὀκτωβρία, τὸ Τριάδιον περιέχον τὴν ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Μαζαθάτου, τὸ Πεντηκοστάριον περιέχον τὴν ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς

Θίαν ἀπὸ τῆς

Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς τῶν Αγίων Πάντων καὶ τὰ Μηναῖα, δώδεκα τὸν ἀριθμόν, ἔνα δι' ἕκαστον μῆνα, περιέχοντα τὴν ἀκολουθίαν τῶν διαφόρων ἀκινήτων ἔορτῶν. Τὴν διάταξιν ἔκάστης τῶν ἀκολουθίῶν τούτων, τῶν

Ἡ Πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν.

(Βυζαντινὴ Ζωγραφικὴ)

(Εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἡ ὁποία ζωγραφίζεται πάντοτε εἰς τὴν κόρην τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ναοῦ)

κινητῶν καὶ ἀκινήτων ἔορτῶν, ὡς καὶ δλων τῶν Ἱερῶν τελετῶν περιλαμβάνει τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν ἀκμάζει καὶ ἡ Τέχνη ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ Ζωγραφικὴ, πρὸς ἰδρυσιν καὶ διακόσμησιν τῶν ναῶν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ΙΒ' αἰώνος ἥρχισεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία νὰ παραλαμβάνῃ τὸ Ιουλιανὸν Ἡμέρον, ὡς καὶ τὴν συνήθειαν νὰ χρονολογῇ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ὅπως λέγει.

ΤΑ ΗΘΗ

Τὰ ἡθη τῶν Χριστιανῶν εὑρίσκονται εἰς χαλάρωσιν κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς μετὰ τὸ Σχίσμα, ἐνῷ ὀντιθέτως κατακτᾶ ἔδαφος ὁ μοναχικὸς θίος. Κατὰ τοὺς χρόνους

‘Ο ἐν Θεσσαλογίκη γαδὸς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἔργον τοῦ ΙΔ’ αἰῶνος. Εἶγαι μία ἀπὸ τὰς ὠραῖοτέρας Ἐκκλησίας Βυζαντίου ρυθμοῦ. Οἱ ἔξωτερικοὶ τοῖχοι εἶγαι γεμάτοι ἀπὸ διακοσμήσεως μὲ πλίγθους (τοῦθλα).

ὅμως τῆς Τουρκοκρατίας οἱ Χριστιανοὶ δεικνύουν μεγαλυτέραν συνοχὴν καὶ ἀγάπην πρὸς ἄλλήλους· λόγῳ δὲ τῶν καταπιέσεων τῶν Τούρκων πολλοὶ χριστιανοὶ ἐπρότιμησαν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Οὗτοι ἐκηρύχθησαν ἀγιοι καὶ νεομάρτυρες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

‘Ο μοναχικὸς θίος ἀσκεῖται παντοῦ καὶ εἰς τὰς πόλεις

καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, τὰ μοναστήρια δὲ γίνονται αἱ ἔστιαι τοῦ Θρησκευτικοῦ καὶ ἔθνικοῦ φανατισμοῦ. Τώρα κέντρον τοῦ μοναχικοῦ θίου γίνεται τὸ "Αγιον" Ορος, ὅπερ ἐκηρύχθη αὐτόνομον καὶ ἐλεύθερον καὶ μέχρι σήμερον διατηρεῖ τὴν αὐτονομίαν του. "Ἀλλο κέντρον τοιούτον ἔγινεν ὁ Πανάγιος Τάφος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸ ὄρος Σινᾶ εἰς τὴν ἐρημὸν τῆς Ἀραβίας.

Λόγῳ δὲ τῆς καταπτώσεως τῶν ἡθῶν ἡ Ἑκκλησία καθώρισεν ἑκτὸς τῆς μεγάλης πρὸ τοῦ Πάσχα τεσσαρακοστῆς καὶ τὰς νηστείας τῶν Χριστουγέννων, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ε') ΓΕΝΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

ΤΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

'Απὸ ὅλην τὴν Ἰστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας παρατηροῦμεν, ὅτι μόνον αὐτὴ καὶ μάλιστα ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ διεφύλαξε διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν Θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ ἀνόθευτον, ἀλώθητον καὶ ὀρθόδοξον, ὅπως τὴν ἐδίδαξεν ὁ Κύριος καὶ οἱ ἄγιοι αὐτοῦ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι καὶ ὅπως ἐπὶ τῇ θάσει τούτων, ἥτοι τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τὴν διεπύπωσαν, διεμόρφωσαν καὶ ἐσυστηματοποίησαν οἱ Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας τῶν ἑννέα πρώτων αἰώνων. "Οθεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἑκκλησία εἶναι ἡ μόνη Ὁρθόδοξος καὶ Ἀπόστολος τοῦ Λικίου, φωτίζουσα καὶ καταυγάζουσα τὴν Οἰκουμένην κατὰ τὸ τροπάριον :

«Οὐρανὸς πολύφωτος ἡ Ἑκκλησία ἀνεδείχθη ἀπαντας φωταγωγοῦσα τοὺς Πιστούς,
ἐν δὲ ἐστῶτες κραυγάζομεν
Τοῦτον τὸν Οἶκον στερέωσον, Κύριε ».

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α') ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

Ο ΕΚΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

“Οσοι λαοί τῆς ὑπολοίπου Εύρωπης δὲν εἶχον προσέλθει μέχρι τοῦδε εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἐκχριστιανίζονται κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σχίσματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν κυρίως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ ἐνέργειαι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας στρέφονται ἥδη πρὸς τοὺς Γερμανικοὺς καὶ Σκανδιναβικοὺς λαοὺς τῆς ΒΔ. Εύρωπης. Οἱ Γερμανοὶ προσέρχονται εἰς τὸν Χριστιανισμὸν διὰ τοῦ Βονιφάτιον, δόποιος ὀνομάσθη Ἀπόστολος τῶν Γερμανῶν, καὶ ἐτιμήθη κατόπιν ὡς ἄγιος. Ὁ Βονιφάτιος ἔδρυσε τότε εἰς τὴν Γερμανίαν τὸ μοναστήριον τῆς Φούλας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐκκινῶν ἐπεχείρει τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τὸν Βονιφάτιον πολὺ ἔθιοήθησεν ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Φράγκων Κάρολος ὁ Μέγας. Οὗτος ἐπὶ τριάκοντα ἔτη εἰσήρχετο συνεχῶς εἰς τὸ Γερμανικὸν ἔδαφος καὶ διὰ τοῦ ξίφους ἤνάγκαζε τὸν λαὸν νὰ ἀσπασθῇ τὸν Χριστιανισμόν. Τοιουτοτρόπως ἔγιναν χριστιανοὶ οἱ Γερμανοί, οἱ Σάξωνες, οἱ Ἀθάροι καὶ ἄλλοι. Ὁμοίως ἱεραπόστολοι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἔκαμαν χριστιανοὺς τοὺς κατοίκους τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου καὶ πάλιν μὲ τὴν θοήθειαν τῶν Φράγκων ἡγεμόνων. Τελευταῖοι ἔγιναν χριστιανοὶ οἱ Πρώσσοι καὶ οἱ Λιθουανοί.

Δυτικοὶ τέλος ἱεραπόστολοι ἐπεχείρησαν τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῆς Περσίας, τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Οὕτως ὅστε εἰς τὴν Δύσιν κυρίως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία διαδίδει τὸν Χριστιανισμόν.

Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΠΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

“Η Ἐκκλησία τῆς Ρώμης διαδόσασα τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν Δύσιν ἀπέκτησε μέγα γόητρον καὶ ἔξήσκει μεγίστην γοητείαν εἰς τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς αὐτῆς. Ἔνεκα τούτου οἱ Πάπαι ἥρχισαν νὰ ἀποκτοῦν μεγίστην δύναμιν ἐπ’ αὐτῶν. Ὁ Πάπας ἄλλως τε τῆς Ρώμης ἦτο ἐπίσκοπος τῆς ἄλλοτε ποτὲ κοσμοκρατείρας Ρώμης, τὸ δὲ πρωτεῖον αὐτοῦ τιμῆς ἔνεκεν εἶχεν ἀναγνωρίσει καὶ αὐτὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. Ὅπως δὲ ἄλλοτε ἡ Ρώμη εἶχεν ἰδρύσει τὴν κοσμικὴν κοσμοκρατορίαν, οὕτω ἐπεζήτησαν τώρα οἱ Πάπαι, ὅπως αὕτη συγκεντρώσῃ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς διοκλήρου τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδρυομένης μιᾶς πνευματικῆς κοσμοκρατορίας. Διὰ τοῦτο δὲν ἐδίστασαν οὗτοι νὰ διδάξουν, ὅτι εἶναι διάδοχοι τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, εἰς τὸν ὅποιον δὲν Χριστὸς μικρὸν πρὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Θαθῶρ μεταμορφώσεώς του ἔδωκεν τὴν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας διοκλήρου ἔξουσίαν, παρερμηνεύοντες τὸ «σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ Πέτρᾳ οἰκοδομήσω μονάχον τὸν Ἐκκλησίαν».

Τὰς ἀρχάς των αὐτὰς κατώρθωσαν οἱ κατὰ καιροὺς Πάπαι νὰ ἔφαρμόσουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας διληστής τῆς Δύσεως, οὕτως ὥστε πάντες οἱ λαοὶ αὐτῆς περὶ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ γλώσσης εἶχον τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἀποτελοῦν μίαν Ἐκκλησίαν, τὸν χριστιανικὸν λαὸν τῆς Δύσεως μὲ ἀρχηγὸν τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης. Καὶ ὑπῆρχον μὲν αὖτοκέφαλοι οἱ Ἐκκλησίαι εἰς τὴν Δύσιν, ὅπως τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰλλυρίας καὶ ἄλλαι, ἀλλὰ ταύτας κατώρθωσαν νὰ περιλάβουν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν των ἐπωφελούμενοι διαφόρων περιστάσεων, καταργήσαντες τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν σύμφωνα ἄλλως τε μὲ τὸ ἀπολυταρχικὸν πνεῦμα διοικήσεως, τὸ ὅποιον ἐπεκράτει εἰς τὴν Δύσιν.

Εἰς τὰς ἀξιώσεις των αὐτὰς οἱ Πάπαι ἐνισχύθησαν ἴδιας ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος, ὅπότε ἀπέκτησαν καὶ κοσμικὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἔξουσίαν καὶ ἔγιναν καὶ κοσμικοὶ ἡγεμόνες. Ὁ Βασιλεὺς τῶν Φράγκων Πιπίνος ἀπαλλάξ. Ἐγισλείδου Ἰστορία Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ἔκδοσις Γ'. 1938 7
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξας τὴν Μέσην Ἰταλίαν ἀπὸ τοὺς Λομβαρδούς ἐπιδρομεῖς ἔδωρησε ταύτην εἰς τὸν Πάπαν Ζαχαρίαν τὸ ἔτος 755. Οὕτω ἰδρύθη τὸ Κράτος τοῦ Ἀγίου Πέτρου, τοῦ ὁποίου ἡγεμών ἦτο ὁ Πάπας. Τὸ κράτος τοῦτο ἔζησε μέχρι τοῦ 1890, ἐσχάτως δὲ ἐπανιδρύθη, ὡς θὰ ἴδωμεν.

Τὰς ἀξιώσεις τῶν τέλος αὐτὰς ἡθέλησαν νὰ ἐπιβάλουν οἱ Πάπαι καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑκκλησίαν, ἀλλὰ τοῦτο ἀκριθῶς ἐπέφερε τὸ Σχίσμα, ὅπως ἐμάθαμεν.

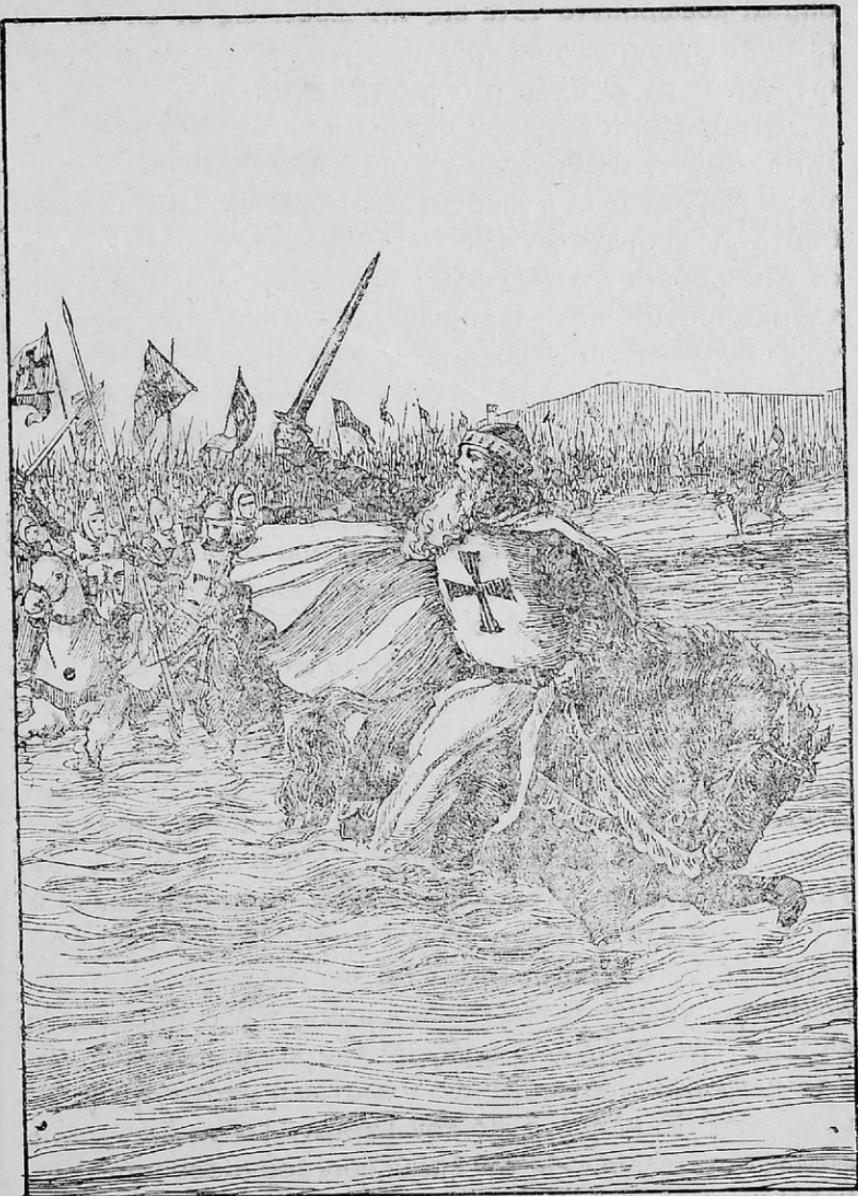
Η ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Ο Πάπας δὲν ἡρκέσθη εἰς τὴν πνευματικὴν ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ἡθέλησεν εἰς ταύτην νὰ συγκεντρώσῃ καὶ τὴν κοσμικὴν τοιαύτην. Οἱ ἡγεμόνες δῆμως τότε ἔξηγέρθησαν, ἡ Εὐρώπη ἔχωρίσθη εἰς δύο στρατόπεδα, καὶ κατέληξαν εἰς τὴν ἐριδανή περιοχήν. Ἡ ἔρις αὕτη ὠνομάσθη οὕτω, διότι τότε ἐπρόκειτο νὰ κριθῇ τίς ἐδικαιούτο νὰ διορίζῃ τοὺς ἀνωτέρους κληρικούς καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὁ Πάπας ἢ ὁ ἡγεμών. Ἡ ἔρις κατέληξεν ὑπὲρ τοῦ Πάπα. Ἀπὸ τότε ἀξιοῦν οἱ Πάπαι νὰ διευθύνουν καὶ αὐτὰς τὰς τύχας τῶν λαῶν, νὰ διορίζουν βασιλεῖς καὶ νὰ ἀκούεται ἡ θέλησίς των ἀπὸ δλους. Τοιοῦτοι Πάπαι φιλόδοξοι καὶ ἀπαιτητικοὶ ὑπῆρξαν κυρίως οἱ Ἐξῆς : Γρηγόριος ὁ Ζ', Ἰννοκέντιος ὁ Γ' καὶ Βονιφάτιος ὁ Η'.

Τὴν κοσμικὴν δύναμιν τῶν Παπῶν ἐκράτυναν καὶ αἱ Σταυροφορίαι.

ΑΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΙ

Αἱ Σταυροφορίαι εἶναι ἐκστρατεῖαι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀνατολικὴν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀγίων Τόπων ἀπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Τούρκων. Οἱ Σελτζούκοι Τούρκοι κατέλαβον τὸ ἔτος 1078 τὴν Ιερουσαλήμ, διήρπασαν τὰ χριστιανικὰ κειμήλια, ἐθεβήλωσαν τοὺς ναούς, ἐτυράννησαν τοὺς χριστιανούς καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς ξένους προσκυνητάς.

Μία εἰκόνη από τις Σταυροφορίες.

Ἡ ἐπίσκεψις ὅμως τῶν Ἀγίων Τόπων—αἱ ἵεραι ἀποδημίαι ἔθεωροῦντο τότε εἰς τὴν Δύσιν ὡς ἐν ἐκ τῶν κυρίων καθηκόντων τῶν χριστιανῶν. “Ἐνεκα τούτου κυρίως ἔγιναν αἱ Σταυροφορίαι.

Σταυροφορίαι ἔγιναν δέκτα ἀπὸ τοῦ 1096 μέχρι τοῦ 1270. Διωργανώθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, τὰς διεξήγαγον οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης καὶ διετέλουν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πάπα. Κατὰ τὴν πρώτην οἱ σταυροφόροι κατέλαβον τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ τριετεῖς κακουχίας καὶ στερήσεις. Ἡ δευτέρα ἀπέτυχε. Ἡ τρίτη ἔγινε, διότι οἱ Τούρκοι τῆς Αἰγύπτου κατέλαβον καὶ πάλιν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡλευθέρωσε μὲν μέγα μέρος τῆς Παλαιστίνης, ἀλλὰ δὲν ἐκυρίευσε τὴν Ἱερουσαλήμ. . Διὰ τοῦτο ὡργανώθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' τετάρτη σταυροφορία. Οἱ σταυροφόροι ὅμως φθάσαντες πρὸ τῆς Κωνσταντινούπολεως κατεγοητεύθησαν ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς πόλεως, ἐπωφελούμενοι δὲ ἐνωτερικῶν ἔριδων περὶ τοῦ θρόνου, κατέλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν διαλύσαντες τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν τὸ ἔτος 1204 καὶ ἰδρύσαντες Φραγκικὰ κράτη εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Οἱ σταυροφόροι ἐξετράπησαν τότε εἰς ἄρπαγας καὶ λεηλασίας, καταπιέσεις καὶ θιασιοπραγίας κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τινὲς δὲ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐξελαττινίσθησαν τότε καὶ ἀνεγνώρισαν τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα καὶ ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς. Οὗτοι ἀνομάσθησαν οἱ ὄντες, δηλαδὴ Ἐνωτικοὶ καὶ διετηρήθησαν μέχρι σήμερον. Οἱ Σύγχρονοι ἴστορικοὶ περιγράφουν μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα τὰς ἀνοσιουργίας τῶν σταυροφόρων εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τονίζουν τὸν κύριον σκοπὸν τῶν Σταυροφοριῶν, ὅτις ἦτοι ὡς γνωστὸν ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν Πάπαν. Τοῦτο ὅμως προφανῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπαύξησιν τοῦ μίσους τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ ἐδικαίωσε τὰς ἐνεργείας τοῦ Φωτίου.

Β') ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑΙ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ

Διὰ τῶν Σταυροφοριῶν ὁ Πάπας ἀπέκτησε μεγίστην παντοδυναμίαν. Πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως, οἱ μητροπολῖται καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἔχασαν τὰ δικαιώματά των καὶ ἀνεγνωρίσθη μία ἀρχὴ ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Παπᾶς. Ἡ παντοδυναμία δὲ αὐτῇ ἦτο καὶ κοσμική. Ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς, εὐγενεῖς καὶ αὐτοκράτορες ἦσαν ὑπὸ τὸν Πάπαν, πολλάκις δὲ ἡναγκάζοντο νὰ ζητήσουν ταπεινωτικὴν συγχώρησιν ἀπ' αὐτόν, ἢ νὰ ὑποθληθοῦν εἰς ἔξευτελιστικὰς ποινάς. Τοιουτοτρόπως ἐμορφώθη εἰς τὴν Δύσιν ἔνα νέον εἶδος διοικήσεως, τὸ λεγόμενον Παπικὸν Δίκαιον. Τοῦτο περιέλαβε τὰς ἔξῆς ἀρχάς.

α') Ὁ Πάπας ἴσταται ὑπεράνω πάσης ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς ἔξουσίας.

β') Εἶναι κύριος ὅλων τῶν ἡγεμόνων καὶ ἐπισκόπων.

γ') Εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ὁ κάτοχος τῆς ἐπισκοπικῆς καὶ κοσμικῆς ἔξουσίας.

δ') Εἶναι ὁ ὑψιστος νομοθέτης τῆς πίστεως καὶ ἴσταται ὑπεράνω τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ

ε') Εἶναι ἀλάθητος, ὅταν διδάσκῃ ἀπὸ καθέδρας.

Ἐναντίον τῶν αὐθαιρεσιῶν τούτων τοῦ Πάπα ἐπεπειράθησαν νὰ συνέλθουν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα Σύνοδοι τινες, ἀλλὰ οἱ Πάπαι ἐματαίωσαν τὰς ἐνεργείας ταύτας. Κατὰ τῆς διαφθορᾶς δὲ ἐν γένει τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐτόλμησαν νὰ ἔξεγερθοῦν θεολόγοι τινὲς τῆς Δύσεως, ἀλλ' οὗτοι πάντες εῖρον οἰκτρὸν τέλος. Ὁ Οὐτέκλεφος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν Ὀξωνίῳ, περὶ τὸ 1360 κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΑ'. Ὁ Ουσσός (Χοῦς) εἰς τὴν Βοεμίαν καὶ Γερμανίαν καὶ ὁ μαθητής του Ἰερώνυμος περὶ τὸ 1400 ἐθανατώθησαν σκληρῶς καὶ παραδειγματικῶς ὑπὸ τῆς Ἱρανῆς Εξετάσεως. Οὗτοι εἶναι οἱ πρόδρομοι τῆς Μεταρρυθμίσεως.

Εἰς τὰς ἐνεργείας του ταύτας ὁ Πάπας εἶχεν ὅργανα τυφλὰ τὰ διάφορα μοναχικὰ τάγματα καὶ μάλιστα τὸ τῶν Ἰησούς τῶν. Μὲ αὐτὰ ἐτρομοκράτησεν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία τοὺς χριστιανικούς λαούς τῆς Δύσεως καὶ περιώρισε τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος γενικῶς. Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, αἱ Ἐπιστῆμαι, ἡ Παιδεία κλπ. ἔνεκα τούτου καθυστέρησαν εἰς τὴν Δύσιν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Ἄπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν δουλείαν ἔξηγαγε τὸν ἄνθρωπον τῆς Δύσεως ἡ Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ Λουθήρου, τοῦ Ζβιγγλίου καὶ Καλβίνου. Ἀπὸ τότε ἡ παντοδυναμία τοῦ Πάπα, ἡ ἐπὶ τῆς τρομοκρατίας θασισθεῖσα, ἥρχισε νὰ περιορίζεται καὶ νὰ καταπίπτῃ. Λόγω ταύτης ὅμως ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως διηρέθη εἰς δύο ἀντιμαχομένας μερίδας καὶ κατέληξεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Παπικῆς καὶ τῆς Διαμαρτυρίας. Ἐκκλησίας.

Ἡ κατάρρευσις τῆς παντοδυναμίας τοῦ Πάπα.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους οἱ Πάπαι ἔχασαν τὴν δύναμιν των καὶ ἐπιρροήν των ἐπὶ τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς Δύσεως. Εἰς τοῦτο δὲ συνέτεινεν ἡ κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα γενομένη Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις καὶ ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας τῶν Διαμαρτυρίας τῶν Παπῶν παραμένουν ἀκόμη αἱ αὐταὶ δυστυχῶς, καὶ τοῦτο εἶναι σπουδαῖον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὁ Πάπας ἔχασε τὴν ἐπιρροήν του καὶ ὡς θρησκευτικοῦ ἀκόμη ἀρχηγοῦ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Καθολικὰ κράτη. Κατὰ δὲ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἔναντίον τοῦ Παπισμοῦ ἔξηγέρθη ὁ Γαλλικὸς λαὸς καὶ προέσθη μάλιστα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάργησιν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὸν Παπισμόν. Ὁ Μέγας Ναπολέων ἐπανέφερε τὴν Θρησκείαν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ο Παπισμὸς ὅμως μὲ τὰς αὐθαιρεσίας του καὶ τὰς

παντοειδεῖς καταχρήσεις ἔγινε πρόξενος μεγάλων κακῶν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, διότι ἐκλόνισε τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν λαῶν, ἔγέννησε τὴν ἀντιπάθειαν τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ ἐπέσειρε τὴν ἔχθραν τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Ἐπιστημῶν. Ἐνώ δὲ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐκηρύχθη ἀπὸ τὸν Θεῖον αὐτῆς ἰδρυτὴν καὶ τοὺς Ἀποστόλους ὡς ἡ κατ' ἔξοχὴν θρησκεία τῆς ἐλευθερίας, διὸ Παπισμὸς ἐφήρμοσεν ἐν δύναμι αὐτῆς τὴν θερίαν καὶ τὴν πνευματικὴν δουλείαν, γενόμενος πρόξενος ἀνυπολογίστων κακῶν καὶ εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ο Παπισμὸς ἐδέχθη θανάσιμον πλῆγμα τὸ ἔτος 1870. Τότε ἔγινεν ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν μικρῶν θασιλείων τῆς Ἰταλίας εἰς ἐν κράτος, τὸ νεώτερον Ἰταλικόν, ὑπὸ θασιλέα τὸν Βίκτωρα Ἐμμανουὴλ. Ἡ Ρώμη ἐκηρύχθη πρωτεύουσα τοῦ νέου θασιλείου, τὰ στρατεύματα κατέλαθον αὐτήν, διὸ Πάπας περιωρίσθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βατικανοῦ, διακόψας πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῆς Ἰταλικῆς Πολιτείας.

Τὸ ἔτος 1929 ἐπῆλθε συμφιλίωσις. Ο Κυβερνήτης τῆς Ἰταλίας Μουσσολίνι ἀνεγνώρισε τὸ Κράτος τοῦ Βατικανοῦ καὶ αἱ σχέσεις ἀποκατεστάθησαν. Τὸ νέον τοῦτο κράτος τοῦ Ἀγίου Πέτρου περιλαμβάνει ἥδη τὸ Βατικανὸν μὲ ἀκτίνα δράσεως καὶ δικαιοδοσίας ἐνὸς χιλιομέτρου καὶ μὲ κοσμικὸν θασιλέα τὸν Πάπαν.

Οἱ Χριστιανοὶ διπάδοι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, λεγόμενοι Καθολικοί, εἶναι σήμερον 200 ἑκατομμύρια.

Γ') ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ - ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΙΣΜΑΤΑ

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ πρὸ τοῦ Σχίσματος εἶχε περιπέσει εἰς κακοδοξίας τινάς, τὰς ὁποίας μετὰ τὸ Σχίσμα ἀνήγαγεν εἰς δόγματα Πίστεως. Συγχρόνως ὅμως κατεδίκασεν ἄλλας αἵρεσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνεφάνησαν μεταξὺ τῶν μελῶν της, θεσπίσασα ἄλλοτε μὲν ὀρθοδόξως,

ἄλλοτε δὲ πεπλανημένως. Τοιαῦται αίρεσεις εἶναι αἱ ἔξ-
ῆγαι:

Ἡ κακοδοξία περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύμου ματος. Πρῶτος δὲ Ἱερεὺς Αὐγουστῖνος εἶχε διδάξει εἰς τὴν Δύσιν, ὅτι τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Κατόπιν δὲ πολλαὶ Σύνοδοι τῆς Δύσεως ἔκαμαν τὴν προσθήκην ταύτην εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας καὶ διὰ νὰ δικαιολογήσουν τοῦτο, ἔπλασαν τὸ νόθον Ἀθανασίακὸν Σύμβολον. Τέλος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐπεκράτησεν ἡ κακοδοξία αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐπολέμησεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ περὶ προορισμοῦ κακοδοξία. Αὕτη ἀνεφάνη κατὰ τὴν ἔριδα Πελαγίου καὶ Αὐγουστίνου. Ὁ Αὐγουστῖνος ἐπρέσθευεν, ὅτι δὲ Θεὸς ἔχει προορίσει τοὺς ἀνθρώπους τοὺς μὲν εἰς ἀπώλειαν, τούς δὲ εἰς σωτηρίαν. Μετὰ πολλὰς ἔριδας ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία παρεδέχθη τὸν προρισμόν.

Ἡ αἵρεσις τῶν καθαρῶν. Κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἐνεφανίσθη ἀντίδρασίς τις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἡ δονομασθεῖσα τῶν καθαρῶν. Οὗτοι ἐνόμιζον, ὅτι μόνοι αὐτοὶ κατέχουν τὴν καθαρὰν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Όμοιάζουν μὲ τοὺς Παυλικιανούς καὶ τοὺς Βογομίλους τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος δὲ Γ' ἐξήγειρεν ἀληθῆ σταυροφορίαν κατ' αὐτῶν. Διετηρήθησαν μέχρι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ τοῦ Ι' αἰῶνος ἄρχεται εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν δὲ λεγόμενος σκοτεινὸς αἰών, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπικρατεῖ παχυλὴ ἀμάθεια. Μόνον μικρὰν ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν θεολόγοι τινές, ὅπως ὁ Λουϊπράνδος καὶ τινες ἄλλοι.

Ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ἄρχεται ἡ Σχολαστικὴ Θεολογία, τῆς ὁποίας εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἀρι-

στοτέλους. Τοιοῦτοι περίφημοι Σχολαστικοὶ ἔγιναν ὁ "Ανσελμος, ὁ Ἀβελάρδος, ὁ Ἰωάννης Σκῶτος, Θωμᾶς, ὁ Ἀκυνάτης καὶ ἄλλοι.

Κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα ἀκμάζει ἡ Μυστικὴ Θεολογία. Κατὰ δὲ τὸν ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα γίνεται ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων ἰδίως εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διὸ ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἡ φιλολογία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶναι σπουδαιοτάτη καὶ πλουσιωτάτη, ἀναπτυχθέντων ὅλων τῶν κλάδων τῆς Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Ἐπιστήμης μέχρι τῆς σήμερον. Ἐκ τούτων διάσημοι εἶναι ὁ Βοσσουέτος, ὁ Πασχάλ, ὁ Μασιλλών, ὁ Φενελών, ὁ Δέλιγγερ κλπ.

Δ') ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ—ΛΑΤΡΕΙΑ—ΗΘΗ

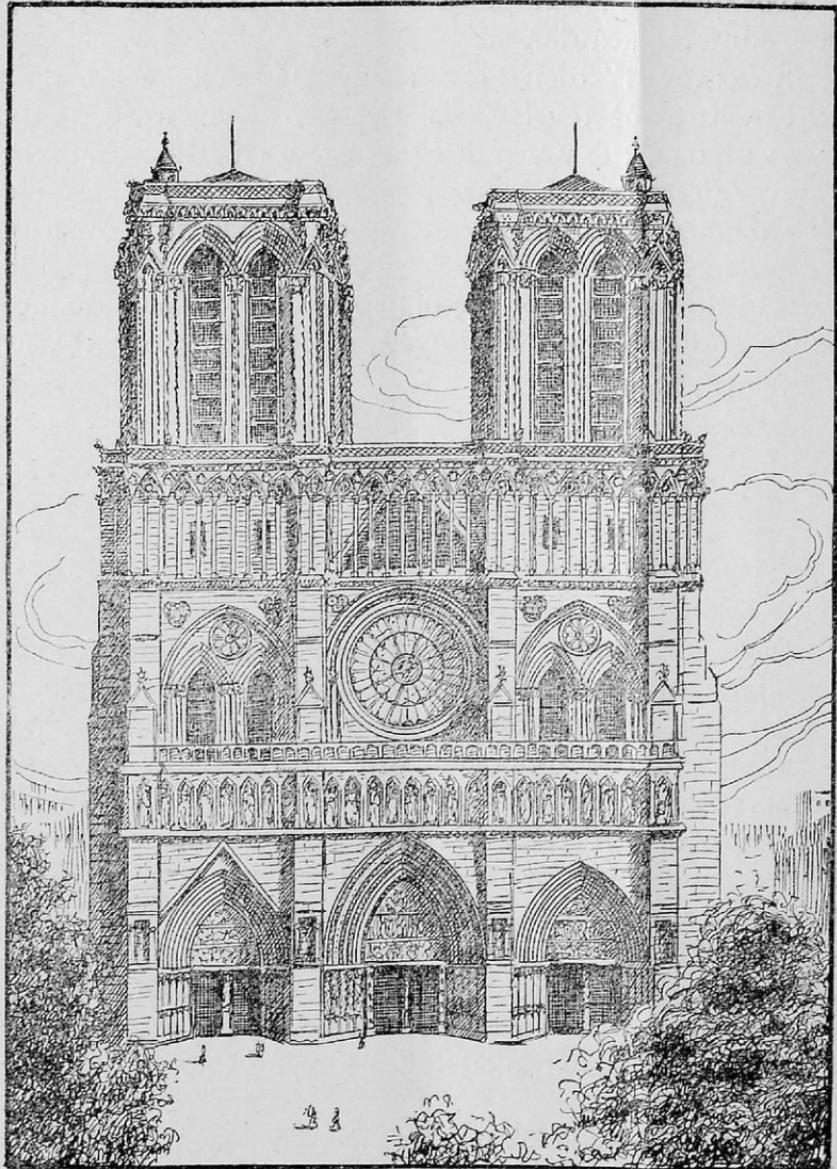
Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Μετὰ τὸ Σχίσμα ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία ἥρχισε νὰ ἀπομακρύνεται κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα, τῆς διὰ τῶν Συνόδων διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Διὸ ἐμορφώθη τότε εἰς τὴν Δύσιν ἕδιον σύστημα διοικήσεως, τὸ ὄνομασθέν Παπικὸν Δίκαιον. Αἱ Σύνοδοι κατ' αὐτὸν δὲν ἀποτελοῦνται πλέον ἀπὸ τὴν Ἱεραρχίαν μόνον, ἀλλὰ αὐτῶν μετέχουν καὶ κοσμικοὶ ἡγεμόνες καὶ οὕτω αἱ Σύνοδοι γίνονται μικταί. Οὕτως ὁ Πάπας ἴδρυε τὸν εἰς τὴν Δύσιν, ὑπὸ τὴν δοποίαν θέλει νὰ ὑπαγάγῃ τὸν κόσμον ὅλον. Οἱ Ἐπίσκοποι γίνονται ὅργανα αὐτοῦ. Τὰ μοναχικὰ τάγματα ἐκτελοῦν μετὰ φανατισμοῦ τὰς διαταγάς του.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ

Εἰς τὴν Δύσιν κατὰ μικρὸν ἐπεκράτησεν ἡ Λειτουργία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου ἢ Διαλόγου Πάπα Ρώμης καὶ μετ' αὐτῆς ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ὡς λειτουργικὴ γλῶσσα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας μέχρι σήμερον.

Ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος εἰσάγεται εἰς τὴν λατρείαν καὶ ἡ

Ναὸς Γοτθικοῦ ρυθμοῦ
Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων

ἐνόργανος μουσική, ἀναφαίνονται δὲ σπουδαῖοι ὑμνογράφοι καὶ μελῳδοί.

Ἡ προσκύνησις τῶν Ἀγίων γίνεται μὲτα τιμᾶς, καθὼς καὶ τῶν ἀγίων λειψάνων, εἰς αὐτὰ δόμως γίνονται μεγάλαι καταχρήσεις, διότι οἱ μοναχοὶ παρουσιάζουν ψευδῆ τοιαῦτα, ὅπως τὰ δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, τὸ γάλα τῆς Θεοτόκου, τὸ γένειον τοῦ Νῦνε κτλ.

Καὶ ἔορται νέαι εἰσάγονται, ὅπως ἡ λατρεία τῆς Θεοτόκου, ἡ τῆς ἀγιωτάτης καρδίας τοῦ Ἰησοῦ, ἡ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου κ.τ.τ. καὶ συχνά γίνονται πομπώδεις τελεταὶ καὶ λιτανεῖαι, ὅπως ἡ ἀναπαράστασις τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, ἡ ὅποια μέχρι σήμερον γίνεται εἰς τὸ Γυρόλον τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ Ὄμπεραμερκάου τῆς Βαυαρίας. Λόγῳ δὲ τῆς ἀμαθείας καὶ διαφθορᾶς εἰσάγονται καὶ τελοῦνται εἰς τὸν ναὸν θεατρικαὶ παραστάσεις θρησκευτικῆς ὑποθέσεως μὲτα θθοποιούς κληρικούς, ἀλλὰ δὲ ὅλως ἀνίεροι καὶ ἀσεμνοί, τὰ λεγόμενα μεταξὺ τῆς ριθμού, τοιαῦται ἥσαν αἱ ἔορται τῶν Τρελλῶν, τῶν Μωρῶν, τοῦ "Ονου κ.τ.τ.", αἱ ὅποιαι ἐξήγειραν τὴν συνείδησιν καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν διαμαρτυρίαν πολλῶν καὶ οὕτω τὸ κακὸν περιωρίσθη μετὰ τὴν Μεταρρύθμισιν ιδίως.

Εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ναῶν εἰσάγεται ὁ Γοτθικὸς ρυθμός, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν τούτων διακοσμεῖται μὲτα ἔργα Ζωγραφικῆς τῶν περιφήμων ζωγράφων τῆς Ἀναγεννήσεως.

Κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα γίνεται εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου. Τοῦτο μετερρύθμισεν ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' καὶ ἔκτοτε φέρει τοῦτο τὸ ὄνομά του, Γρηγόριος ὁ νέος Ἡμερολόγιον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦ οἰταρ-λορίου τοῦ ἔτους 1923 καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐλυσθέρας Ἐλλάδος.

ΤΑ ΗΘΗ

Τὰ ἡθη τῶν χριστιανῶν τῆς Δύσεως κατὰ τὸν Μεσαίωνα εἶναι ἀνάλογα τῆς ἡθικῆς καταπτώσεως, εἰς τὴν ὅποιαν εύρισκετο ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Λόγῳ τῆς ἀμαθείας ἐπικρατοῦν δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις. Εἰς τὴν μαχεῖσθαι μεγάλη πίστις. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν κληρικῶν τὰ ἡθη εύρισκονται εἰς φοβεράν κατάπτωσιν.

Πρὸς χρηματισμὸν εἰσάγονται αἱ φέσεις τῶν ἀμαρτιῶν, τὰ συγχωροχάρτια, τὰ ὄποια διὰ χρημάτων δύνανται τις νὰ ἀγοράσῃ, καὶ θεσπίζεται διὰ τοῦτο ἡ διδασκαλία τοῦ καθαρτήρίου πυρός. Κατὰ τὸ ἔτος 1300 δὲ Πάπας Βονιφάτιος Η' ἐκήρυξεν, ὅτι ὅσοι ἐπὶ 15 ἡμέρας ἐπισκεφθοῦν τοὺς ναοὺς τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν Ρώμῃ θὰ λάθουν ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. Ὡρίσθησαν δὲ ἔκτοτε τὰ Ἰουτιλαῖα ἔτη καὶ αἱ Ἱεραὶ ποδηλατικαὶ μίσιαι, καθιερώθησαν ἀνίεροι ἑορταὶ καὶ ὁ ναὸς μετεθλήθη εἰς θέατρον ἀσέμνων παραστάσεων.

Πάντα ταῦτα φυσικὰ ἐπέδρασαν σπουδαίως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ, τοῦ ὄποίου τὰ ἡθη ἐπαθαν μεγίστην διαφθοράν. Ἐξέλιπεν ἡ ἐσωτερικὴ πίστις, καὶ ἡ σωτηρία ἦτο ἀποτέλεσμα ἐξωτερικῶν ἔργων π.χ. νηστειῶν, ἀποδημιῶν, καταβολῆς χρημάτων κτλ.

Ἐναντίον τέλος τῶν ἀνθισταμένων ἦν διαμαρτυρομένων ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐφεῦρε φοβερὰ ὅπλα, τὸν ἀφορισμὸν, τὰς σωματικὰς κακώσεις, καὶ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον. Ὁργανα πρὸς τοῦτο εἶχεν δὲ Πάπας τὰ μοναχικὰ τάγματα, τὰ ὄποια συνεκρότουν τὴν Ἱερατικήν. Θωμᾶς δὲ Τορκουεμάδας εἶναι δὲ φοβερώτερος ἱεροεξεταστὴς κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Οὗτος λέγεται ὅτι περὶ τὰς 100 χιλιάδας ἀνθρώπους ἐτιμώρησε διαφοροτρόπως.

Τελευταίως ὁ χριστιανικὸς θίσης, ἥρχισε καὶ πάλιν νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὰ χρηστὰ ἡθη διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος αὐτῆς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ο Ἰησοῦς εἰς παιδικὴν ἡλικίαν.

Θαυμάσιον ἔργον Ζωγραφικῆς τῶν χρόγων τῆς Ἀγαγενγήσεως
τοῦ γαοῦ τοῦ Ἅγίου Μάρκου ἐν Φλωρεντίᾳ.

Β') ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΠΙΚΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΤΩΝ

Αἱ διαφοραί, αἱ ὅποῖαι χωρίζουν σήμερον τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι πολλαὶ καὶ ἀνάγονται α') εἰς τὴν διοίκησιν, β') εἰς τὴν διδασκαλίαν, γ') εἰς τὴν λατρείαν καὶ δ') εἰς τὰ ἡθη.

α') Διαφοραὶ εἰς τὴν διοίκησιν. Τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότατον ὅλων, διότι ἐμποδίζει σήμερον τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Πάπας δηλαδὴ ἔχει τὴν ἀξιώσιν νὰ ἀναγνωρίσῃ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὸ πρωτεῖον αὐτοῦ ὃχι μόνον τιμῆς ἔνεκεν, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικῶς, ἵτοι νὰ ὑπαχθῇ αὕτη εἰς αὐτόν. "Ἐπειτα ἀπὸ τοῦ 1870 ἐκηρύχθη, ὅτι ἀνώτατος ρυθμιστής τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἶναι ὁ Πάπας, ὅστις εἶναι ἀλάθη τοις ἐνῷ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὡς ἀλάθητον δέχεται μόνον τὰς Συνόδους γενικῶς καὶ μάλιστα τὰς Οἰκουμενικάς.

β') Διαφοραὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν. Εἰς τὴν ἡθικὴν της διδασκαλίαν ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία διδάσκει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται διὰ τῆς Θείας Χάριτος κυρίως καὶ τῶν ἔξιτερικῶν ἔργων καὶ ὃχι διὰ τῆς πίστεως. Διὰ τοῦτο διδάσκει, ὅτι τὰ μυστήρια ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ χριστιανοῦ ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως αὐτοῦ. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐπ' αὐτοῦ διδάσκει, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν δογματικὴν της διδασκαλίαν ἡ Δυτικὴ παραδέχεται τὸ καθαρτήριον πῦρ διὰ τὰ συγγνωστὰ ἀμαρτήματα. Διδάσκει δηλαδή, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετὰ θάνατον, ἀν μὲν ἔχῃ θανάσιμα ἀμαρτήματα, μεταβαίνει εἰς τὸν τόπον τῆς κολάσεως, ἀν δὲ ἔχῃ μικρὰ ἀμαρτήματα, παραμένει εἰς μέσην τινὰ κατάστασιν μεταξὺ τιμωρίας καὶ εὐδαιμονίας, ἀπὸ τὴν ὅποιαν δύνανται νὰ τὸν ἔξαγάγουν αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ λειτουργιῶν, ἐ-

λεημοσυνῶν καὶ ἀφέσεων τοῦ Πάπα. "Εχει· κατόπιν τὴν προσθήκην εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, ὅτι τὸ "Αγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Τέλος ἔχει τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου, ὅτι δηλαδὴ καὶ ἡ Θεοτόκος ἐγεννήθη ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ἐκ Πνεύματος Ἀγίου.

γ') Διαφοραὶ εἰς τὴν λατρείαν.
Ἡ Δυτικὴ Ἑκκλησία δὲν βαπτίζει ἀλλὰ ραντίζει τοὺς χριστιανούς. Τὸ "Αγιον Μῆρον παρέχει εἰς τὸν βαπτισθέντα εἰς ἡλικίαν 12—14 ἔτῶν. Κατὰ τὴν μετάληψιν τῆς Θείας Εὐχαριστίας δὲν δίδει εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐκ τοῦ Ποτηρίου, ἀλλὰ μόνον ἐκ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ μυστήριον δὲν μεταχειρίζεται ἔνζυμον, ἀλλὰ ἄζυμον ἢ ρότον. Ἡ λειτουργία, αἱ τελεταὶ κλπ. γίνονται μόνον εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καθὼς καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Καὶ δ') Διαφοραὶ εἰς τὰ θυητὰ. Δὲν ἐπιτρέπει ἡ Δυτικὴ τὸν γάμον εἰς τοὺς κληρικούς, οὕτε τὸν δεύτερον τοιοῦτον εἰς τοὺς λαϊκούς. Δὲν παρέχει διαζύγιον εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν. "Εχει τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας νηστείας ἐπιτρέπει τὴν κατάλυσιν τοῦ ἰχθύος καὶ τοῦ γάλακτος, τῶν ὡῶν καὶ τοῦ τυροῦ κ.τ.τ.

Αὗταὶ εἶναι αἱ σπουδαιότεραι διαφοραὶ αἱ χωρίζουσαι τὰς δύο Ἑκκλησίας.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΩΝ

Α') ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

‘Η θρησκευτική μεταρρύθμισις, ή δποία ἔφερε τὴν ἔδρυσιν τῆς τρίτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων, ἔλαθεν ἀρχὴν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔξηπλώθη καθ' ἄπασαν τὴν Εύρωπην.

‘Η Παπικὴ Ἐκκλησία κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς διαφθορᾶς. ‘Ο καρδινάλιος Ἰουλιανὸς ἔγραφε πρὸς τὸν Πάπαν Εὐγένιον Δ', δτι αἱ ἀταξίαι τοῦ κλήρου εἶναι τόσαι καὶ τόσον διεγείρουν τὸ μῆσος τοῦ λαοῦ, ὃστε εἶναι φόβος μὴ ἐγερθῆ στάσις, ὁμοίᾳ τῶν Χουσιτῶν. ‘Ο κόσμος ἔπειτα τῆς Εύρωπης διὰ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν Γραμμάτων εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀναπτύσσεται, τὸδὲ θρησκευτικὸν συναίσθημα νὰ γίνεται λεπτότερον καὶ πνευματικότερον· ἥτοι οἱ ἀνθρωποι τῆς Δύσεως ἀναπτυχθέντες ἥρχισαν νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τῆς ἔξωτερικεύσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος διὰ τὸ περισσότερον πνευματικῶν.

‘Η Μεταρρύθμισις ἥρχισεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν κυρίως, ἀπὸ τὴν χώραν δηλαδὴ ἐκείνην, ἡ δποία ὑπήγετο ἀμέσως εἰς τὸν Πάπαν καὶ ἐπομένως ἀμιεσῶς οἱ ἀνθρωποι ἀντελαμβάνοντο τὴν διαφθορὰν τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.

Αὕτα εἶναι τὰ βαθύτερα αἴτια τῆς Μεταρρυθμίσεως.
X. Ἐγισλεῖδου Ἰστορία Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ἔκδοσις 1'. 1938 8

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΛΘΜΙΣΕΩΣ.—Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ

‘Αρχομένου τοῦ ΙΣΤ’ αἰώνος δ Πάπας Λέων δ Ι’ ἔχων ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ ἀποπερατώσῃ δῆθεν τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Πέτρου εἰς τὴν Ρώμην ἐπέτρεψεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον Μαγνεντίας ἐν Γερμανίᾳ νὰ ἐκδώσῃ· καὶ πωλήσῃ συγχώροις αρτιαῖς ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μοιρασθῶσι τὰ κέρδη. Τότε ὁ μοναχὸς Ἰωάννης Τέτζελος περιῆλθε τὴν Γερμανίαν πωλῶν τὰς ἀφέσεις τῶν ἀμαρτίας καὶ τὰς ἴδικάς του καὶ τῶν πεθαμένων του. «Μόλις ἀκουσθῆ ὁ ἥχος τοῦ χρήματος, ἔλεγεν, ἡ ψυχὴ ἐκπηδᾶ ἐκ τοῦ καθαρτηρίου».

Εἰς τὴν Βιττεμβέργην, ὅπου ἦλθεν ὁ Τέτζελος, ἔζη ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος, μοναχὸς τοῦ τάγματος τοῦ Αὔγουστίνου καὶ καθηγητής τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Βιττεμβέργης. Οὗτος ὅταν ἤκουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Τετζέλου, κατελήφθη ὑπὸ ἀγανακτήσεως καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τῶν ἀνακτόρων ἀνήρτησε τὴν 31 Ὁκτωβρίου 1517, ὅπως συνήθιζον τότε, 95 θέσεις εἰς ἡτοὶ προτάσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἀφέσεων, προκαλῶν τὸν Τέτζελον εἰς δημοσίαν συζήτησιν. Ο Τέτζελος ἐδημοσίευσεν 106 ἀντιθέσεις τοῦ γεγονός διεδόθη ἀστραπιαίως προκαλέσαν τὴν ἔξέγερσιν ἄλλων μὲν κατὰ τοῦ Λουθήρου καὶ ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ. Οἱ φοιτηταὶ τῆς Βιττεμβέργης καίουν τὰς ἀντιθέσεις τοῦ Τετζέλου καὶ διαλέγονται μὲ τὸ μέρος των. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας τάσσονται οἱ πλείστοι μὲ τὸν Λούθηρον, ἐν διαφοράς προσπαθοῦν νὰ ὅνται καταργούσουν τὰς ἴδεας αὐτοῦ.

‘Η Ρώμη δὲν ἔδωκε κατ’ ἀργάς σημασίαν εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα. Κατόπιν δύμως καλεῖ τὸν Λούθηρον νὰ μετανοήσῃ ἀπειλούσα αὐτὸν διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ. Ο Λούθηρος δὲν ὑπακούει καὶ ἀφορίζεται, δημοσίᾳ δύμως οὗτος καίει τὸν ἀφορισμὸν δεικνύων οὕτω τὴν περιφρόνησίν του πρὸς τὸν Πάπαν. Οὕτω κηρύσσεται πόλεμος

Ο·Δούθηρος

Λουθήρου καὶ Πάπα τὸ ἔτος 1521. Ὁ Λούθηρος ἐκηρύχθη αἱ ρετικός τὰ συγγράμματά του ὅθεν ἐπρεπε νὰ καοῦν, οἱ ὀπαδοί του ἡσαν ἀφωρισμένοι. Τέλος καθ' δῆλης τῆς Γερμανίας ἐκηρύχθη τότε ἡ ἀπαγόρευσις.

ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

Τὸ αὐτὸν ἔτος ὁ Λούθηρος ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῶν ἡγεμόνων εἰς τὴν πόλιν Βόρμς ἐκλήθη νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν διδασκαλίαν του· αὐτὸς ὅμως ἤρνήθη.

Τὸ 1529 εἰς τὴν πόλιν Σπέιερ συνέρχεται ἔτερον Συνέδριον ἡγεμόνων, τὸ ὄποιον ἀπηγόρευσε τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Λουθήρου. Τότε οἱ ὀπαδοί τοῦ Λουθήρου διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ ἀπὸ τότε ἐκλήθησαν Διαμαρτυρία μενονταί (Προτεστάνται). Αὕτοι δὲ μεταξύ των ἐλέγοντο Εὐαγγελικοί.

Τὸ ἔτος 1530 συνήλθεν εἰς τὴν Αὐγούσταν ἔτερον Συνέδριον, τὸ ὄποιον ἐκήρυξε τὴν μεταξὺ τῶν διαμαχομένων εἰρήνην. Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο οἱ Προτεστάνται ἀνέπτυξαν τὴν διδασκαλίαν των, ἥτις ἀπὸ τότε λέγεται Ὁ μολογία τῆς Αὐγούστης. Ἐξηκολούθησαν ὅμως αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες καὶ τὸ 1555 εἰς τὴν Αὐγούσταν καὶ πάλιν συνήφθη ἡ θρησκευτικὴ εἰρήνη τῆς Αὐγούστης, ἥ ὄποια ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς διαμάχας. Διὰ αὐτῆς ἐκηρύχθη ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκείας, πᾶς δὲ πολίτης εἶναι ἐλεύθερος νὰ πρεσβεύῃ οἰανδήποτε θρησκείαν θέλει.

Μετά τινα ἔτη ὅμως καὶ πάλιν ἐπανελήφθησαν αἱ ἔριδες μετὰ σκληρότητος καὶ συνεχίσθησαν μέχρι τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ΙΗ' αἰώνος.

Ὁ Λούθηρος ἀπέθανεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Ἐισλέμπεν τὴν 18 Φεβρουαρίου 1546.

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ α') Η Μεταρρύθμισις εἰς τὴν Ἐλβετίαν.

Ταῦτοχρόνως σχεδὸν τὴν Μεταρρύθμισιν ἐκήρυξεν εἰς τὴν Ἐλβετίαν Ἐλβετὸς ιερεὺς Ζεΐγλιος λαθῶν ἀφορμὴν ἐκ τῆς πωλήσεως συγχωροχαρτίων ὑπὸ τοῦ

μοναχοῦ Σαμψών. Ἡ Ζυράχι: εἰς τὴν ὅποιαν ἔζη, ἥτο πόλις ἐλευθέρα, τὸ δε Σιγιλιόνιον αὐτῆς ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν Μεταρρυθμίσιν. Ἡ διδασκαλία του ἥτο παραπλησία μὲ τὴντοῦ Λουθηρου. Σιεδόθη δὲ εἰς τὴν Θόρειον καὶ δυτικήν Ἐλβετίαν καὶ εἰς τὴν νότιον Γερμανίαν, ἐν ᾧ ἡ ὁρεινή Ἐλβετία ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν Ιάπαν. Ὁ Ζεΐγγλιος ἀπέθανεν εἰς μίαν σύγκρουσιν τῶν δπαδῶν του μετάτων Παπικῶν τὸ 1531. Ἰδού ἔργον του συνεχίζει ὁ ἐκ Γαλλίας Ἡ ω ἀννης Καλβίνος

6') Ἡ Μεταρρύθμισις εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἡ Γαλλία τότε εύρισκετο εἰς σχετικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ὁ λαὸς δὲν ἐπεθύμει τὰς μεταρρυθμίσεις. Αὐτὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς Φραγκίσκος Α' εἶχε διώξει αὐστηρῶς τοὺς Λουθηρανοὺς ἐν Γαλλίᾳ.

Τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Γαλλίᾳ ἀρχηγὸς ἀνεύρειχθη ὁ Καλβίνος, ὁ δποῖος κατεδιώχθη καὶ ἥλθεν εἰς τὴν Ἐλβετίαν. Ἐνταῦθα συνέχισε τὸ ἔργον τοῦ Ζεΐγγλιου ἐπιτυχῶς ὥστε ἡ ἐν Ἐλβετίᾳ Μεταρρύθμισις ὀνομάσθη Καλβίνιος μός. Καὶ τούτου δὲ αἱ ιδέαι δὲν

Ο Καλβίνος

διαφέρουν πολὺ ἀπὸ τοῦ Λούθηρου καὶ τοῦ Ζεΐγγλιου.

γ') Ἡ Μεταρρύθμισις εἰς τὴν Βρεττανίαν.

Ἐνταῦθα ἀπὸ πολλοῦ εἶχε διαδοθῆ ὁ Λουθηρανισμὸς καὶ ὁ Καλβινισμός. Ρυθμιστὴς δὲ ἐδῶ τῆς Μεταρρυθμίσεως εἶναι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κανταθριγίας. Θωμᾶς ἀς

Κρέμερ. Οὗτος ἐκανόνισε τὰ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Καλείνου, διατηρήσας τὴν Ἱεραρχίαν καὶ πολλοὺς τύπους τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν διδασκαλίαν ταύτην περιέλαβεν εἰς τὸ Εὐχολόγιον τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. "Ἄλλοι δὲ ὅμως ἐξήτησαν αὐτηροτέραν μεταρρύθμισιν, οἵ δινομασθέντες πρεσβυτεροί, διότι ἥθελον ἡ διοίκησί τῆς Ἐκκλησίας νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων.

δ') Ἡ Μεταρρύθμισις εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Συγχρόνως σχεδὸν ἡ Μεταρρύθμισις ἐκηρύχθη εἰς τὴν Σουηδίαν, Δανίαν καὶ Νορβηγίαν, εἰς τὰς Κάτω Χώρας, εἰς τὴν Πολωνίαν, τὴν Βοημίαν, τὴν Ούγγαρίαν κλπ. Ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἢν προσεπάθησε νὰ ρίψῃ τὰς ρίζας της αὔτη, ἀλλ' ἐδῶ ἀπέτυχεν. Ἐκ τῆς Εὐρώπης δὲ μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Νέον Κόσμον, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Πολυνησίαν, διὰ τῶν ἐνεργειῶν Προτεσταντῶν Ἱεραποστόλων καὶ μεταναστῶν καὶ οὕτως ὁ Προτεσταντισμὸς σήμερον ἀριθμεῖ περὶ τὰ 180 ἑκατομμύρια ὀπαδούς.

Η ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΠΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Αἱ ἐπιθέσεις τῶν μεταρρυθμιστῶν κατὰ τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ἐπροκάλεσαν ἀντιδράσεις καὶ οἵ Παπικοὶ μετὰ φανατισμοῦ ἐπολέμησαν τὴν νέαν αἵρεσιν, ὅπως ἀπεκάλεσαν τὴν Μεταρρύθμισιν. Οὐχ ἦτον δὲ ὅμως αὕτη ἔκαμε τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ φρονιματισθῇ.

Τὴν ἐκ τῆς Μεταρρυθμίσεως δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ἀντιμετώπισαν οἵ Παπικοὶ οὕτως.

α') Διὰ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου. Ἡ Σύνοδος αὕτη συνῆλθε κατὰ περιόδους ἀπὸ τοῦ 1545 μέχρι τοῦ 1563. Αὕτη ἐκήρυξε τὸν Πάπαν ἀνώτερον καὶ αὐτῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

β') Διὰ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουΐτων. Τοῦτο ἰδρύθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου Λαζαρία,

δστις είναι καὶ ὁ πρῶτος αὐτοῦ ἀρχηγός. Καὶ

γ') Διὰ τῆς Ἰερᾶς Ἐξετάσεως. Τοῦτο ἦτο
ἀνώτατον δικαστήριον ἐκ καρδιναλίων ἀποτελούμενον
καὶ δικάζον τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα ἴδιως τῶν αἵρεσε-
ων. Οἱ καταδικαζόμενοι ἐκαίοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ ἡ
ἀπάνθρωπος αὕτη πρᾶξις ἐθεωρεῖτο ὡς λατρεία θεάρε-
στος δνομαζομένη ἔργον πίστεως.

Ἡ Παπικὴ φιλαρχία ἔφθασε τότε εἰς τὸ κατακόρυφον,
φοβερὰ δὲ ἐγκλήματα ἐν δνόματι τῆς Πίστεως τοῦ Χρι-
στοῦ ἐτελέσθησαν. Εἰς τὴν Γαλλίαν οἱ μεταρρυθμισταί,
Οὗτοι ἀποκαλούμενοι, κατεδιώχθησαν ἀπηνῶς.
Τὸ 1572 κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου ἐσφά-
γησαν περὶ τὰς 100 χιλιάδας, ὡς λέγεται. Ἔτεραι δὲ 70
χιλιάδες ἐξεπατρίσθησαν κατὰ τὸ 1700.

“Ἐνεκα δῆμως τῆς διαφθορᾶς ταύτης τῆς Παπικῆς Ἐκ-
κλησίας δυσηρεστήθησαν καὶ πολλοὶ πιστοὶ αὐτῆς ὀπα-
δοί. “Οταν δὲ· κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἦν ἐν Βατικανῷ Σύνο-
δος ἐκήρυξε τὸν Πάπαν ἀλάθητον, τότε πολλοὶ ἐκ
τῶν Καθολικῶν ἐξηγέρθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς λεγο-
μένους Παλαιοκαθολικούς, δνομασθέντας οὕ-
τως ἐπειδὴ ἐζήτησαν οὗτοι νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Παπικὴ Ἐκ-
κλησία εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπλότητα καὶ ἀγνότητα.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΩΝ — ΔΙΑΜΑΡ- ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΣΤΑΝΤΩΝ — ΔΙΑΜΑΡ- ΤΥΡΟΜΕΝΩΝ

Πάντες οἱ Προτεστάνται ἔχουν τὴν αὐτὴν σχεδὸν διδα-
σκαλίαν ὡς πρὸς τὰς πηγὰς τῆς Χρ. Θρησκείας. Τὴν δι-
δασκαλίαν των αὐτὴν ἔξέθηκε κυρίως ὁ Λούθηρος εἰς τὴν
λεγομένην ‘Ο μολογίαν τῆς Αὐγούστης. Δέχον-
ται ὡς μόνην πηγὴν τὴν ‘Αγίαν Γραφὴν καὶ ἀπορρί-
πτουν τὴν ‘Ιερᾶν Παράδοσιν, διότι ἐπ’ αὐτῆς ἡ
Παπικὴ Ἐκκλησία ἐστήριξεν δλας της τὰς αὐθαιρεσίας.
Τούτου ἔνεκα ἐξετράπησαν εἰς πολλὰς αἱρέσεις με-
ταξύ των. Διότι γνώμων τῆς ‘Αγίας Γραφῆς εἶνε ἡ ‘Ιερᾶ

Παράδοσις, ὅχι θέσαια ή αὐθαίρετος Παράδοσις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ή καταγεγραμμένη εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας. Διδάσκουν κατόπιν ὅτι ἡ ρίζα τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς Πίστεως εἰς τὸν Χριστόν, παρὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὅτι ή Πίστις χωρὶς τῷ νῷ ρίζην ἔργων νεκρὰ ἐστι. Κατήργησαν τὴν Ἱερωσάνην ὡς μυστήριον καὶ τέλος ἀπεγύμνωσαν τὴν λατρείαν καὶ τοὺς ναοὺς ἀπὸ παντὸς ἀντικειμένου τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα παρακινοῦντος εἰς προσευχήν. Διδάσκουν δέ, καὶ πολὺ ὀρθῶς, ὅτι ή Γραφὴ καὶ ή λατρεία πρέπει νὰ λέγωνται εἰς τὴν μητρικὴν ἑκάστου λαοῦ γλῶσσαν.

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΩΝ

Οἱ προτεστάνται ἢ Διαμαρτυρόμενοι χωρίζονται σήμερον μεταξύ των εἰς ὑπὲρ τὰς πεντήκοντα αἵρεσεις καὶ σχίσματα.

Οἱ Λούθηροι πιστεύουν ὅτι ὁ Χριστὸς ὡς Θεὸς εὑρίσκεται πανταχοῦ παρὼν καὶ ὅτι οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν Μετάληψιν μεταλαμβάνουν αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ιερὸν ἄρτον καὶ οἶνον. Ὁνομάζονται καὶ Εὐαγγελισταί, διότι παραδέχονται ὡς πηγὴν τῆς Χριστιανικῆς μόνον τὸ Εὐαγγέλιον καὶ διότι νομίζουν ὅτι ζοῦν τὴν ζωὴν τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἱ Καλβινισταί δέχονται τὸν ἀπόλυτον προορισμόν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς ὅλως αὐθαιρέτως προορίζει τοὺς ἀνθρώπους ἄλλους μὲν εἰς σωτηρίαν, ἄλλους δὲ εἰς ἀπώλειαν, ἀσχέτως πρὸς τὴν ἡθικὴν ἑκάστου ἀξίαν.

Οἱ Αγγλικανοί διετήρησαν τὸν βαθμὸν τοῦ Ἐπισκόπου.

Οἱ Πρεσβυτεριανοί ἔχουν μόνον πρεσβυτέρους, ἀπορρίπτοντες τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου.

Οἱ Βαπτισταί ἀπορρίπτουν τὸν Νηπιοθαπτισμόν.

Οἱ Κούάκεροι ἥτοι τρέμοντες πιστεύουν, ὅτι ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ διδαχθοῦν ὑπὸ ἀνθρώπων.

Οι Μορμώνοι καὶ οἱ Ἰρβιγγιάνοι ἐπιτρέπουν τὴν πολυγαμίαν καὶ περιμένουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου.

Καὶ τέλος οἱ Σπουδασταὶ τῷ Γραφῷ νέχουν ἀναθιώσει εἰς τὸ Θρησκευτικόν των σύστημα ὅλας τὰς κακοδιξίας, αἵρεσεις καὶ σχίσματα τῆς Ἑκκλησίας καὶ πιστεύοντες ὅτι πρὸ τῆς Δευτέρας Παρουσίας θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς διὰ νὰ θασιλεύῃ χίλια ἡ, δίδων οὕτω καιρὸν εἰς τοὺς πάντας νὰ μετανοήσουν, (σύγχρονοι Χιλιασταί).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

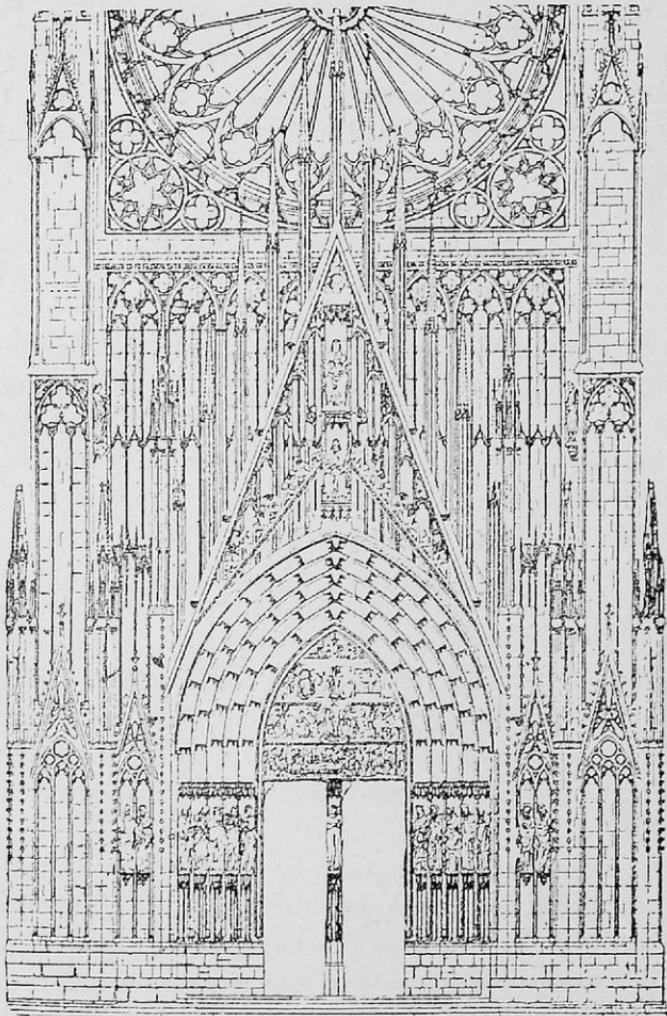
Ἡ Ἑκκλησιαστικὴ φιλολογία τῶν Προτεσταντῶν εἶναι πλουσία. Μεταξὺ τῶν Θεολόγων των, οἱ ὅποιοι κατατάστονται εἰς διαφόρους σχολάς, π. χ. ὀρθολογιστάς, συντηρητικούς κλπ., τὴν μεγαλυτέραν θέσιν κατέχουν οἱ ἔξῆς: ὁ συνεργὸς τοῦ Λουθήρου Μελάγχθων, ὁ πολὺς Σλαϊερμάχερ, ὁ Στράους, ὁ Μπάουρ, Ἐρ. Ρενάν καὶ ἄλλοι.

Γ') ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ—ΛΑΤΡΕΙΑ—ΗΘΗ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Οἱ Προτεστάνται κατήργησαν τὸ Παπικὸν Ἑκκλησιαστικὸν Δίκαιον καθὼς καὶ τὸ Κανονικὸν καὶ Ἑκκλησιαστικὸν τοιοῦτον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας καὶ ἐμόρφωσαν ἴδιον σύστημα πολιτεύματος τῆς Προτεσταντικῆς Ἑκκλησίας, τὸ ὀνομασθὲν Προτεσταντικὸν Ἑκκλησιαστικὸν Δίκαιον. Κατὰ τοῦτο ἡ Ἑκκλησία εἶναι κρατικὸς ὀργανισμός. Ἱερωσύνη καὶ Ἱεραρχία, διοικοῦσα τὴν Ἑκκλησίαν, δὲν ὑπάρχουν. Τὴν Ἑκκλησίαν διοικεῖ ὁ κοσμικὸς ἄρχων· οἱ κληρικοί των, πάστορες ὀνομαζόμενοι, δηλαδὴ ποιμένες εἶναι ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως χωρὶς χειροτονίαν. Εἰς τοῦτο διαφέρει μόνον ἡ Ἀγγλικὴ Ἐπισκοπικὴ Ἑκκλησία, ἡ ὅποια ἔχει ἴδιαν διοίκησιν, τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κανταβριγίας.

Τὸ Προτεσταντικὸν Δίκαιον εἶναι διάφορον εἰς τὰ διάφορα προτεσταντικὰ κράτη. Παντοῦ ὅμως ἡ Ἑκκλησία εναι ἔξηρτημένη καὶ ὑποτεταγμένη εἰς τὴν Πολιτείαν.

Ναὸς Γοτθικοῦ ρυθμοῦ.

(ἡ εἰσόδος τοῦ Ναοῦ τοῦ Στρατούργου. — Ὁ γαδὸς οὗτος εἶγαι κατεσκευασμένος μὲ λεπτοτάτην τέχνην, ἡ διακόσμησις δὲ αὐτοῦ εἶγαι πολυτελεστάτη).

Η ΛΑΤΡΕΙΑ

Πάντες οἱ Προτεστάνται ἀπέριρψαν τὴν πομπώδη λατρείαν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐπανέφερον τὴν ἀπλότητα τῆς λατρείας τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὅπως αὕτη περιγράφεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἀπλοποίησαν τὴν λειτουργίαν καὶ περιώρισαν τὰς τελετὰς καὶ τὰς ἔορτάς. Οἱ περισσότεροι ὡς μὲν στήριξ δέχονται μόνον τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Θείαν Εὔχαριστίαν. Κατήργησαν τὴν προσκύνησιν τῶν Ἅγιων καὶ τῶν Ἱερῶν Λειψάνων καὶ τῶν Εἰκόνων, καθὼς καὶ τὴν πομπώδη ὁργανικὴν μουσικὴν καὶ ύμνωδίαν.

Καθιέρωθη δὲ παντοῦ ἡ Κυριακὴ ἀργία. Κατ' αὐτὴν ὁ ἐκκλησιασμὸς γίνεται ὅχι εἰς μεγαλοπρεπεῖς ναούς, ἀλλὰ εἰς εὐκτήριους οἴκους. Τὴν κυριωτέραν δὲ θέσιν τῆς Λειτουργίας κατέλαβε τὸ κήρυγμα καὶ ἡ μετάληψις τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

ΤΑ ΗΘΗ

.Η Μεταρρύθμισις δὲν εἶχε μόνον σκοπὸν τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Πίστεως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπλότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀγνότητα τῶν ἡθῶν. Πράγματι δὲ διὰ τῶν σχολείων καὶ τοῦ κηρύγματος κατωρθώθη νὰ ἀποκαθαρθῶσιν αἱ ἡθικαὶ ἰδέαι καὶ νὰ ἐκλείψουν ἐκ τῆς Προτεσταντικῆς Κοινωνίας αἱ κακίαι καὶ ἡ ἀμαρτία. Ή ἀρετὴ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐθριάμβευσε καὶ ἡ φιλανθρωπία εἰς πολλὰ μέρη ἐξετέλεσε τὸ χρέος της. Οἱ διαρκεῖς δμως πόλεμοι καὶ ἄλλα περιστατικὰ καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐμφωλεύουσα ἀμαρτία ἔκαμαν καὶ πάλιν τὸν ἀνθρωπὸν νὰ ἐκκλίνῃ εἰς ἔργα κακίας καὶ ἀμαρτίας.

Δ') ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

‘Ο Πατριάρχης Ἰωάσαφ ἡθέλησε κατὰ τὸν ΙΣΤ’ αἰῶνα νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Προτεσταντῶν, καὶ ἥλθεν εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Μελάγχθονος. Οὗτος ἔστειλεν εἰς τὸν Πατριάρχην τότε τὴν ‘Ο μολογίαν τῆς Αὐγούστης, ὅπου περιλαμβάνονται αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Διαμαρτυρομένων.

Κατόπιν δὲ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης Ἀνδρέου καὶ δὲ τοιοῦτος Κρούσιος ἔγραψαν πρὸς τὸν Πατριάρχην ‘Ιερεμίαν Β’ ζητοῦντες σχέσεις καὶ διεξήχθη τότε μακρὰ ἀλληλογραφία, ἡ δποία δῆμως εἰς οὐδὲν κατέληξεν.

Τέλος οἱ Προτεστάνται ἥλθον εἰς συνεννοήσεις καὶ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Κ) πόλεως Κυρίλλου Λουκάρεως καὶ μετὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου Πηγᾶ, ζητοῦντες τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Παπισμοῦ. Πᾶσαι δῆμως αἱ γενόμεναι συνεννοήσεις καὶ ἀπόπειραι δὲν κατέληξαν εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα.

Ε’) ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΤΩΝ

Τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν — Ἀνατολικῆς καὶ Προτεσταντικῆς — διαφορὰς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορίσῃ της, διότι καθημερινῶς προσάλλονται νέαι διδασκαλίαι καὶ νέαι αἵρεσεις μεταξὺ αὐτῶν—ἰδίως εἰς τὴν Ἀμερικήν.— Πλὴν αἱ ὑφιστάμεναι τοιαῦται εἶναι αἱ ἔξῆς:

α') Διαφοραὶ εἰς τὴν διοίκησιν.
 Δὲν δέχονται τὴν Ἱεραρχίαν ὡς διοικητικὸν ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως δέχεται ἡ Ἀνατολικὴ καὶ Παπικὴ Ἐκκλησία τὴν δὲ Ἐκκλησίαν ἔχουν ὑπάγαγει ὑπὸ τὴν Πολιτείαν ὡς κρατικὸν ὄργανον.

β') Διαφοραὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν.
 Δέχονται τὸν ἀπόλυτον προορισμὸν ἴδιως οἱ Καλθινισταί. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δέχεται τὸν σχετὸν προορισμόν, ὅτι δηλαδή, ἐπειδὴ ὁ ἀνθρωπος μέλλει νὰ πράξῃ οὕτως ἢ οὕτως, ὁ Θεὸς ὡς παντογνώστης προβλέπει καὶ προορίζει.

Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου κατ' αὐτοὺς ἔξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς Πίστεως εἰς τὸν Χριστόν. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δέχεται ὅτι αὕτη εἶναι ἔργον καὶ τῆς Πίστεως καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων.

Οἱ Προτεστάνται δὲν δέχονται τὰ ἔπτὰ μυστήρια, ἀλλὰ μόνον τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Θείαν Εύχαριστίαν. Τινὲς δὲν δέχονται πιστεύουν, ὅτι πράγματι ὑπὸ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον μεταλαμβάνομεν αὐτὸ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου.

Κατόπιν δὲν δέχονται, ὅτι πηγαὶ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι ἡ Ἄγια Γραφὴ καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ἀλλὰ μόνον ἡ Ἅγια Γραφὴ καὶ ἀπορρίπτουν τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν κλπ. Καὶ

γ') Διαφοραὶ εἰς τὴν λατρείαν. Οἱ Προτεστάνται ἀπέρριψαν τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν Ἅγιων, τῶν Λειψάνων καὶ τῶν Εἰκόνων.

Οὕτως ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἵσταται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς καὶ Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπερέχει κατὰ τὴν διδασκαλίαν, τὴν διοίκησιν, τὴν λατρείαν καὶ τὰ ἥθη ἀμφοτέρων. Ἡ Δυτικὴ καὶ ἡ Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία ἔφθειραν καὶ ἡλλοίωσαν τὸ ἔργον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, καὶ πολὺ δικαίως, ὠνομάσθη Ὁρθόδοξος.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Α') Η ΕΝΩΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

“Ενεκα τοῦ Ὁρθοδόξου πνεύματος, τὸ δποῖον διέπει τὴν Ἀνατολικὴν Ἑκκλησίαν, πολλοὶ καὶ Καθολικοὶ καὶ Προτεστάνται ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑκκλησιῶν των μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. Πρῶτοι ἐκ τῶν Προτεσταντῶν οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ιρλανδοί ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν αὐτὴν κατὰ τὸ ἔτος 1866 τινὲς δὲ καὶ προσῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδοξίας. Αἱ ὑφιστάμεναι μεταξὺ τῶν Ἑκκλησιῶν διαφοραὶ κατέστησαν τότε τὴν ἔνωσιν ἀδύνατον. Ἐκ δὲ τῶν Καθολικῶν πρῶτοι ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν οἱ Παλαιοί καὶ θολικοί κατὰ τὸ ἔτος 1870, δτε ἀπεχωρίσθησαν ἐκ τῆς Παπικῆς Ἑκκλησίας. Οὗτοι εἶναι περίπου 500 χιλιάδες κατοικοῦντες καθ' ὅλην τὴν Εύρωπην καὶ Ἀμερικήν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν, περὶ τοὺς 100 ἐν Γαλλίᾳ, ἔγιναν τότε Ὁρθόδοξοι.

Ἐσχάτως ἐξ ἀφορμῆς τῆς 1600ῆς ἐπετηρίδος τῆς συγκλήσεως τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡκούσθησαν καὶ πάλιν εὐχαὶ ἔνώσεως τῶν Ἑκκλησιῶν καὶ μάλιστα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς. Εἰς τὰς εὐχάς ταύτας τῶν Παπικῶν ἐδόθη ἐπίσημος ἀπάντησις ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινούπολεως καὶ τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ δύο αὗται Ἑκκλησίαι συμφωνοῦν διὰ τὴν διδασκαλίαν νὰ παραμείνῃ αὕτη ὡς ἔχει εἰς ἐκάστην, διαφωνοῦν δῆμως ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν, ἥτοι τὴν ἀξίωσιν τοῦ Πάπα νὰ κυθερωνᾶ αὐτὸς τὴν Ἑκκλησίαν ὅλην. Η Ἀνατ. Ἑκκλησία ἐδήλωσεν, δτι ἀναγνωρίζει τὸ πρωτεῖον

τοῦ πάπα, ἀναγνωρίζει δηλαδὴ αὐτὸν πρῶτον μεταξὺ ἐπισκόπων. "Αν λοιπὸν δὲ νῦν Πάπας ἀπορρίψῃ διὰ μεταγενεστέρως οἱ Πάπαι προσέλαθον ὡς νέον καὶ ξένον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑκκλησίας, θὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὡς πρωτόθρονον εἰράρχην περιθελημένον τὸ θικὸν καὶ πνευματικὸν αὐτοῦ πρωτεῖον.

Τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἑνώσεως τῶν Ἑκκλησιῶν θὰ ἔξετάσῃ ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ εἰς "Αγιον" Όρος Πατριθόδοξος Σύνοδος.

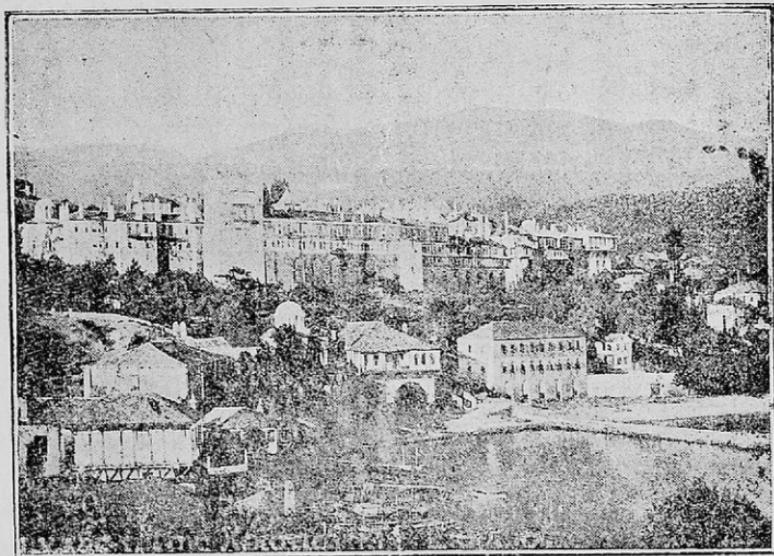
Β' ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΑΣ

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ἑκκλησίαι ἵδιως τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ἀπό πολλοῦ λόγῳ τῶν φυλετικῶν καὶ ἔθνικιστικῶν unctiones ἵδιως ἐπὶ τῆς Μακεδονίας καὶ λόγῳ τῆς δημιουργίας τοῦ αὐτοκεφάλου αὐτῶν ἔγιναν σὺν τῷ χρόνῳ ξέναι πρὸς ἄλλήλας. Δὲν ἐλησμόνησαν ὅμως τὴν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Κων) πόλεως ἄλλοτε σχέσιν των, διὸ ὅταν παρῆλθεν ὁ ἐκ τοῦ Παγκοσμίου πολέμου σάλος, ἐσπευσαν νὰ συνάψουν καὶ πάλιν φιλικάς σχέσεις μεταξύ των καὶ νὰ ἔλθουν εἰς συνεννόησιν.

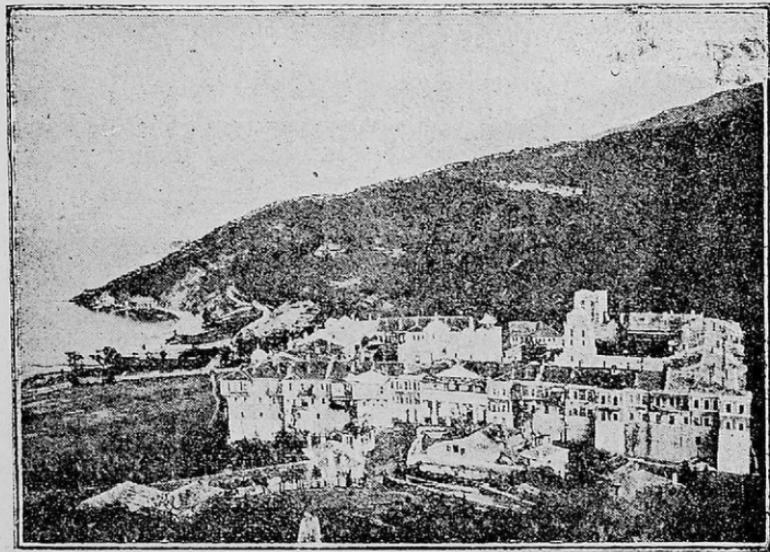
Τὸ ἔτος 1922 συνεκλήθη ἐν Κων) πόλει τὸ Πατριθόδοξον Συνέδριον (πόλεως. Ἀσχέτως δὲ πρὸς τὰ πρακτικά του ἀποτελέσματα ἐπῆλθε τότε ἡ πρώτη ἐπαφὴ δλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἑκκλησιῶν. Ἀπεφασίσθη τότε νὰ συνέλθῃ ἄλλο τοιοῦτον Συνέδριον, διὰ νὰ θέσῃ τὰς βάσεις μιᾶς Διορθοδόξου Συνόδου, ήτις νὰ συζητήσῃ δλα τὰ ἀπασχολοῦντα σήμερον τὴν Ὁρθόδοξον Ἑκκλησίαν ζητήματα.

Ἡ Διορθοδόξος αὕτη πρόσφετης συνήλθε τὸν Ιούνιον τοῦ ἔτους 1930 εἰς τὸ "Αγιον" Όρος, καὶ κατήρτισε τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς μελλούσης

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Η Μογή Βατοπεδίου.

Η Ιθήρων.

X. Ἐγισλείδου Ἰστορία Χριστιαν. Ἐκκλησίας—ξέδοσις Τ'. 1938 9

νὰ συνέλθῃ Πρόσυνόδος, ἥτις καὶ ὀρίσθη μὲν διὰ τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ ἔτους 1932 εἰς "Αγιον" Όρος, ἀλλ' ἀνεβλήθη.

Μεταξὺ τῶν θεμάτων, τὰ δποῖα θὰ συζητηθοῦν εἶναι καὶ τὸ τῆς συνάψεως στενοτέρων σχέσεων μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸ τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς μίαν—Ανατολική, Δυτική, Προτεσταντική—καὶ τὸ τῆς δημιουργίας ὁρθοδόξου πολιτισμοῦ.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὅλης κινήσεως ταύτης εύρισκεται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κων) πόλεως καὶ ἐμψυχωτὴς αὐτῆς εἶναι ὁ νῦν Πατριάρχης αὐτοῦ Βενιαμίν, κληρικὸς εὐγείας μαθησεως, διακατεχόμενος ἀπὸ τὸν πόθον νὰ ἴδῃ συνησπισμένας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, προκοπτούσας εἰς τὴν κίνησιν τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ εύοδουμένας εἰς τὴν προσάθειαν τῶν Ἱεραποστολῶν πρὸς ἐκχριστιανισμὸν τῆς Οἰκουμένης ὀλοκλήρου. Διότι ἐκ τῶν δύο περίπου δισεκατομμαρίων κατοίκων τῆς Γῆς, μόνον τὰ 600 ἑκατομμύρια δυστυχῶς εἶναι σήμερον Χριστιανοί. Μέλουν δὲ καὶ οἱ ὑπόλοιποι νὰ προσέλθουν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὅπότε θὰ γίνη μία ποιμήνα ποιμένα, τὸν Χριστόν. Τῆς ποίμνης ταύτης, ἥτις εἶναι ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, «καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν».

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΟΡΩΝ, ΟΝΟΜΑΤΩΝ κτλ.

A

- Αβελάρδος 103
- Αγάπη 74
- Αγγλικανοί 117- 123
- “Αγιοι 25, 105, 120
- “Αγιον ”Ορος 93. 124
- Αδελφοί οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ 9
- Αδελφότης 18
- Αθανάσιος μεγάς 59
- Αθηναγόρας 56
- Αθῆναι 15
- Αἴρεσις 39. 117
- Ακινάτης Θ. 103
- Αλάνθαστον Πάπα 107. 116
- Αλβανικὴ ἐκκλησία 87
- Αλεξανδρείας Πατριαρχ. 84
- Αμβρόσιος 62
- Αναγένν. Γραμμάτ. 103. 110
- Ανανίας χριστιανὸς ἐν Ἀντιοχείᾳ 14
- Ανδρέας Ἀπόστολος 16
- Ανδροῦντος Χρ. 90
- Ανθοῦνα 62
- Αντίδρασις κατὰ τῶν χριστιανῶν 21
- Αντώνιος Μέγας 76
- Ανσελμος 103
- Αντιοχείας Πατριαρχεῖον 84
- Απαγόρευσις 76 - 113
- Απολογητὴ 56
- Αποστολικοὶ Πατέρες 54
- “Αραθες 34

•Αρειανισμὸς 42

- ”Αρειος 42
- Αριστείδης 56
- Αρχιερεὺς Μέγας 29
- ”Ασπιλος σύλληψις Θεοτόκου 109
- Αύγούστης εἰρήνη 113
- Αύγουστίνος 63
- Αὔστριας ὀρθόδοξοι 85
- Αφέσεις 106. 111
- Αφορισμὸς 76. 109. 111
- Αχρίδος θρόνος 86

B

- Βαπτισταὶ 117
- Βαρθολομαῖος ἀπόστολος 16
- Βαρθολομαίου ἄγιου νὺξ 116
- Βαρνάθας συνεργὸς τοῦ Παύλου 14. 21 54
- Βασιλείδης γνωστικὸς 40
- Βασίλειος Μέγας 33. 59
- Βασιλικαὶ 69
- Βατικανοῦ Κράτος 102
- Βενέδικτος 77
- Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ 102
- Βίος Χριστιανῶν 74
- Βλαδίμηρος 79
- Βλαγίας Ἐκκλησία 86
- Βογόμηλοι 88
- Βόγορις Βουλγάρων 36.
- Βονιφάτιος Η' Πάπας 95
- Βοσσουέτος 103
- Βούλγαρις Εὐγένιος 90

Οἱ Ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ φανερώνουν τὴν σελίδα

Βουλγαρική Ἐκκλησία 86
 Βούλγαροι, ἐκχριστιανισμὸς
 αὐτῶν 38. 78. 87
 Βυζαντινὸς ρυθμὸς 59

Γ

Γαμαλιήλ, Ἰουδαῖος Νομοδιδάσκαλος 12
 Γαλλικὴ Ἐπανάστασις 114
 115
 Γέννησις τοῦ Χριστοῦ 71
 Γιανίτσαροι 81
 Γνωστικαὶ αἵρεσεις 43
 Γοτθικὸς ρυθμὸς 106
 Γρηγόριος Ε' 83
 Γρηγόριος Μέγας 105
 Γρηγόριος Ζ' Πάπας 97
 Γρηγόριος Ναζιανζηνός, Θεολόγος 33. 47.61
 Γυνὴ ὡς Χριστιανὴ

Δ

Δημαλᾶς Ν. 90
 Δαμασκηνὸς Ἰωάννης 52.64
 Δαμασκὸς 14
 Δέλιγγερ 103
 Διάκονοι 10
 Διαμαρτυρόμενοι 101.116.117
 Διαμαρτυρομένων διοίκησις 116
 Διάταγμα Μεδιολάνων 28
 Διαφοραὶ Ἀνατ. Δυτ. Διαμ. 107. 120
 Δίκαιον 34
 ίκαιον Ἐκκλησιαστ. 90
 Δίκαιον Κανον. 90
 Δίκαιον Παπικὸν 100.105
 Δίκαιον προτεστ. 118
 Διοίκησις Ἐκκλησίας 65.103
 Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης 21
 Διονύσιος μικρὸς 72
 Διωγμὸς Χριστιανῶν 24. 75

Δοῦλος 34

Ε

Ἐθνικοὶ οἱ Εἰδωλολάτραι 12
 23
 Ἐθνισμὸς 30.34
 Εἴκον ες 50. 112
 Εἴκονομαχία 50. 53
 Εἰρήνη Ἀθηναία 52
 Εἰρηναῖος 58
 Εἰσόδια Θεοτόκου 71
 Ἐκκλησία 5.6.9.10.95.101.118
 Ἐκκλησίαι κατ' οἶκον 9. 68
 Ἐλεημοσύνη 18. 34
 Ἐλένη ἀγία 30
 Ἐμμέλεια 61
 Ἐλλάδος Ἐκκλησία 83
 Ἐορταὶ 69 105
 Ἐπίσκοποι 65
 Ἐπιτίμια 76
 Ἐπιφανίων ἔορτὴ 71.
 Ἐρμᾶς 54
 Ἐρμείας 58
 Εὐαγγέλιον 12
 Εὐαγγελικοὶ 113. 117
 Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης 90
 Εύτυχῆς αἱρετικὸς 49
 Εύτύχιος Πατριάρχης 50

Ζ

Ζείγγλιος 113
 Ζολώτας Ἐμμ 90

Η

"Ηθη Ἀνατολ. Ἐκκλησίας 92
 "Ηθη Παπικῆς » 106
 "Ηθη Διαμαρτ. » 121
 "Ηθικὴ 35
 "Ηλίου τέκνα 88
 "Ημερολόγιον 70.72.91.106
 "Ησυχασταὶ 88

Θ

- Θεία δύναμις
Θεοδικία 76
Θεοδόσιος Μέγας 33
Θεοδώρα 53
Θεοδώρητος 4
Θεόδωρος Στουδίτης 52
Θεοτόκης Ν. 90
Θεοτόκος 7. 48
Θεσσαλονίκη 15
Θωμᾶς ἀπόστολος 16

Ι

- Ιάκωβος ἀδελφόθεος 23
Ιάκωβος Ζεβεδαίου 16
Ιηρίας Ἐκκλησία 86
Ιγνάτιος Πατριάρχης Κων-
) πόλεως 36
Ιγνάτιος ἀπόστολικός Πα-
τήρ 21.26.56
Ιερά Παράδοσις 116
Ιερά ἔξετασις 100.107.115
Ιερά ἀποδημία 106
Ιεραρχία 74
Ιερεμίας Β' 121
Ιεροσολύμ. Πατριαρχ. 84
Ιερώνυμος 63
Ιερώνυμος πρόδρομος με-
ταρρυθμίσεως 100
Ιερωσύνη 74. 118
Ιησουΐται 100. 108
Ιησοῦς Χριστὸς 48.49.50
Ιννοκέντιος Γ' 97. 99 .
Ιουστιλαῖον ἔτος 106
Ιουλιανὸς Παρασάτης 31
Ιουδαϊσμὸς 35
Ιουδαῖοι 12
Ιουδαῖουσαι αἱρέσεις 42
Ιουστινιανὸς Α' 34
Ιουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ
μάρτυς 26. 56
Ιρθιγγιανοὶ 117

'Ισότης 18

- 'Ιστορία Ἐκκλησίας 5. 18
Ιωάννης Εὐαγγελιστὴς 6.18
Ιωάννης Χρυσόστομος 62

Κ

- Καθαροὶ 103
Καθαρτήριον Πῦρ 106 - 109
Καθολικοὶ 102
Καΐρης Θ. 89
Καισάρια Παλαιστίνης 15
Κακοδοξίαι Προστ. 102
Καλβῖνος Ἰ. 114
Καλβινισταὶ 114. 117
Κανονικὸν δίκαιον 66-90
Κάρολος μέγας 95
Κατακόμβαι 68
Κατηχούμενοι 75
Κήρινθος αἴρετικός 43
Κηρουλάριος Μιχαὴλ 40
Κήρυγμα 10.74
Κίεβον 79
Κλήμης ὁ Ρώμης 21.54
Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς 58
Κοδράτος 56
Κοράνιον 80
Κόρινθος 15
Κουάκεροι 117
Κράμερ, Κρέμερ 114
Κρήτη 15
Κράτος Πάπα 96.102
Κρούσιος Μ. 121
Κυπριανὸς 26. 59
Κύπρος 14
Κυριακὴ 69
Κυριακὴ ὀρθοδοξίας 53
Κυριακός Α. Δ. 90
Κύριλλος Ἀλεξανδρείας 49
Κύριλλος Ἀπ. Σλαύων 38.78
Κωνσταντίνος Μέγας 24.26
Κωνσταντινούπολις 30. 79
Κωνστάντιος Χλωρὸς 26

Λ

- Λασκαράτος Α.89
 Λατρεία Χριστιανική 18.67
 90. 103. 118
 Λειτουργία 72
 Λείψανα Άγιων 105. 120
 Λέων Θ'. Πάπας 40
 Λέων Ι' Πάπας 111
 Λιβάνιος 33
 Λικίνιος 28
 Λούθαρις Ν. 90
 Λούθηρος Μ. 110
 Λούκαρις Κύριλλος 90
 Λουκιανός 23

Μ

- Μαγείας 106
 Μάνη 34
 Μακεδόνιος αίρετικός 47
 Μακράκης Α. 89
 Μακρίνη 59
 Μανιχαῖοι 43
 Μαρία Θεοτόκος 7. 48
 Μαρκίων αίρετικός 43
 Μᾶρκος Αὐρήλιος 23
 Μασσιλών 103
 Ματθαῖος Εὐαγγελιστής 16
 Ματθίας Απόστολος 7
 Μεθόδιος Απόστολος Σλαύ-
 ων 38. 78
 Μελάγχθων 118
 Μελέτιος Πηγᾶς 90. 121
 Μεσολωρᾶς Ι. 90
 Μεταρρύθμισις 51 — 110 καὶ
 ἔξῆς
 Μηναῖα 91
 Μηνιάτης Ἡλ. 90
 Μητροπολῖται 65
 Μιχαὴλ Κηρουλάριος 40
 Μοναχοί 76
 Μοναχικά τάγματα 100

- Μονοθελητα 50
 Μονοφυσῖται 49
 Μοντανισταὶ 43
 Μορμῶνοι 110
 Μόσχα 79
 Μοσχάκης Ἰγ. 90
 Μούσική ἐκκλ. 105
 Μουσολίνι 102
 Μιπρατσιώτης Π. 90.
 Μυστήρια 105.110.120
 Μιωάμεθ 35
 Μιωάμεθ Β' 80
 Μωαμεθανισμὸς 35

Ν

- Ναπολέων Μέγας 101
 Νεομάρτυρες 92
 Νέρων 15. 25
 Νεστοριανοὶ 48
 Νεστόριος 48
 Νηστεία 77. 91
 Νικαίας Σύνοδος 45. 52
 Νικόλαος Α' Πάπας 38
 Νόννα **61**

Ο

- Οἰκογένεια 34.74
 Οἶκος Εὐκτήριος 9. 120
 Οἰκονόμος Κωνστ. 90
 "Ολγα, Βασίλισσα Ρώσων 79
 Όμολογία Αὐγούστης 109.
 121
 Ούγενότοι 116
 Ούεκλεφος 100
 Ούνται "Ελληνες 90. 99
 Ούσῖται 100. 110
 Οδσος 84

Π

- Παιδομάζωμα 81
 Παλαιοὶ καθολικοὶ 108. 123
 Παπαδόπουλος Χρυσόστ. 90

Πάπαι 65. 96. 97. 102.
 Παπίας 21. 56
 Παράδοσις Ἱερὰ 116
 Παρακλητικὴ 91
 Πάσχα 70
 Πατέρες Ἑκκλησίας 54
 Πατριάρχαι 65
 Παυλικανοὶ 88
 Παῦλος Ἀπόστολος 12. 26
 Παῦλος Θηβαΐδος 76
 Πελάγιος 63
 Πεντηκοστὴ 7. 70
 Πεντηκοστάριον 91
 Περιθολὴ 97
 Πέτρος Ἀπόστολος 9.16.25
 Πιπίνος 96
 Πιστοὶ 75
 Πνεῦμα "Ἄγιον" 102
 Πολιτεία 75
 Πολιτισμὸς Χριστιανικὸς 18
 Πολύκαρπος Σμύρνης 23.26
 56
 Πρεσβύτεροι 115
 Πρωτεῖον Πάπα 41. 65.96.99.
 107. 123

P

Ρασκολνῖκοι 87
 Ρενάν Ἐρ. 118
 Ρουμανίας Ἑκκλησία 86
 Ρώμη 15
 Ρώσης Ζ. 90
 Ρωσικὴ Ἑκκλησία 89. 84

Σ

Σαῦλος 12
 Σερβικὴ Ἑκκλησία 85
 Σινᾶ μοναστήριον
 Σλαβοὶ 78
 Σπουδασταὶ Γραφῆς 118
 Σταυρὸς 29.68.71.

Σταυροφορίαι 80, 97
 Στέφανος Πρωτομάρτυς 10
 Σύμβολα Χριστιανικὰ 68
 Συγγραφεῖς Ἐκκλησίας 54
 Σύμβολον Νικαίας 40. 47.48
 Συνοδικὸν σύστημα διοική-
 σεως 66
 Σύνοδος Ἀποστολικὴ 20
 Σύνοδος Πανορθόδοξος 124
 Σύνοδοι Οἰκουμενικαὶ 45. 47
 54. 67. 107
 Σχέσεις Ἑκκλησιῶν 115
 Σχίσμα 36
 Σχολάριος Γεώργιος 80
 Σχολαὶ φιλοσοφικαὶ 34
 Σχολαστικοὶ Θεολόγοι 103
 Σχολὴ Ἀλεξανδρείας 59
 Σχολὴ Ἀντιοχείας 61

Τ

Τάκιτος 23
 Ταράσιος Πατριάρχης 52
 Τατιανὸς 56
 Τάφος Πανάγιος 95
 Τελεταὶ Ἑκκλησίας 72
 Τερτυλλιανὸς 58
 Τέτζελος 111
 Τορκουεμάδας 107
 Τούτω νίκα 26
 Τυπικὸν 91
 Τριδέντου σύνοδος 115
 Τριώδιον 91

Υ

Υμνογράφοι 74
 Υμνολογία 74. 91
 Υπατία φιλόσοφος 33

Φ

Φαρμακίδης Θ. 36
 Φελίτσιτας 26

στ'

Φενελών 103
Φιλανθρωπία 10. 74
Φίλιπποι 15
Φίλιππος Ἀπόστολος 16
Φλωρεντίας Σύνοδος 38.80
Φώτιος Πατριάρχης Κων) πό-
λεως 36. 64.99

X

Χιλιασμὸς 43. 110
Χοῦς ἢ Οὖσος 100

Χριστιανὸς 12
Χριστοτόκος ἢ Θεοτόκος 49
Χρονολογία Χριστιανικὴ 72

Ψ

Ψελλὸς Μ. 90
Ψηφίδων γραφὴ ἢ μωσαϊκὰ
69

Ω

Ωριγένης 58

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Εννοια—Όρισμὸς—Διαίρεσις Ἐκκλησ. Ἰστορίας Σελ. 5

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

·Η Ἐκκλησία τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων
‘Ιστορία τῆς ἡνωμένης μιᾶς τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίας.

Τ μὴ μα π ρ ὁ τ ο ν

·Η δρᾶσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.....

Α ') ·Η Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεώς της μέχρι
τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου

·Ιδρυσις τῆς Ἐκκλησίας	»	7
·Η Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία	»	9
Οἱ ἔπτὰ διάκονοι. Ὁπρῶτος διωγμός.	»	10
·Ο Ἀπόστολος Παῦλος	»	12
·Η δρᾶσις τοῦ Παύλου	»	14
Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	»	16
·Ο Χριστιανικὸς πολιτισμὸς	»	18
·Η διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ	»	21
·Η ἀντίδρασις κατὰ τῶν Χριστιανῶν	»	21
Οἱ Διωγμοί	»	24
·Ο Μέγας Κωνσταντῖνος	»	26
Προστατευτικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν	»	29

Β ') Ἀπὸ τοῦ Μ. Κων)τίνου μέχρι τοῦ Σχίσματος

Οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου	»	31
·Η ἐπήρεια τοῦ Χριστιανισμοῦ	»	34
·Ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ	»	35

Τὸ σχίσμα Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας	»	36
Ἀπόπειραι πρὸς ἔνωσιν	»	40

Τ μῆμα Δεύτερον

‘Η πνευματικὴ δρᾶσις τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας.

A') Οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας

Αἵρεσεις καὶ αἵρετικοί	»	42
α') Ιουδαῖουσαι αἵρεσεις	»	42
β') Γνωστικαὶ αἵρεσεις	»	45
γ') Αἱ ὀρθολογικαὶ αἵρεσεις	»	45
‘Η αἵρεσις τοῦ Ἀρείου	»	45
‘Η αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου	»	47
Τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας	»	47
‘Η αἵρεσις τοῦ Νεστορίου	»	48
‘Ν αἵρεσις τοῦ Εὐτυχοῦς	»	49
‘Η αἵρεσις τοῦ Μονοθελητισμοῦ	»	50
‘Η αἵρεσις τῶν Εἰκονομάχων	»	50

B') Διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας	»	53
Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες	»	54
Οἱ Ἀπολογηταὶ	»	56
Πατέρες καὶ συγγραφεῖς τοῦ Β' καὶ Γ' αἰῶνος	»	58
Οἰμεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας	»	59

Τ μῆμα τρίτον

‘Ο ἐσωτερικὸς ψρυανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας.

A') Τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας

Διοίκησις καὶ Κλῆρος	»	65
‘Η θάσις τῆς διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν	»	66

B') Η Λατρεία

‘Ο τόπος τῆς Λατρείας — ὁ Ναὸς	»	67
‘Ο χρόνος τῆς Λατρείας. Αἱ ἔορταὶ	»	69

Ἡ Χριστιανικὴ Χρονολογία	» 72
‘Ο τύπος τῆς Λατρείας. Αἱ τελεταὶ	» 72
Γ') Τὰ χριστιανικὰ ἥθη.	
‘Ο Βίος τῶν Χριστιανῶν	» 74
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ	
Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ Σχίσματος μέχρι σήμερον.	
Ιστορία τῆς διηρημένης μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.	
Τ μῆμα πρῶτον	
Ιστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολ. Ἐκκλησίας.	
A') Ἀπὸ τοῦ Σχίσματος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κων.) πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων	
Ο ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαύων	» 78
“Αλωσὶς τῆς Κων.) πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων	» 79
B') Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι σήμερον	
Ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους	» 80
Ἡ Ἐκκλησία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος	» 83
Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	» 84
Αἱ ἄλλαι Ὁρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι ..	» 84
Γ') Διδασκαλία καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	
Αἵρεσεις καὶ Σχίσματα	» 87
Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	» 90
Δ') Διοίκησις—Λατρεία—”Ηθη	
Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας	» 90
Ἡ Λατρεία	» 91
Τὰ ”Ηθη	» 92
E') Γενικὰ πορίσματα	
Τὸ Ὁρθόδοξον πνεῦμα τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας ..	» 93

Τ μῆμα Δεύτερον

'Ιστορία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Α') Ἀπὸ τοῦ Σχίσματος μέχρι τῆς θρησκευτικῆς
μεταρρυθμίσεως τοῦ Λουθήρου

'Ο ἐκχριστιανισμὸς τῆς ὑπολοίπου Εὐρώπης	» 95
'Η Ἰδρυσις τοῦ Παπικοῦ Κράτους	» 96
'Η παντοδυνομία τοῦ Πάπα	» 97
Αἱ Σταυροφορίαι	» 97

Β') Ἀπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως μέχρι σήμερον

Αἱ αὐθαιρεσίαι τῶν Παπῶν	» 99
'Η κατάρρευσις τῆς παντοδυναμίας τοῦ Πάπα . .	» 101

Γ') Διδασκαλία Ἐκκλησιαστικὴ—Φιλολογία

Αἱρέσεις καὶ Σχίσματα	» 102
'Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	» 103

Δ') Διοίκησις—Λατρεία—"Ηθη

'Η Διοίκησις	» 103
'Η Λατρεία	» 105
Τὰ "Ηθη	» 106

Ε') Σύγκρισις Ἀνατολ. καὶ Παπικῆς Ἐκκλησίας

Αἱ ὑφιστάμεναι μεταξὺ τούτων διαφοραί	» 107
---	-------

Τ μῆμα τρίτον

'Ιστορία τῆς Εκκλησίας τῶν Διαμαρτυρομένων.

'Η θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις τοῦ Λουθήρου ..	» 110
'Αρχὴ τῆς Μεταρρυθμίσεως. 'Ο Λούθηρος	» 111
'Αγῶνες τοῦ Λουθήρου	» 113
'Η Μετρρύθμισις ἐκτὸς τῆς Γερμανίας	» 113
'Η Ἀντιμεταρρύθμισις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας ..	» 115

B') Διδασκαλία καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	
Ἡ Διδασκαλία τῶν Προτεσταντῶν	» 116
Αἱρέσεις μεταξὺ τῶν Προτεσταντῶν	» 117
Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	» 118
Γ°) Διοίκησις—Λατρεία—”Ηθη	
Ἡ Διοίκησις	» 118
Ἡ Λατρεία	» 118
Τὰ ”Ηθη	» 120
Δ') Σχέσεις Ἀνατολ. καὶ Προτεσταντ. Ἐκκλησίας	
Ἀνατολικὴ καὶ Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία	» 120
Ε') Σύγκρισις Ἀνατολικῆς καὶ Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας	
Αἱ ὑφιστάμεναι διαφοραὶ μεταξὺ τῶν Ἐκκλ. τούτων	» 121
 Τ μῆμα τέταρτον	
Αἱ σημεριναὶ τάσεις τῶν Ἐκκλησιῶν.	
Α') Ἡ ἐνωτικὴ κίνησις τῶν Ἐκκλησιῶν	
Αἱ σχέσεις Ὁρθοδόξου καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιῶν	» 123
Β') Αἱ σημεριναὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι	
Σχέσεις Ὁρθοδόξου καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας	» 124
 ΠΙΝΑΞ ΟΡΩΝ — ΟΝΟΜΑΤΩΝ κλπ.	

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Αὐγούστου 1933.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΣ

Τὸν κ. ΧΡ. Μ. ΕΝΙΣΛΕΙΔΗΝ

Καθηγητήν, συγγραφέα διδακτικῶν θεολογίων.

Ἀγακοινοῦμεν ὅμιν δτὶ διὰ ταῦταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδόθεισης τὴν 1 Αὐγούστου 1932 καὶ δημοσιευθείσης τὴν 4 Αὐγούστου 1933 εἰς τὸ ὅπ' ἀριθ. 77 φύλλον τῆς Ἐφημερ. τῆς Κυβερνήσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἀρθρον 3 τοῦ Νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὅπ' ἀριθ. 11 πρακτικὸν ταύτης, ἐνεκριθῆ ώς διδακτικὴν διδασκαλίαν πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Ἐξατξεῖων Γυμνασίων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Ἰστορίας Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίας σας, ὑπὸ τὸν δρον δπως συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν εἰσηγητῶν.

Ἐγτολῆ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ο Τμηματάρχης

Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

(Τ.Σ.)

Ακριβές Ἀντίγραφον

Αὐθημερόδυ

Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

(ὑπογρ.)

Ἀρθρον δον τοῦ Π. Διατάγματος τῆς 14—9—32.

Ἐπεὶ τοῦ τρόπου τῆς διατυμήσεως τῶν ἔγκεκριμένων διδακτικῶν θεολογίων κλπ.».

Τὰ διδακτικὰ θεολογία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλοῦνται ἐπὶ τιμῆ ἀνωτέρᾳ κατά 15% τῆς ἐπὶ τῇ θάμει τοῦ παρόντος διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ θεολογίμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν δρον δπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἔξωφύλλου ή τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἀρθρον.